İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KENT MERKEZLERİNDE SUÇ KORKUSUNUN İNCELENMESİ: BEŞİKTAŞ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif KÖKLÜ

Kentsel Tasarım Anabilim Dalı

Kentsel Tasarım Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Funda YİRMİBEŞOĞLU

ARALIK 2016

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KENT MERKEZLERİNDE SUÇ KORKUSUNUN İNCELENMESİ: BEŞİKTAŞ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif KÖKLÜ
(519131007)

Kentsel Tasarım Anabilim Dalı

Kentsel Tasarım Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Funda YİRMİBEŞOĞLU

ARALIK 2016

İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 519131007 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Elif KÖKLÜ, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı "KENT MERKEZLERİNDE SUÇ KORKUSUNUN İNCELENMESİ: BEŞİKTAŞ ÖRNEĞİ" başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Funda YİRMİBEŞOĞLU** .....
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Nilgün ERGUN** .....
İstanbul Teknik Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Nelishan AYDIN YÖNET .....
Bahçeşehir Üniversitesi

Teslim Tarihi : 25 Kasım 2016
Savunma Tarihi : 23 Aralık 2016

Babama ve Anneme,

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tezi danışmanlığımı üstelenerek bana her aşamada bilgi, anlayış ve hoşgörüyle destek olan, tavsiye veren, yol gösteren ve bu çalışmayı yürütüp tamamlamamda en büyük paya sahip, sayın değerli danışman hocam Prof. Dr. Funda Yirmibeşoğlu'na en içten teşekkürlerimi sunarım.

Öncelikle, eğitim hayatım da dahil olmak üzere tüm hayatım boyunca bana her türlü desteği veren, her zaman yanımda olan, beni cesaretlendiren sevgili annem ve babama, sonrasında her ihtiyacım olduğunda anlayışla ve sabırla bana yardımcı olup manevi olarak da desteğini esirgemeyen başta Nilay Aşçı, Elif Aydın, Esra Demirel, Sinem Taş, Aslı Pekman ve Deniz Tekten olmak üzere tüm arkadaşlarıma ve yine manevi anlamda bana hep destek olan anneannem,dedem ve teyzelerime teşekkürü borç bilirim.

Aralık 2016

Elif Köklü
(Peyzaj Mimarı)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ vii
İÇİNDEKİLER ix
KISALTMALAR xi
ÇİZELGE LİSTESİ xiii
ŞEKİL LİSTESİ xv
ÖZET xvii
SUMARY xix
1. GİRİŞ 1
1.1 Çalışmanın Amacı 2
1.2 Çalışmanın Kapsamı 3
1.3 Çalışma Yöntemi 4
1.3.1 Anket çalışması 4
1.3.2 Mekan dizim ve Suç 5
2. SUÇ KAVRAMI, SUÇ KORKUSU VE GÜVENSİZLİK ALGISI, SUÇ KORKUSU – CİNSİYET İLİŞKİSİ 7
2.1 Suç Kavramı ve Kentsel Suç 8
2.1.1 Suç Kavramı Tanımları 9
2.1.2 Kentlerde Suç Kavramı 10
2.1.2.1 Suç ekolojisi teorileri 12
2.1.2.2 Kentsel mekan ile suç ilişkisini açıklayan teoriler 15
2.2 Suç Korkusu, Güvensizlik Hissi ve Kentsel Suç Korkusu 19
2.2.1 Suç korkusu ve güvensizlik hissi 20
2.2.1.1 Suç korkusuna teorik yaklaşımlar 21
2.2.1.2 Suç korkusuna neden olan faktörler 24
2.2.2 Suç korkusu ve kentsel mekan ilişkisi 28
2.3 Kentlerde Suç Korkusu ve Cinsiyet İlişkisi 34
2.4 Bölüm Sonu Özeti 37
3. KENTLERDE SUÇ KORKUSU VE CİNSİYET İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ 39
3.1 Suç Korkusu ve Cinsiyet Çalışmalarına Dair Örnekler ve Seçilme Nedenleri 39
3.1.1 Suç ve suç korkusu ile ilgili incelenen örnek çalışmalar 40
3.1.2 Kentsel mekanda cinsiyet ve suç korkusu konusunda incelen çalışmalar 52
3.2 Bölüm Sonu Özeti 59
4. BEŞİKTAŞ İLÇESİ SİNANPAŞA MAHALLESİ'NDE SUÇ KORKUSU VE CİNSİYET İLİŞKİSİ İNCELEMESİ 61
4.1 Beşiktaş İlçesinin Fiziksel Yapısı, Gelişim Süreci, Sosyo-Demografik Yapısı ve Alanın Seçilme Nedeni 61
4.2 Alan Çalışması; Sinanpaşa Mahallesi'nde Suç Korkusu ve Cinsiyet İlişkisi .. 69
4.2.1 Anket katılımcılarının sosyo-ddemografik bilgileri 69
4.2.2 Anket katılımcılarının güvenlik değerlendirmeleri 74

4.2.3 Mekan dizim yöntemi uygulaması 84
4.3 Bölüm Sonu Özeti 87
5. SONUÇ VE ÖNERİLER 93
KAYNAKLAR 99
EKLER 105
ÖZGEÇMİŞ 117

KISALTMALAR

CPTED **:** Crime Prevention Through Environmental Design
EUCPN **:** European Crime Prevention Network
GIS **:** Geographical Information System
TUİK **:** Türkiye İstatistik Kurumu

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1 : Güvensizlik Hissi Analizinde Kullanılan Belirleyiciler (Ataç, 2007).. 32
Çizelge 4.1 : Nüfusun Eğitim Düzeyine Göre Dağılışı 65
Çizelge 4.2 : İstanbul ve Beşiktaş İçerisinde Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı..... 66
Çizelge 4.3 : Sinanpaşa mahallesi yaş oranlarının cinsiyete göre dağılımı..... 66
Çizelge 4.4 : Çalışma kapsamında anket katılımcılarının cinsiyete göre dağılımları 69
Çizelge 4.5 : Çalışma kapsamında anket katlımcılarının yaşa göre dağılımları..... 70
Çizelge 4.6 : Çalışma kapsamında anket katılımcılarının ikamet bölgelerine göre dağılımları..... 70
Çizelge 4.7 : Çalışma kapsamında anket katılımcılarının eğitim seviyesine göre dağılımları..... 71
Çizelge 4.8 : Çalışma kapsamında anket katılımcılarının meslek gruplarına göre dağılımları..... 71
Çizelge 4.9 :Çalışma kapsamında anket katılımcılarının İstanbul'da ikamet sürelerine göre dağılımları..... 72
Çizelge 4.10 : Çalışma kapsamında anket katılımsılarının ikamet ettikleri bölgelere göre dağılımları..... 73
Çizelge 4.11 : Çalışma kapsamında anket katılımcılarının Beşiktaş'a geliş amacına göre dağılımları..... 73
Çizelge 4.12 : Çalışma kapsamında anket katılımcılarının Beşiktaş'a geliş sıklığına göre dağılımları..... 74
Çizelge 4.13 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının Beşiktaş'ı gündüz güvenliği açısından yorumlamaları..... 74
Çizelge 4.14 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının Beşiktaş'ı gece güvenliği açısından yorumlamaları..... 74
Çizelge 4.15 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete göre Beşiktaş'ı gündüz güvenliği açısından yorumlamaları..... 75
Çizelge 4.16 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete göre Beşiktaş'ı gece güvenliği açısından yorumlamaları 75
Çizelge 4.17 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının Beşiktaş'ta yalnız gezmeye dair korku durumları..... 75
Çizelge 4.18 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete bağlı olarak Beşiktaş'ta yalnız gezmeye dair korku durumları 76
Çizelge 4.19 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının gündüz Beşiktaş'ı güvensiz bulma nedenleri 76
Çizelge 4.20 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının gece Beşiktaş'ı güvensiz bulma nedenleri 77
Çizelge 4.21 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının Beşiktaş'ta suça maruz kalma durumu 77
Çizelge 4.22 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının yakınlarının Beşiktaş'ta suça maruz kalma durumu 78

Çizelge 4.23 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete göre Beşiktaş'ta suça maruz kalma durumu..... 78
Çizelge 4.24 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının Beşiktaş'ta güvensiz olarak nitelediği sokaklar..... 79
Çizelge 4.25 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının terör olaylarına bağlı olarak Beşiktaş'ı kullanım durumlarındaki değişiklik..... 80
Çizelge 4.26 : Çalışma kapsamında yapılan anket çalışmasına göre çevrede güvensizlik yaratan unsurların kullanıcı tarafından değerlendirilmesi. 80
Çizelge 4.27 : Çalışma kapsamında yapılan anket çalışmasının yürütüldüğü bölgede yenileme yapılmış olma durumu..... 81
Çizelge 4.28 : Çalışma kapsamında yapılan anket çalışmasının yürütüldüğü yenileme yapılmış bölgelerde katılımcıların güvenlik algısındaki değişiklik durumu..... 81
Çizelge 4.29 : Çalışma kapsamında yapılan anket çalışmasının yürütüldüğü yenileme yapılmış bölgelerde cinsiyete göre katılımcıların güvenlik algısındaki değişiklik durumu..... 81
Çizelge 4.30 : Cinsiyete Göre Korelasyon Analizi..... 82
Çizelge 4.31 : Yenilemeden Sonra Güvenlik ve Cinsiyet İkili Regresyon Analizi... 83
Çizelge 4.32 : Yenilemeden Sonra Güvenlik ve Demografik Veriler Çoklu Regresyon Analizi..... 83

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 3.1 : 2003 yılı verilerine göre İstanbul'da en yüksek suç oranlarına sahip ilk 5 ilçe ve özellikleri (Ergun ve Yirmibeşoğlu 2007). 41
Şekil 3.2 : 2003 yılı verilerine göre İstanbul'da en yüksek suç oranlarına sahip ilçelerin fiziksel, demografik ve ekonomik özellikleri (Ergun ve Yirmibeşoğlu, 2007) 42
Şekil 3.3 : Gün içerisinde mahallede suç korkusunun mekansal dağılımı (Bilen ve diğ., 2013). 45
Şekil 3.4 : Gece vaktinde mahallede suç korkusunun mekansal dağılımı (Bilen ve diğ., 2013). 45
Şekil 3.5 : Gündüz vaktinde evlerde suç korkusunun mekansal dağılımı (Bilen ve diğ., 2013). 46
Şekil 3.6 : Gece vaktinde evlerde suç korkusunun mekansal dağılımı (Bilen ve diğ., 2013). 46
Şekil 3.7 : Ypsilanti'de suç işlenen mekanlar haritası (Nubani ve Wineman, 2013) 48
Şekil 3.8 : Ypsilanti'de işlenen suç miktarı ve bütünleşme haritası (Nubani ve Wineman, 2013)..... 49
Şekil 3.9 : Bergsjön haritası (Listerborn,1999) 50
Şekil 3.10 : Bergsjön bütünleşme haritası (Listerborn,1999) 51
Şekil 3.11 : Breda, Doordrecht, Vlissingen Ve Maastricht Kentlerinin Mekansal Analizi (Nes ve Nguyen. 2009) 53
Şekil 3.12 : Breda, Doordrecht, Vlissingen Ve Maastricht Kentlerinde İstatiksel Analiz Sonuçları (Nes ve Nguyen. 2009) 54
Şekil 3.13 : Asmalımescit, Cihangir ve Galata'nın Konumu (Yirmibeşoğlu, 2015). 56
Şekil 3.14 : Katılımcıların Çevresel Güvenlik ve Suç Korkusuna Dair Yorumları (Ergun ve Yirmibeşoğlu, 2015) 57
Şekil 4.1 : Beşiktaş İlçesinin İstanbul'daki Konumu (Url-1) 61
Şekil 4.2 : Beşiktaş İlçesinin Semtleri (Url-2)..... 62
Şekil 4.3 : Sinanpaşa Mahallesi'nin Konumu (Url-2) 66
Şekil 4.4 : Sinanpaşa Mahallesi 1/5000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı 68
Şekil 4.5 : Sinanpaşa Mahallesi'nde alan kullanım ve korku yaşanılan mekanlar (Url-2) 79
Şekil 4.6 : Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi ve Yakın Çevresi Seçim Haritası 85
Şekil 4.7 : Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi ve Yakın Çevresi Bağlantı Haritası 85
Şekil 4.8 : Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi ve Yakın Çevresi Genel Bütünleşme Haritası..... 86
Şekil 4.9 : Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi ve Yakın Çevresi R3 bütünleşme haritası.86
Şekil 4.10 : Anket verilerine göre Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi ve Yakın çevresi Güvensizlik haritası ve entegrasyon değerleri 87

KENT MERKEZLERİNDE SUÇ KORKUSUNUN İNCELENMESİ: BEŞİKTAŞ ÖRNEĞİ

ÖZET

Kentsel mekanların fiziksel ve sosyal yapıları, suç alanlarına veya suç korkusu oluşturacak alanlara dönüşmelerine sebep olabilir. Suç ve buna bağlı gelişen suç korkusu kentlerde yaşam kalitesini etkileyen önemli bir kentsel sorundur. Kişisel güvenlik ve suçtan korunma ihtiyacı, kentsel tasarım ve planlama yapılırken dikkate alınması gereken konular arasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Tez çalışmasının amacı, kentleşme ile beraber suç mekanlarına dönüşen kent merkezlerinde en az suç olayının kendisi kadar önemli olan suç korkusunun oluşmasına sebep olan faktörleri tespit etmek ve açıklamak, suç korkusunun cinsiyetle ilişkili olarak farklılaşma biçimini ve sonuçlarını incelemektir.

Bu amaç kapsamında tez çalışmasında, öncelikle temel kavramları kavramak amacıyla suç kavramı, suç korkusu, güvensizlik algısı üzerine teorik açıklamalar yapılmıştır. Sonrasında suç korkusunun kent ile ilişkisi ve suç korkusunun cinsiyet ile ilişkisini açıklamak üzere literatür çalışması yapılmıştır. Bununla beraber kentlerde suç korkusu kapsamında, yürütülecek çalışmaya da örnek teşkil etmesi amacıyla, Türkiye'de ve dünyada suç korkusu ve mekânsal faktörlerin suça etkisi üzerine yapılmış çalışmalar incelenmiştir. Daha sonra bu konu üzerine örneklem çalışması yürütülmüştür. İstanbul'un ilçelerinde suç korkusu üzerine yapılan araştırmalar da baz alınarak, Beşiktaş ilçesi çalışma alanı olarak seçilmiştir. Suç korkusuna yol açan mekânsal faktörler Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi örneği üzerinden incelenmiştir. Öncelikle seçilmiş olan çalışma alanının konumu, fiziksel yapısı, tarihsel gelişim süreci ve demografik yapısı ile ilgili bilgi verilmiştir. Daha sonra örneklem çalışması kapsamında Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi'nde bölgenin demografik yapısını belirlemek ve mekan kullanım alışkanlıkları ile güvenlik algılarını belirlemek üzere 132 adet anket çalışması uygulanmıştır. Anket örneklem büyüklüğü, Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi'nin nüfus miktarını yansıtacak şekilde, Sinanpaşa mahallesi'nin nüfusu 2449 olduğundan, örneklem sayısı 132 olarak hesaplanmıştır (± 8.3 güven aralığı, %95 güvenilirlik düzeyinde). Daha sonra mekânsal kurguyla suç korkusunun daha sağlıklı yorumlanabilmesi için anketten elde edilen suç korkusuna ilişkin verilerden yola çıkarak çalışma alanı ve yakın çevresinde mekan dizim yöntemi kullanılarak haritalar üretilmiştir ve güvenlik algısı bağlamında yorumlanmıştır.

Sonuç olarak bu çalışmada kentsel mekandaki suç korkusuna etki eden mekânsal faktörler ile bu durumun ne gibi sonuçlar doğurduğu incelenmiş, suç korkusu ile mekânsal faktörlerin ilişkisinin demografik faktörlere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Kent mekanındaki aşırı kalabalık, ıssızlık, aydınlatma yetersizliği, alanda grafiti vb. öğelerin varlığı, çevredeki kullanımlar gibi faktörlere ek olarak mekanın kolay erişilebilir olması da suç korkusunun artmasını destekleyici unsurlar olarak belirlenmiştir. Suç korkusuna etki eden en önemli faktörün cinsiyet olduğu ortaya koyulmuştur. Elde edilen bulgulara göre kadınlar erkeklere göre daha yoğun suç

korkusu yaşamasına rağmen, erkekler daha fazla suç mağduriyeti yaşamaktadır. Fakat alan genelinde suç korkusu oranı hem kadın hem erkeklerde çok düşük bir değerde çıktığından, belirttikleri korku boyutlarının önceki çalışmalarda savunulduğu gibi hayat kalitelerini etkileyecek boyutlarda olmadığı tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında mekan dizim yöntemi yardımı ile Sinanpaşa Mahallesi'nin aksiyal haritası çıkartılıp, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nden suç oranları alınamadığından, ankette katılımcıların korku duydukları noktalar ile çakıştırılmıştır. Sinanpaşa Mahallesi'nde bağlantı, genel bütünleşme ve seçim değerleri yüksek veya orta seviyede olan sokaklarda ve caddelerde katılımcıların suç korkusunu daha yoğun yaşadıkları tespit edilmiştir. Bütünleşme ve bağlanabilirlik değerleri yüksek olan sokaklar, erişimin daha kolay olduğu ve daha fazla seçim değerine sahip olan alanlar, daha fazla insan tarafından tercih edildiği için suç olaylarının meydana gelmesine zemin hazırlamaktadır. Dolayısıyla az da olsa belirtilen suç korkusunun yaşandığı bölgeler olarak bu alanların tespit edilmesi anlamlı bir bulgudur.

Türkiye'de suç korkusu ve kentsel tasarım alanında çok az çalışma yapılmıştır. Güvenlik ihtiyacı kişilerin en temel ihtiyaçlarından biridir. Suç korkusu yoğun yaşandığı durumlarda kişilerin hayat kalitesini etkilemektedir. Buna ek olarak, mekanın yarattığı güvenlik algısı kadın ve erkeklerin sahip olduğu cinsiyet rolleri doğrultusunda da farklılaşmaktadır. Daha eşitlikçi, daha güvenli kentler tasarlamak ve hayat kalitesini arttırmak adına bu konuda yapılmış çalışmaların sayısının arttırılması ve içeriğinin zenginleştirilmesi gerekmektedir.

INVESTIGATION OF FEAR OF CRIME IN CITY CENTERS: BESIKTAS SAMPLE

SUMMARY

The concept of crime is mainly a concept of criminology discipline, but also it is a concept that is multidimensional in terms of sociological, biological, psychological and spatial aspects. People need to ensure their safety before their need for housing. Individuals who can not feel secure enough will not be able to fully provide their other needs at the next steps in their personal needs. As a result of the urbanization movement that emerged due to modernization, cities became crime places due to factors such as immigration to urban areas, rapid and uncontrolled population growth, unmet demand for housing and unemployment.

Due to increasing crime rates and the fear of crime associated with crime rates, and sense of insecurity that comes with it, the quality of life of individuals is negatively affected. Fear of crime is an important concept in that it affects the quality of life as much as the crime itself. The concept of fear of crime, which is an independent but related phenomenon of crime, can originate from the nature of man, but it can also occur due to various external factors such as the physical conditions of the living environment, news in the newspaper and the media. According to studies on fear of crime, the factors that cause individuals to feel fear of crime are determined as physical condition of the environment, ethnicity, age, gender, socio-demographic structure, media and personal experiences.

The reasons for the fear of crime in the cities are mainly related to the causes of the crime incidents. Because people are afraid of being exposed to a crime, unused and insecure areas emerge in the city. In addition, the characteristics of urban spaces can be either to encourage people to commit crimes, or to provide opportunities for crime.

Physical and social structures of urban spaces can cause them to turn into crime areas or areas that can create fear of crime. “Crime” and “fear of crime” concepts are significant urban problems that affecs quality of life in cities. The need for personal security and protection from crime issues are very important to be considered when planning and designing urban areas. Gender roles that are stereotyped in society and the consequences of these roles differ from each other in every way, and also cause different interactions when space is concerned. In the case of fear of crime, individuals may react in different ways and also preferences to use of space may be affected in different ways depending on their gender roles.

Aim of the thesis is to identify and explain factors that cause fear of crime, which is as important as the crime itself, in city centers that are transformed into crime places due to urbanization and examine the differentiation of fear of crime due to gender. In order to carry out this aim first of all, the concept of crime, the fear of crime, the sense of insecurity have been theoretically explained to understand the basic concepts. After that, a literature research was conducted to explain the relationship between fear of crime and city, and also the relationship between gender and fear of crime. Furthermore, studies about fear of crime, gender relations and effects of

spatial factors have been investigated in order to set an example for the work to be carried out within the scope of fear of crime in cities. Later, a sampling study on this subject was carried out. Beşiktaş district was chosen as the study area based on researches on fear of crime in the districts of Istanbul. Besiktas is an important settlement area close to the historical city centers of Istanbul, where mixed land use is prevalent and population density is low. It is also an important sub-center where the fear of crime is intense, according to the only study carried out at Yildiz Technical University in 2013, about examining the fear of crime in Istanbul. When the crime rates in Istanbul are examined, it is seen that the crime rate in Besiktas is lower than the historical city centers and higher than the Istanbul general. However, fear of crime is experienced at nearly same levels as in Eminönü and Beyoğlu which are historical centers of Istanbul. Therefore, Beşiktaş is chosen as the study area. Spatial factors leading to the fear of crime and the differentiation of the factors leading to this fear according to gender have been examined through the sample of Beşiktaş Sinanpaşa Neighborhood. Firstly, information about the location of the district, physical structure of the district, historical development process and demographic structure of the selected study area are explained. Then, in the scope of the sample study 132 questionnaires were applied in the neighborhood of Beşiktaş Sinanpaşa Neighborhood to determine the demographic structure of the area and to determine the usage habits and security perceptions of participants. The sample size of the questionnaire was calculated to reflect the population of Beşiktaş Sinanpaşa Neighborhood. The population of Sinanpaşa neighborhood is 2449 and the sample size is calculated as 132 (±8.3 confidence interval, 95% confidence level). Then, in order to be able to interpret the fear of crime and spatial design relationship more accurately, based on the data on fear of crime from the questionnaire, maps were generated using the method of space syntax in the study area and interpreted in the context of security perception.

As a result, in this study it was examined that how spatial factors affect fear of crime in urban areas and how these factors differed according to gender and also what kind of results were obtained. The survey results show that participants are less likely to fear crime in the region, and generally the neighborhood is perceived as safe by the participants. However, according to the findings of the survey, the factors that cause the perception of insecurity in the environment are similar to the literature. Despite the fact that the insecurity situation is low, however, among the spatial factors, those who have the most intense influence on sense of insecurity in the study area are determined as the people in the surrounding area and the space usage. Another facotr that affects participants' security perceptions is the renovation projects carried out in the area. It was seen that the participants felt more secure with a slight difference in the areas where the renovation was made, compared to the non-renewed regions. It is argued that there is a relation between the values of integration and connectivity of the space and the possibility of crime incidents, according to the studies that investigate the physical condition and the crime relation of the environment by using space syntax method. In this context, after the axial map of Sinanpaşa Quarter was constructed, since the crime rates were not taken from the Istanbul Security Directorate, the axis map created by the study overlaps with the points that the participants expressed their fear in the survey. It has been determined that crime scare is associated with the spatial arrangement. In the Sinanpaşa neighborhood, it has been revealed that fear of crime is more intense for the participants in the streets that are connected with high levels of general integration and choice values. The streets with high values of integration and connectivity are setting the stage for crime

incidents because the areas that are easier to access and have more selectable value are preferred by more people. It is therefore a meaningful finding to identify these areas as regions where the fear of crime is experienced.

So, it is determined that the relationship between the fear of crime and spatial factors was found to be higher than the relationship between the fear of crime and demographic factors. Excessive crowd in the urban space, desolation, inadequate lighting, graffiti etc., the availability of space, the use of the surroundings are also identified as supporting factors for increased fear of crime. The most important demographic factor affecting fear of crime is revealed to be gender. According to the findings, although women feel more fear of crime than men, males experience more crime incidence. But research shows that even if men are as afraid as women, it is not as clear as women because of the masculine male role that is labeled on them. It is argued that men who perceive fear as a feminine characteristic have more risk of being crime victims than women, and also they actually experience more crime incidents than women do. Survey findings also show that among the participants men are more exposed to suicide than women, supporting this situation. However, since the rate of fear of crime in the area did not reach a high value according to both men and women, it has been found that the level of fear that the participants indicated was not of a size that would affect their quality of life, contrary to what was advocated in previous studies. Besides all these results, it can be interpreted that, one of the reasons why there is almost no fear in the whole study area is the fact that effectiveness of the place being active during daytime and nighttime. In addition, the prevalent mixed land-use in the study area has been determined as a fear-reducing factor.

In Turkey, very few work has been done in the subject of fear of crime and urban design. The need for security is one of the most basic needs of the individual. Fear of crime affects people's quality of life when they are experienced by individuals at high levels. So it is important to reduce fear of crime and the factors causing this situation due to have a good life quality in cities. Therefore, in order to reduce the sense of insecurity in the urban space, some regulations must be made such as dissemination of mixed land-use, adequate lighting design, the conversion or restoration of areas where the buildings have been deserted, when designing places including blind spots, which are places where the user of the space can not easily see the surroundings and where the events of the crime in general occur, to develop alternative routes for areas that create fear due to overcrowding.

In addition, security perception that created by the space differs due to gender roles that men and women have. In order to design more equitable, safer cities and to increase the quality of life, it is necessary to increase the number of studies on this subject and to enrich its contents.

1. GİRİŞ

Suç kavramı esas olarak kriminoloji disiplininin çalışma konusu olmakla beraber sosyolojik, biyolojik, psikolojik ve mekânsal açıdan çok boyutu olan bir kavramdır. Dolayısıyla çeşitli bilim dallarının ortak çalışma konusu haline gelmiştir. Kişilerin güvenlik ihtiyacı, fiziksel ve biyolojik ihtiyaçlarından sonra gelen en temel ihtiyaçtır. Maslow piramidine göre bir alt basamaktaki ihtiyaç karşılanmadan üst basamaktaki ihtiyaçların da tam olarak sağlanamadığı savunulmaktadır. Dolayısıyla güvenlik ihtiyacı karşılanamayan birey, güvenlikten sonra gelecek seviyedeki ihtiyaçlarını da tam olarak karşılayamayacaktır.

Modernizme bağlı olarak ortaya çıkan kentleşme hareketleri sonucunda kırsal alandan kentlere yaşanılan göçler, hızlı ve kontrolsüz nüfus artışı, karşılanamayan konut talebi, işsizlik gibi faktörlere bağlı olarak kentler suç mekanları haline gelmiştir. Giderek artan suç oranları ve beraberinde getirdiği suç korkusu ile güvenliklerinden endişe duyan bireylerin yaşam kaliteleri olumsuz anlamda etkilenmektedir. Dolayısıyla kentleşme süreciyle beraber suç alanlarına dönüşen kentsel mekanın mümkün olduğunca güvenli bir çevreye dönüştürülmesi ihtiyacı kentliler için oldukça önem arz etmektedir.

Suç korkusu kavramı en az suç olaylarının kendisi kadar önemli bir konudur. Suç korkusu yaşayan bireyler arasında iletişim azalmakta ve bireyin sosyalleşmesi önünde engeller oluşmaktadır. Bu durumda giderek birbirinden kopan bireylerin oluşturduğu bir toplumda yabancılaşma söz konusu olmaktadır. Bu şekilde suç korkusuyla birbirinden uzaklaşan toplumda da aslında suçu teşvik edecek durumlar oluşması söz konusu olmaktadır. Dolayısıyla suç korkusu da en az suç olayının kendisi kadar üzerinde durulması gereken bir durumdur.

Kentsel mekan içerisindeki mekanların deneyimlenmesi ve kişilerin buralara dair alışkanlıkları ve algıları cinsiyetlerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Kentlerde yaşanan suç olaylarının genel olarak fiziksel açıdan daha az savunabilir olarak tanımlanan yaşlılar ve kadınlar gibi "hassas *(vulnerable)*" bireylere karşı işlenme riski daha yüksektir. Buna bağlı olarak da daha incinebilir bir grup olarak

görülen kadınların erkeklere oranla daha yoğun suç korkusu yaşadığı savunulmaktadır. Kentsel mekan içerisinde gelişen sosyal ilişkileri kavramak, güvenli ve eşit bir çevre tasarlamak için suç korkusu, kentsel mekan ve korkunun cinsiyete bağlı olarak farklılaşma durumu incelenmesi gereken önemli konulardır. Bu bağlamda tez çalışması kapsamında kent Merkezlerinde oluşan suç korkusunun cinsiyete bağlı olarak ne gibi farklılıklar gösterdiği Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi örneği üzerinden incelenmektedir.

1.1 Çalışmanın Amacı

Kentlerde giderek artan suç oranları ile beraber suç korkusu konusu da oldukça ön plana çıkmaktadır. Bireyler barınma ihtiyaçlarından önce güvenliklerini sağlamaya ihtiyaç duyarlar ve güvenlik ihtiyacı sağlanamayan birey, diğer ihtiyaçlarını da sağlıklı olarak karşılayamamaktadır. Bu bağlamda suç korkusu kentlilerin yaşam kalitesini etkileyen önemli bir faktördür. Literatür araştırmalarına göre çevrenin fiziksel durumu, etnisite, yaş, cinsiyet, sosyo-demografik yapı, medya, kişisel deneyimler gibi etkenlere bağlı olarak suç korkusunun ortaya çıkabileceği görülmektedir. Suç korkusu çalışmaları ağırlıklı olarak korkuya yol açabilecek bireysel faktörler bağlamında yürütülürken, genellikle hassassiyet ve incinebilirliği toplumun geri kalanına göre daha yüksek olarak nitelendirilebilecek gruplar olan kadınlar, yaşlılar ve çocuklar üzerinde durulmaktadır.

Tez çalışmasının amacı, kentleşme ile beraber suç mekanlarına dönüşen kent merkezlerinde en az suç olayının kendisi kadar önemli olan suç korkusunun oluşmasına sebep olan faktörleri tespit etmek ve açıklamak, suç korkusunun cinsiyetle ilişkili olarak farklılaşma biçimini incelemektir. Çalışma içerisinde,

- Kentlerin suç mekanlarına nasıl dönüştüğü,
- Kentsel mekanda suç oluşturan/çeken alanların özelliklerinin neler olduğu, bu durumun özellikle tarihi kent merkezlerine yakın, insan akışının yoğun olduğu kent merkezlerinde/alt merkezlerdeki mekanların kullanımıyla olan ilişkisinin nasıl olduğu, Kent merkezlerinde suç korkusunun cinsiyetle nasıl ilişkilendiği ve farklılaştığı,Suç korkusunun,

cinsiyetle de ilişkili olarak mekan kullanımına ne şekilde etki ettiği sorularına cevap aranmıştır.

Çalışma, suç olaylarına çözüm üretmekten ziyade mekânsal anlamda suç korkusunu tetikleyen faktörlerin tespit edilip, cinsiyetle nasıl ilişkilendiğini açıklayamaya yöneliktir. Bu şekilde daha sağlıklı ve cinsiyet bağlamında eşitlikçi kentsel çevreler yaratabilmek için kentsel tasarımcı olarak kentsel mekanların tasarlanması süresince dikkat edilebilmesi gereken hususların belirlenmesi yönündeki çalışmalara da katkı sağlamak hedeflenmektedir. Ayrıca kentsel mekan, suç korkusu ve cinsiyet ilişkisi incelenirken, çalışma kapsamında yürütülecek örnek çalışma üzerinden genel perspektifin görülmesi amaçlanmaktadır.

1.2 Çalışmanın Kapsamı

Tez çalışması kapsamında, literatür araştırmasıyla beraber bir örneklem çalışması yürütülmüştür. Tez çalışması beş ana bölümden oluşmuştur. İlk bölümde tezin amacı, ve çalışmada kullanılan yöntem açıklanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde öncelikle suç kavramı, suç korkusu, güvensizlik algısı ve bu kavramlar üzerine suç korkusuna dair teoriler, sonrasında ise suç korkusunun kent ile ilişkisi ve suç korkusunun cinsiyet ile ilişkisi açıklanmaktadır. Bununla beraber kentlerde suç korkusu kapsamında, yürütülecek çalışmaya da örnek teşkil etmesi amacıyla, tezin üçüncü bölümünde Türkiye'de ve dünyada suç korkusu ve cinsiyet ilişkisi üzerine yapılmış çalışmalar incelenmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde ise alan çalışması Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesinde yürütülmüştür. Son bölümde ise başlangıçta açıklanan olgular doğrultusunda çalışma sonuçları yorumlanmıştır.

İstanbul'da suç korkusunun ilçelere göre dağılımının incelendiği çalışmalara göre gündüz suç korkusunun en yoğun olduğu yerler, Anadolu yakasının kuzeyi ve doğusundaki ilçelerdir. Avrupa yakasında ise gündüz suç korkusunun en yoğun hissedildiği yerler, boğaz kenarındaki bölgelerdir. Bununla beraber suç korkusu gece özellikle Avrupa yakasının orta kısmında ve güneybatısında yoğunlaşmaktadır. Beşiktaş tarihi kent merkezlerine yakın, karma kullanımın çok olduğu ve nüfus yoğunluğunun düşük olduğu bir yerleşim olup aynı zamanda suç korkusunun yoğun olduğu önemli bir alt merkezdir. İstanbul'da suç oranları incelendiğinde Beşiktaş'ta

suç oranının tarihi kent merkezlerine göre düşük olmakla beraber İstanbul geneline göre yüksek olmasıyla beraber, suç korkusunun yine tarihi merkezler olan Eminönü ve Beyoğlu ile aynı yoğunlukta yaşanmaktadır. Eminönü ve Beyoğlu'nda suç korkusunu içeren çalışmalar mevcut olmakla beraber, Beşiktaş ilçesinde böyle bir çalışma yürütülmemiştir. Çalışmada kavranmak istenilen konu tarihi kent merkezlerine yakın, insan akışının yoğun olduğu kent merkezlerinde/alt merkezlerdeki mekanların kullanımıyla suç korkusunun ilişkisi ve cinsiyete bağlı olarak farklılaşmasıdır. Bunlara bağlı olarak, tarihi kent merkezlerine yakın, insan akışının yoğun olduğu bir alt merkez olması, suç oranları düşük olmasına rağmen suç korkusunun tarihi merkezlerden sonra en yoğun yaşandığı merkez olması ve burada suç korkusu kapsamında bir çalışma yürütülmemesi dolayısıyla çalışma alanı olarak Beşiktaş ilçesi tercih edilmiş, çalışma Beşiktaş'ın merkezi olan köyiçi bölgesini içeren Sinanpaşa Mahallesinde yürütülmüştür.

1.3 Çalışma Yöntemi

Çalışmanın temel olarak üzerine kurulduğu olgular suç kavramı, suç korkusu ve güvensizlik algısı, kentsel mekan ve cinsiyet rolleridir. Bu bağlamda, çalışma kapsamında öncelikli olarak bu kavramlar üzerine literatür incelemeleri yapılmış, daha sonra mekan kullanım tercihleri, güvensizlik algısı ve cinsiyet arasındaki ilişkileri kavrayabilmek adına bir örneklem çalışması yürütülmüştür. Örnek alan olarak seçilen Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesinde, hem sürekli kullanıcı hem de farklı amaçlarla alanı ziyaret eden kullanıcıları kapsayacak şekilde toplamda 132 adet anket çalışması uygulanmıştır. Anket örneklem büyüklüğü, Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi'nin nüfus miktarını yansıtacak şekilde belirlenmiştir. Buna göre Sinanpaşa mahallesi'nin nüfusu 2449 olduğundan örneklem sayısı 132 olarak belirlenmiştir (8.3 güven aralığı, %95 güvenilirlik düzeyinde). Daha sonra mekânsal kurguyla suç korkusunun daha sağlıklı yorumlanabilmesi için anketten elde edilen suç korkusuna ilişkin verilerden yola çıkarak çalışma alanı ve yakın çevresinde space syntax yöntemi kullanılarak haritalar üretilmiştir.

1.3.1 Anket çalışması

Tez çalışması kapsamında Beşiktaş Si nanpaşa Mahallesinde, sürekli kullanıcıların ve dönemsel kullanıcıların mekan kullanım tercihlerini ve güvenlik algılarının mekan

kullanım tercihleriyle olan ilişkilerini çözümlemek adına, on iki sorudan oluşan yüz otuz iki adet anket çalışması yapılmıştır. Ankette yer alan soruların bir kısmı kullanıcıların demografik durumlarını anlamaya yöneliktir ve kalan kısmı da güvenlik endişelerini ölçmek ve güvensizlik algılarının hangi mekânsal özelliklerle ilişkilendiğini kavrayabilmek adına hazırlanmıştır. Öncelikli olarak ilk soruda kullanıcıyı tanımak adına anket katılımcılarının yaşı, cinsiyeti, doğum yeri, eğitim durumu, mesleği, İstanbul'da ikamet etme süresi ve ikamet ettiği yer sorulmuştur.
Katılımcıların suç korkusunun alanın hangi bölgelerinde yoğunlaştığını saptamak için, anketteki diğer sorulara ek olarak çalışma alanı olan Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesini ve yakın çevresini içeren, üzerinde sokak isimleri yer alan bir harita ankete yerleştirilerek katılımcılardan kendilerini hangi sokaklarda güvensiz hissettiklerini harita üzerinde işaretlemeleri ve sokak isimlerini ayrıca belirtmeleri istenmiştir.

1.3.2 Mekan dizimi ve suç

Mekan dizimi teorisi *(Space Syntax),* 1980'li yıllarda Bill Hillier ve Juienne Hanson tarafından ortaya koyulmuş, mimarlar ve kentsel tasarımcıların olası tasarım sonuçlarını açıklamayı hedefleyen bir morfoloji olgusudur. Bu yöntem ile mekanların biçimlenmesi ve toplumların sosyal yapılarının karşılıklı etkileşim içerisinde olduğu düşüncesinden yola çıkarak bu etkileşimi açıklamak üzere sayısal analizler, harita ve grafikler yardımıyla kentsel mekanlar parçalar halinde incelenmektedir (Kubat ve diğ., 2011).
Mekan dizim yöntemi kapsamında öncelikle kavranması gereken kavramlar aks haritası, bütünleşme, seçim, bağlanma ve global bağlanmadır. Aks haritası, arazi kullanımın meydana getirdiği dokuyu ve hareket potansiyelini sayısallaştırarak elde edilen haritadır. Kentsel alanda erişilebilir her alanda çizilebilecek en uzun ve en az sayıda çizgilerin çizilmesi ve sayısallaştırılmasıyla oluşmaktadır. Bütünleşme, oluşturulan aks haritalarında seçilen bir aksa ulaşmak için geçilmesi gereken kaç doğru olduğunu tanımlamaktadır. Bu işlem her bir aks için uygulanmaktadır ve sonuç olarak "daha fazla bütünleşmiş akslar" olarak tanımlanan bazı akslara ulaşmak için diğerlerine göre daha az doğrudan geçmek gerektirdiği görülmektedir. Her aksın sahip olduğu bütünleşme değerleri bulunmaktadır. Bütünleşmiş akslar ayrık aksalara göre daha erişilebilir olduğundan, kullanım için daha fazla tercih edilmektedir. Seçim, kentsel mekan içerisinde kişilerin en kısa mesafe olarak algılayarak tercih

ettiği aksları ifade etmektedir. Bağlanma, kentsel sistemdeki bir aksa doğrudan bağlanan aksların sayısını vermektedir. Global bağlanma ise mekan yoluyla akışın geniş kapsamda ölçümü olarak tanımlanmaktadır. Mekan ne kadar kısa ulaşım yoluna sahip, sistemdeki tüm mekanlarla bağlantılı ve kendi yoluyla geçiş fırsatı sunuyor ise o kadar seçilebilir bir seçenek haline gelmektedir.

Kentsel mekan ve suç olaylarının ilişkisi üzerine son dönemde yürütülen çalışmalar göstermiştir ki sosyo-demografik faktörlere ek olarak, bina yüksekliği, konutların yönelişi gibi fiziksel faktörler de suçla ilişkilidir. Kentsel mekan ile ilişki kurarak incelemek için mekânsal dizim yöntemi tercih edilen çalışmalara göre, bazı suç türleri ve bu suç türlerinin meydana geldikleri kentsel mekanlar arasında bir ilişkinin mevcut olduğu ortaya koyulmuştur. Shu ve Huang (2003)'a göre, komşuluk birimleri ve mahallenin katmanları suç oluşumu için fırsat sunabilecek faktörler olarak gösterilmektedir.

Tez çalışması kapsamında suç korkusunun mekanın biçimlenişi ve mekânsal öğelerle olan bağlantısını kavramak adına, yine çalışma kapsamında uygulanmış anket verilerinden yola çıkılarak kullanıcıların güvensiz buldukları sokaklar belirlenmiş ve mekan dizimi yöntemi kullanılarak bu bölgelerin seçim, bütünleşme ve bağlanabilirlik haritaları çıkartılmıştır. Çalışma kapsamında suç oranları verileri Türkiye'nin içinde bulunduğu döneme ait özel bir durum olan OHAL şartları dolayısıyla İstanbul İl Emniyet müdürlüğünden alınamadığından sadece suç korkusu yaşandığı belirtilen mekanlar üzerine mekan dizin analizi çalışması yapılmıştır. Sonuç olarak ise korku duyulan alanların fiziksel özellikleri araştırılmış, çıkarılan haritalar sosyal veriler ile beraber yorumlanmıştır.

2. SUÇ KAVRAMI, SUÇ KORKUSU VE GÜVENSİZLİK ALGISI, SUÇ KORKUSU – CİNSİYET İLİŞKİSİ

Maslow'a göre (1943) insanların temel ihtiyaçları kendi içerisinde bir hiyerarşiye sahiptir, her basamak bir diğeriyle ilişkilidir ve bir alt basamaktaki ihtiyaç karşılanmadan üst basamaktaki ihtiyaç ortaya çıkamaz. İhtiyaçlar piramidine göre güvenlik ihtiyacı, fiziksel ve biyolojik ihtiyaçlardan hemen sonra gelen en temel ihtiyaçtır. Dolayısıyla güvenlik gibi temel bir ihtiyaç karşılanmadan bireylerin diğer ihtiyaçlarının karşılanması mümkün değildir (Maslow, 1942, s.336). Bu bağlamda suç kavramının ve buna bağlı olarak ortaya çıkan suç korkusu ile meydana gelen güvensizlik algısının kentlilerin yaşam kalitesini etkileyecek önemli bir kavram olduğunu söylemek mümkündür (Dolu ve diğ., 2010)

Temel olarak kriminoloji başlığı altında incelenen suç olgusu çok boyutlu bir kavramdır. Barındırdığı sosyolojik, psikolojik, mekânsal, hukuki yönleri dolayısıyla birçok disiplinin de çalışma konusu olmuştur (Düzgün, 2007). Kentlerde güvensizliğe neden olan suç, mağdur kişi ve suçlu kişiyle ilişkili olduğu kadar kentsel mekanla da ilişkilidir (Gürbüz,2015). Dolayısıyla suç kavramını ve nedenlerini araştırırken suçu kentsel mekandan bağımsız olarak incelemek mümkün değildir.

En az suç kadar önemli olan bir durum da suça bağlı olarak oluşan suç korkusu ve güvensizlik algısıdır. Kentsel mekânda saldırıya uğrama, gasp edilme ya da bir başkasına karşı işlenen herhangi bir suça tanık olma gibi suç korkuları nedeniyle de bireylerde güvensizlik hissi oluşur. Güvensizlik algısı ve suç korkusu giderilmediği takdirde toplumdaki bireylerde uzaklaşmaya yol açar, bu da toplumdaki sosyal ilişkilerin zedelenmesi, mekan kullanımlarının ve kentlilerin rutin faaliyetlerinin etkilenmesi, kişilerde psikolojik bir takım rahatsızlıklara yol açabilmesi gibi pek çok olumsuz sonucu da beraberinde getirmektedir.

Bu bölümde suç olgusunun farklı disiplinlerde yapılan tanımları, özellikle kentlerde en az suç kadar etkili olan suç korkusu ve güvensizlik algısı kavramları teorik bağlamda açıklandıktan sonra suç korkusu ve cinsiyet ilişkisi açıklanacak; kentlerin

suç mekanlarına dönüşüm süreçleri ve kentte suç oluşumunu kolaylaştıran alanların özellikleri incelenecektir.

2.1 Suç Kavramı ve Kentsel Suç

Suç olayını meydana getiren zaman, mekan, tür, kurban, mağdur gibi öğeler ile birlikte en az bu boyutlar kadar önem taşıyan kişiyi suça iten, sosyal, ekonomik ve biyolojik nedenler de mevcuttur (Ataç, 2008). Dolayısıyla suç kavramı tanımlanırken çeşitli boyutların incelenmesi ve bütünlük oluşturulabilmesi için kriminoloji, psikoloji, sosyoloji, hukuk, şehir bölge planlama, coğrafya, yönetim gibi disiplinlerarası bir çalışma gerekmektedir (Düzgün, 2007). Suç olayları incelenirken temel yaklaşım öncelikle suçun oluşum nedenlerinin belirlenmesidir. Bu nedenlerden öne çıkanlar, gelir dağılımı dengesizlikleri, toplumsal eşitsizlikler, açlık, genetik özellikler, aşırı nüfus artışı, sosyal değişimlerdir. Suç olaylarını oluşum nedenlerine göre, sosyolojik, psikolojik, biyolojik olarak ve oluşum türlerine göre de ekonomik ve kriminolojik olarak incelemek mümkündür (Ataç, 2008).

Kentler ekonomik farklılaşmalara bağlı olarak gelişen toplumsal ve siyasi dönüşümlerle beraber "modern kent" haline dönüşmüşlerdir. Modern kentlerin meydana gelişinin en temel nedenleri sanayileşme hareketi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan iş imkanlarından dolayı kırsal alandan kente meydana gelen göç ile kentin gelişmesi ve büyümesidir (Gökulu, 2010). 1920'li yıllarda Shaw ve McKay' in çalışmaları ile Chicago kentinde yapılan araştırmalar ile kentleşme ve suç ilişkisi incelenmeye başlanmıştır. Bu çalışmalara göre kent merkezlerinde yüksek yapılar ve kentteki büyüme dolayısıyla imkanların yetersizleşmesi ve kötüleşmesi sonucunda kentte suç olaylarının ortaya çıktığı savunulmaktadır (Shaw ve McKay, 1942).

Modern kentler, farklı inançların, farklı etnik yapıda insanların bir arada bulunduğu, hareketliliğin fazla olduğu, bireyler arası bağların kırsal alanlara göre daha az kurulduğu heterojen bir yapıya sahiptir (Leones, 2006). Kalabalık ve heterojen bir yapıya sahip olan kentlerde toplumsal kontrol azalmaktadır, dolayısıyla kentler suç olaylarının meydana gelmesine daha açık mekanlar haline gelmektedirler (Gürbüz, 2015). Gökulu (2010)' nun da belirttiği gibi suç olayları, kentlerde barınma problemleri, nüfus yoğunluğu, iş yerlerinin fazlalığı, toplumsal kontrolün ve bireyler arasındaki bağın zayıf olması gibi pek çok etkene bağlı olarak meydana gelebilen ve sosyal boyutu olan olaylardır.

Çalışmanın bu bölümünde suç kavramının kriminolojik, biyolojik, psikolojik, sosyolojik tanımlamaları yapılacak ve kentsel suç incelenecektir.

2.1.1 Suç kavramı tanımları

Kriminologlar, suç ve suçluluk üzerine yürüttüğü çalışmalar doğrultusunda pek çok teori ortaya koymuşlardır. Kriminolojiye göre suç kavramının tanımlaması yapılacak olur ise, suç "kişilerin mal ve can güvenliğini tehdit eden, toplumun huzurunu bozan olaylar bütünü"dür denilebilir (Ataç, 2008). Suç kavramı ve suçluluğa ilişkin çeşitli bilimlerce ortaya koyulmuş çalışmalar mevcuttur. Her alan kendi bakış açısı doğrultusunda genel olarak öncelikle suça neden olan olayların tespitine odaklanmış ve bu doğrultuda çözüm önerileri sunmuştur. Dolayısıyla suç olayının algılanması ve önlenmesine yönelik çalışmalar bu teorilerin birbiri üzerine katkı sağlamasıyla gelişmiştir ve bu teoriler genel olarak, yasal, sosyolojik, psikolojik, biyolojik ve ekonomik anlamda incelenebilmektedir (Crowe ve Fennelly, 2013).

Yasalar açısından suça bakıldığında suça teşebbüs tamamen akılsal ve bilinçli bir eylemdir. Suça meyilli kişiler, durumun içerdiği koşullara ve kendi algılarına bağlı olarak alabilecekleri cezayı ve kazançlarını karşılaştırarak suçu işleyip işlemeyeceklerine karar verirler. Bu teorinin temeli *"haz- acı prensibi (pleasure-pain principle)"* ne dayanmaktadır (Crowe ve Fennelly, 2013).

Sosyal teorilere göre suç olgusu sosyal koşullarla alakalıdır ve sosyal koşulların bir sonucu olarak ortaya çıkar (Crowe ve Fennelly, 2013). Sosyolojiye göre suç kavramı her toplumun kendisine özgü, evrensel olmayan bir olgu olduğundan tek bir şekilde tanımlanamaz. Fakat genel olarak sosyolojiye göre suç kavramına temel yaklaşım suçun nedeninin tespit edilmesi doğrultusundadır. Bu kapsamda ortaya koyulan teoriler "İşlevselci" ve "Sosyal Yapı Teorileri" olarak incelenebilir. İşlevselci yaklaşım, 19. Yüzyılda ortaya çıkmış olup, odaklandığı ana konu toplumun sosyal yapısı ile suç arasındaki ilişkidir. Örneğin, "Emile Durkheim (1933)'a göre, toplumların yapısı geliştikçe karmaşık bir yapıya bürünür. Böylece mekanik dayanışmadan organik dayanışmaya geçilmesi sonucu baskılayıcı yaptırımlar yerini verdirici uygulamalara bırakır. Robert Merton'a göre (1963), suç, denge durumunu yitirmiş toplumlarda faile dayatılan bir durumdur." Bu tarz davranış bozukluklarının oluşmasına sebep olarak da sosyal yapıyı göstermiştir. Sosyal yapı teorileri de kendi içerisinde ekolojik ve ekolojik olmayan olarak ikiye ayrılabilir. Bu teoriler içerisinde yer alan ekolojik olmayan teoriler de suç olayının bireyin toplumla, bireyin bireyle

etkileşiminin bir sonucu olduğunu savunurken, ekolojik teoriler de suçu insan çevre ilişkisi üzerinden incelemişlerdir (Düzgün, 2007). Görüldüğü üzere sosyolojiye göre suç olayının tek bir tanımı olmayıp, suça yönelten sebepleri genel olarak fırsat yoksunluğu, kötü çevre koşulları gibi sosyal koşullarla ilişkilendirilmiştir.

Psikolojiye göre suça temel yaklaşım, suçu açıklama, önleme ve azaltmaya yönelik neler yapılabileceği üzerinedir. Bu durumu incelemek için de "insanlar neden saldırgan ve şiddete yönelik davranışlarda bulunurlar?", "suçlu kişilik var mıdır?", "çocukluk deneyimleri yetişkin suç davranışlarında etkili midir?" gibi soruların cevapları aranır. Yapılan araştırmalar sonucunda yaş, cinsiyet, kalıtım, yetersiz beslenme, akran grupları, medya, anne yoksunluğu/ düzensiz anne baba iletişimi, zeka düzeyi, medeni durum, kişilik gibi faktörlerin suç işlemede etkisi olduğu tespit edilmiştir. Biyolojik olarak bakıldığında ise suç, bir toplum içerisinde biyolojik ve genetik açıdan genel nüfusa oranla daha az bulunan kişilerce gerçekleştirilen bir olaydır (Sokulu, 2004).

Kentlerde suç olayları, meydana geldikleri mekanlarda ve kentin fiziksel altyapısında zararlara yol açmaktadır. Bu da çoğu kentsel mekanın kullanımını ve dolayısıyla da kent ekonomisini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bağlamda, ekonomik suç tanımlamasında esas, bireye ve kamuya verilen zarardır (Wekerle, Whitzman, 1995).

2.1.2 Kentlerde suç kavramı

Suç evrensel bir kavram olmakla beraber, zaman ve mekana göre değişiklik göstermektedir (Dönmezler, 1994). Kentlerin gelişim süreçleri incelendiğinde genel olarak göç, kentleşme, modernizm ve küreselleşme gibi faktörler ve bunların beraberinde getirdiği işsizlik, yoksunluk, ayrışma, etnik-sınıfsal farklılar, sosyal kontrolün azalması, kentsel çevrede bozulmalarla meydana gelen suça fırsat sunabilecek mekanların ortaya çıkması gibi nedenler, kentlerin suç mekanlarına dönüşmelerine sebep olarak gösterilmektedir (Yılmaz, 2005).

Özellikle endüstriyel anlamda gelişmiş ülkelerde sıklıkla görülen, çeşitli kentsel ve toplumsal sorunu da beraberinde getiren göç olayı, en genel tanımıyla bireylerin gerek ekonomik gerek sosyal bağlamda çeşitli sebeplerle yer değiştirmesi olarak açıklanmaktadır (Hancı, 1999). Göç sonucu kırsal alanlardan kentlere gelen aileler kent yaşamına uyum sağlamakta güçlük çekmektedirler. Kırsal alanda sahip oldukları alışkanlıkları ve yaşama biçimlerini kentte de sürdürmeye devam etmek isteyen bireyler, yaşadıkları uyum problemi ve çeşitli ekonomik sıkıntılarla beraber

suça teşebbüs edebilmektedirler. Dolayısıyla, Marx ve Engel'in de desteklediği bu fikre göre göç olayları ve kentleşme kentte suçu arttıran olaylar arasında sayılmaktadır (Ataç, 2008). Bununla beraber Durkheim, kentleşmeyle beraber toplumun temelinde yer alan aile kavramının yerine bireyselliğin ön plana çıktığını ve kentleşmenin suçu arttırdığını savunmaktadır (Hogan, 1985). Kırsal kesimden göç ederek gelenlerin konut ihtiyacını karşılayamaması, işsizlik ve kente sosyal anlamda uyum sağlayamaması da kentlerde suçu arttıran faktörler arasında yer almaktadır. Konut sorunu dolayısıyla gecekondulaşma meydana gelmektedir, işsizlik dolayısıyla da hırsızlık gasp gibi suçlar işlenmektedir (Ataç, 2008). Özerk'e (1973) göre de kentlerde suçun gelişimin önemli sebeplerinden biri kentleşme ve beraberinde getirdiği bireyin ön plana çıkması ve sosyal uyumsuzluktur.

Modernizm ve küreselleşme ile meydana gelen gelir dağılımındaki adaletsizlikler çeşitli sınıfların oluşmasına neden olmuştur. Gelir dağılımındaki bu durum da suça teşvik eden faktörlerden biridir (Ataç, 2008). Modernleşmeden önce birbirine yakın halde yaşayan topluluklar arasında yazılı hale getirilmemiş bazı kurallar toplum yaşamında düzeni sağlamada önemli rol oynamaktaydılar; fakat modernleşme ile beraber birbirine yakın yaşayan topluluklar arasına giren mesafeler, modern kentin getirdiği karışıklık ve yabancılaşma ile aradaki yazılı olmayan kuralların devam etmesi zorlaşmış ve ortadan kalkmıştır. Kentlerde meydana gelen bu karmaşa ve yabancılaşma durumu da korku ve güvensizlik ortamı oluşmasına yol açmaktadır (Robert ve Pottier, 2002). Küreselleşme ile oluşan bir diğer durum ise gelir eşitsizliğidir. Gelir adaletsizliği ile meydana gelen sınıfsal farklılıklar kentsel mekanda da belirli bölünmelere neden olmaktadır. Ketlerde bu şekilde yaşanan sosyal ve mekânsal bölünmelerle de birbirinin varlığından rahatsızlık duyan topluluklar meydana gelmiştir. Bundan dolayı ortaya çıkan eşitsizliklerle de bireyler arasında şiddet yaygınlaşmaktadır (Gürbüz, 2015).

Kentlerde kırsal alanlardan farklı olarak daha fazla çeşitlilik ve heterojen bir toplum yapısından söz etmek mümkündür. Göç olayı sonucunda kente gelen bireylerin yaşadıkları uyum sorunları, gelir durumundan kaynaklanan eşitsizlikler de bu heterojen yapının oluşmasını destekleyen faktörlerdir. Bu sebeplerle oluşan sınıflar, bu sınıflar arasındaki anlaşmazlık ve uyuşmazlıklar da gergin ve suça uygun ortamlar oluşmasına yol açmaktadır (Shelley, 1984; Moser, 2004). Sosyal statü ve sınıfsal ayrışmalar kent yaşamını olumsuz yönde etkilemektedir. Yüksek gelirli gruplar kendilerini orta ve düşük gelirli gruptan soyutlayarak kendince önlem alırken düşük

gelirli grup içerisinde de uyuşmazlıklar ve huzursuzluklar meydana gelir, bu da suça meyile teşvik eden bir ortam oluşmasını sağlar (Wekerle ve Whitzman, 1995; Brantingham, 2006).

Kentlerin bazı bölgelerinde yetersiz olan fiziki şartlar dolayısıyla oluşan çöküntü bölgeleri de suçu çeken ve suç olaylarının meydana gelmesini kolaylaştıran alanlardır. Fiziksel anlamda yetersiz olan çöküntü bölgeleri aynı zamanda sosyal açıdan da toplumdan dışlanan, istenmeyen alanlardır. Bu bölgelerde yaşayan bireyler de bu problemler dolayısıyla suç işlemeye daha yatkın olmaktadırlar (Gölbaşı, 2008). Kentlerde meydana gelen gasp, hırsızlık, kapkaç, vandalizm gibi suçlar kentsel suç kapsamındadır (Frevel, 2006). Özellikle günümüz kentlerinde bu tarz suçları önlemek için yapılan uygulamalar yetersiz olduğu için, bu olaylar kent hayatının doğal bir parçası gibi algılanmakta ve bu da kentlerin güvensiz olarak algılanması ve güvensizleşmesine yol açmaktadır.

Suç olayı kentlerde güvensizliğe ve dolayısıyla da yaşam kalitesinin azalmasına yol açan önemli bir faktördür. Suçun işlenmesinde suçlu kişi, mağdur ve mekan kavramlarının hepsi birbiriyle ilişki içerisinde olduğundan suç olayları incelenirken suçun meydana geldiği mekana ait özelliklerin de gözardı edilmemesi ve birlikte incelenmesi gerekmektedir (Gürbüz, 2015).

Suç olgusunun kentsel mekanla ilişkisini açıklayan teoriler suç olayını, bir kenti meydana getiren toplumsal yapı, sosyal doku ve kentsel mekan ile beraber ele almaktadır. Suç ekolojisi teorileri, genel anlamda fiziksel çevre koşulları ve sosyal yapı ile suç olgusunu ilişkilendiren teorilerdir (Düzgün, 2007). Ekolojik teoriler kapsamında sosyal düzensizlik kuramı, rasyonel tercih teorisi, rutin aktivite teorisi, suç deseni teorisi ve durumsal suç önleme teorisi açıklanacaktır.

2.1.2.1 Suç ekolojisi teorileri

Ekolojik teoriler, fiziksel çevre ile insan ilişkilerini inceleyip, suç olgusunu bu ikisi arasındaki ilişkiye ve sosyal değişimlere dayandıran teorilerdir. Bratingham (1995), suçlular, suçun meydana geldiği mekan, suç ve hedeflerin mekânsal anlamda birbiriyle bağlantılı olduğunu savunmaktadır (Ataç, 2008). 1920'li yıllarda Shaw ve Mckay, Chicago okulunu temel alan çalışmalarıyla suçun yoğunlaştığı alanların meydana geldikleri yer ile bir ilişkisi olduğunu savunan "sosyal düzensizlik teorisi" ni ortaya koymuşlardır. Sosyal düzensizlik teorisi, suç olaylarının işlendikleri bölgelerle ilişki içerisinde olduğunu ortaya koymaktadır (Shaw ve Mckay, 1942).

Park ve Burgess' un "Eş merkezli bölgeler teorisi" ne göre kent beş bölgeye ayrılmaktadır (Park ve Burgess, 1925). Bununla beraber Shaw ve Mckay de çalışmalarında suçun sosyal, kültürel ve yapısal faktörlerle alakalı olduğunu açıklamaktadır. Bölgeler üzerinden yürütülen bu çalışmalara göre de geçiş bölgelerinde yaşayan bireylerin aslında biyolojik ve psikolojik anlamda normal olduğu, fakat olumsuz sosyal koşullar ve çevresel faktörler dolayısıyla suç işlemeye daha fazla meyilli oldukları ve buna ek olarak sanayileşmeyle beraber gelişen kentleşmenin toplumsal değerler üzerinde yol açtığı sosyal çöküntünün de sosyal düzensizliğe neden olduğu savunulmaktadır. (Alkers, 1999; Einstadter ve Henay, 1995; Moyer, 2001; Lilly ve diğ, 2002).

19.yy'da Chicago kentinde suç üzerine yapılan çalışmalarda bu teorilere dayanmış ve "Chicago okulu" olarak suç olayına ekolojik yaklaşımı ortaya koymuştur (Düzgün, 2007). Chicago okulu, ekolojik bölgelerin sosyal yaşam üzerindeki etkisini incelemiştir ve bu çalışmaları yürütürken iki ana yöntem izlemiştir: İlk olarak, suç istatistikleri ile kentin demografik yapısı incelenerek kentte fakirlik ve yüksek suç oranı olan yerler tespit edilmiş, daha sonra yaşam öyküleri ve olaylar incelenmiştir (Beşe, 2006; Ataç, 2008). Chicago okulu kentleşme süreci ile gelişen kentlere ait yeni değerlerin, geleneksel değerlerle çelişmekte olduğunu ve "sosyal organizasyonluğa" neden olduğunu savunmaktadır. Suç olayları da bu çelişen değerlerden dolayı ortaya çıkan sosyal organizasyonsuzluğa dayanmaktadır (Karasu, 2009). Amerikalı sosyologlara göre kentte ayrı bölgeler mevcuttur ve merkeze yaklaştıkça suç oranında artış görülür. Çöküntü alanları da bu bağlamda dikkat çeken alanlardır (Ataç, 2008). Bu çalışmalara göre "kentte geçiş bölgelerinde suç süreklidir. Birincil ilişkilerin olmayışı, yüksek mobilite oranları, kentleşme, iç-dış göç de önemli nedenlerdir." (Düzgün, 2007, s.5).

Rasyonel Tercih teorisine göre suçlu, suçu işlemeden önce karını ve zararını hesaplayarak o suçu işleyip işlemeyeceğine karar verir, eğer elde edeceği kar zararından fazla ise suçu işler. Burada bahsedilen kar suçun durumuna göre farklılık göstermektedir. Karar verme aşamasında potansiyel suçlunun önceki deneyimleri, ahlaki değerleri, kendisine yönelik algısı ve öngörüsü ile beraber o anki içinde bulunduğu şartlar etkilidir. Bir sonraki aşamada ise suç işlenecekse bunun hangi tip suç olacağına karar verilmektedir (Doğan ve Sevinç, 2011).

Rutin aktivite teorisi, Cohen ve Felson tarafından 1979'da, Chicago okulunun çalışmalarından da etkilenerek ortaya atılan bir suç ekolojisi teorisidir (Cohen ve

Felson, 1979). Rutin aktivite teorisi bir alandaki sürekli kullanıcı ve düzensiz kullanıcıların günlük aktivitelerinin yaratabileceği suç imkanları üzerine yoğunlaşmaktadır (Cahill, 2004). Teori, toplumdaki tüm bireyleri potansiyel suçlu olarak görür ve gerekli koşullar hazır olduğunda her bireyin suç işleyebileceğini öne sürmektedir (Doğan ve Sevinç, 2011). Ayrıca, suç olayının meydana geleceği ortamın özelliklerini tanımlaması açısından rutin aktiviteler teorisi önem taşımaktadır. Buna göre, suçun meydana gelebilmesi için suç işlemeyi amaçlayan kişi, kurban ve korunmasız mekanın mevcut olması gerekmektedir (Ataç, 2008). Bununla birlikte suç mağduru olmayı belirleyici etkenler ise hedefin görünür olması, hedefin değerli ve arzu edilebilir olması, hedefin suça karşı korunmasız olması, hedefin erişilebilir ve uygun olması, hareket kabiliyeti olarak belirlenmiştir (Doğan, Sevinç, 2011). Teori, suçun kentlilerin kentteki rutin aktivitelerine bağlı olarak meydana geldiğini savunur ve mevcut bulunması gereken bu üç unsuru da rutin aktivitelerle bağlantılı olarak inceleyerek suça neden olabilecek fırsatların azaltılmasını savunur (Ataç, 2008).

"Suç deseni teorisi" Patricia ve Paul Brantingham tarafından ortaya koyulmuştur ve belirli bir zaman ve mekanda suça meyilli kişilerin kurbanlarını ve mekanı seçme nedenlerini ve bu faktörlerin nasıl dikkat çektiklerini incelemektedir (Brantingham ve Brantingham, 1981) Rutin aktivite teorisi gibi suç deseni teorisi de suç olayını rutin aktivitelerle oluşturarak incelerken, suç olayının meydana gelmesinde potansiyel suçlu kişinin rutin aktivitesiyle belirlendiğini savunur (Crime Prevention Unit (a), 2005). Suç deseni teorisine göre,

- Toplumda potansiyel suçlular bulunmaktadır.
- Suç olayının gerçekleşip gerçekleşmeyeceği üzerine, katmanlardan oluşan hedef belirleme yöntemleri bulunur.
- Suç işleyecek kişiler kentte mevcut olan çeşitli faktörlere bağlı olarak hedeflerini belirlemektedirler ve yine bu faktörlere bağlı olarak suçun işlenip işlenmeyeceğine karar verirler.
- Aynı tür suçları işleyen suçlular arasında genelde aynı işleyiş geçerlidir.

Suçlu kişiler suç işlemek için genellikle kent merkezleri ve düğüm noktalarını tercih ederler (Beavon ve Brantinghams, 1994). Beavon ve Brantinghams (1994), suç türlerinin mekânsal dağılımını ve zamanlaması inceleyerek suçun önlenebileceğini savunmaktadır.

Durumsal suç önleme teorisi rutin aktivite teorisi ve rasyonel tercih teorisine dayanmaktadır. Bu teoriye göre, suç işlenme potansiyeli taşıyan yerlerde yapılacak caydırıcı fiziksel düzenlemeler ve çevresel tasarım ile suç fırsatları azaltılırsa suçluların kar zarar hesabına göre suçun karlı bir durum olması olanağının ortadan kaldırılabileceğini ve böylece suç önlenebileceği savunulmaktadır (Doğan ve Sevinç, 2011). Clarke (1997)'a göre, suç ortaya çıkaracak olanakları azaltmak için önerilen bazı yöntemler şu şekilde belirlenmiştir:

- Hedefe ulaşmanın zorlaştırılması,
- Bina, otopark vb. yerlerin girişlerinde kontrol sağlanması,
- Potansiyel suçluları engelleyebilecek farklı yöntemler geliştirilmesi,
- Suç kolaylaştırıcı öğelerin kontrol altında tutulması,
- Resmi gözetim yapılması,
- Giriş ve çıkışlarda kontroller yapılması,
- Güvenlik sağlamak için görevli personeli bulunması,
- Yeterli aydınlatma sağlama, Yoğun ve sık ağaçlıklı doku yerine görülebilirliği kolaylaştıran bir bitkisel tasarım gibi yöntemlerle doğal gözetim imkanı sağlanması,
- Hedefin ortadan kaldırılması/hedef olmaktan çıkarılması,
- Mal üzerine aidiyet belirtecek etiketlemeler yapılması,
- Suçu çekebilme ihtimali olan durumlarda dikkat çekiminin azaltılması,
- Kural ve sistemler oluşturulması,
- Uyarı levhası gibi önlemlerle toplumda suç konusunda bilincin arttırılması,
- Aşırı davranışlar gösterenlere karşı önlem geliştirilmesi,
- Uyum sağlanmasının kolaylaştırılması (Clarke,1997).

2.1.2.2 Kentsel mekan ile suç ilişkisini açıklayan teoriler

Kentsel mekanda gelişen suç olayını açıklamak için gerçekleştirilen çalışmalar mahalle yaşamı gibi toplumsal olguları irdelemekle beraber kente dair oluşturulan hafıza, fiziksel doku gibi kentsel tasarımla ilgili faktörlerin kurgusu ve bunlarla kurulan ilişkileri incelemektedir. Kentsel mekan ile suç ilişkisini açıklayan teoriler kapsamında;

- İz teorisi,
- Yaya yollarının güvenli kullanımı teorisi,

- Savunulabilir mekan teorisi,
- Mekan dizin analizi,
- Çevresel tasarım yoluyla suçu önleme (CPTED) ,
- Kırık pencereler teorisi açıklanacaktır.

İz teorisi

Birey, kentin bir parçasıdır ve burada yaşarken kendi alışkanlıkları doğrultusunda kente dair oluşturduğu bir hafıza ve imgeleme sahiptir. Kentte yaşayan bireyler, kentsel mekanın güvenli, güvensiz, korkutucu olup olmadığı yargısına bu imgeye dayanarak varırlar. Kevin Lynch'in kentsel mekanın algılanmasına yönelik çalışmalarına da dayanarak 1960'lı yıllarda ortaya koyduğu iz teorisi, suç olayının ortaya çıkmasını kentlilerin sürekli kullandıkları cadde veya sokakları inceleyerek açıklamaya çalışmaktadır (Ataç, 2008).

Nornberg ve Schulz (1985), bir kentte yaşayan insanların, birbirleriyle ve kentle olan ilişkilerinin kentsel yapıyı biçimlendirdiğini savunmaktadır. Bu anlayışa göre, Kevin Lynch'in de çalışmalarında belirlediği izler, düğüm noktaları, sınır noktaları, bölgeler, odak noktaları gibi kente ait öğeler, orada yaşayan insanların kullanım amaçları ve alışkanlıkları doğrultusunda mekanın işleyişine, mekanın kullanımına ve kentsel algıya göre şekil almaktadır.

Lynch, Nornberg ve Schulz'un araştırmalarından yola çıkarak yürütülen, kentlerdeki suçu inceleme çalışmalarında esas olarak üzerinde durulan alanlar; suç işlenmesine olanak sağlayan ve suç oranlarının yüksek olduğu, kentliler için buluşma alanı niteliğinde olan, kent içerisindeki en aktif ve karmaşık alanlar olan "düğüm noktaları (nodes)" ve kentlilere bu noktalara ulaştıran "izler (paths)" dir. Bu bağlamda, suç kavramı kentsel mekanla ilişkilendirildiğinde, suça sebep olabilecek kentsel mekanın fiziksel özelliklerinin belirlenmesi ve kent öğelerinin incelenmesi, kentelerde suçun önlenmesi ve azaltılması konusunda mekânsal çözümlerin geliştirilebilmesi için kentsel tasarım disiplinince incelenmesi gereken hususlardır (Ataç, 2008).

Yaya yollarının güvenli kullanımı teorisi

Yaya yollarının güvenli kullanımı teorisi, Jane Jacobs'un "The Death and Life of Great American Cities" kitabında yayınladığı makalesinde ortaya koyulmuştur. Jacobs'a göre (1961), gelişen kentler ve teknoloji ile birlikte kentlerde meydana gelen fiziksel ve sosyal değişimler, kentlerde güvensizlik kavramının ön plana

çıkarmısına sebep olmuştur. Bu doğrultuda, güvenli bir mekanda yaşamak isteyen bir kentli olarak Jacobs, yayınladığı "Yaya yollarının güvenli kullanımı" başlıklı makalesinde kentlerde güvensizlik sorununu ele alırken, "güvenli durumlar" ve "güvensiz durumlar"ın neler olduğunu belirlemeyi esas olan çözüm önerilerini yayınlamıştır. Jacobs, bu önerileri belirlerken mahalle kavramının önemi üzerinde durmuştur. Buna göre,

- Kamu - özel ayrımının net bir şekilde tanımlanması gerekmektedir.
- *Sokağın İzlenmesi (Eyes on the Street):* Mahallede yaşayan insanlar ile mekanın sürekli kullanıcısı arasındaki ilişki ve rutin aktivitelerin belirlenmesi gerekmektedir.
- *Kontrollü Giriş:* Alışveriş merkezi, mahalle gibi kapalı tanımlı alanlara girişlerin kontrollü gerçekleştirilmesi gerekmektedir. *(Access control)*
- *Hedef Zorlaştırma (Target hardening):* Suçu çekebilecek kentsel mekanlarda veya yapılarda güvenlik önlemleri alınması gerekmektedir.
- *Karma Kullanım:* Karma Kullanım oluşturularak kentsel mekanları gün boyu aktif hale getirmek gerekmektedir *(Mixed use).*
- Kentler tasarlanırken monotonğun kırılması için sürpriz çıkışlar ve sürpriz mekanlar tasarlanması gerekmektedir *(Street Ballet)* (Ataç, 2008) .

Çevresel tasarım yoluyla suçu önleme (cpted)

Ray Jeffery tarafından 1971 de tanımlanan çevresel tasarım yoluyla suçu önleme teorisi, savunulabilir mekan teorisine göre daha az fiziksel müdahale içerir. Zaman içerisinde gelişen çevresel tasarım yoluyla suça müdahale teorisine günümüzdeki anlamı Timothy Crowe tarafından kazandırılmıştır. Crowe (2013)' a göre, Suç ve suç korkusunda azalma ve yaşam kalitesinin arttırılması, yapılaşmış çevrenin aktif olarak kullanılması ve uygun tasarımlarla mümkün olabilir. Çevresel tasarım yoluyla suça müdahale teorisi, tüm kentsel alan için geçerli olup mekanın suç olaylarının meydana gelmesini kolaylaştıran özelliklerini azaltmaya yöneliktir ve bu bağlamda kültürel, demografik, sosyo-ekonomik faktörlerin de incelendiği bir yöntemdir. Kavramın dört temel prensibi vardır:

- Doğal gözetim olanakları,
- Mekana girişlerin doğal kontrolü,
- Mekanın kullanıcılar tarafından sahiplenilmesi,
- Koruma ve işletme (Düzgün, 2007).

Savunulabilir mekan (defensible space)

Oscar Newman'ın ortaya koyduğu, konut alanlarında suçun önlenmesine ilişkin savunulabilir mekan teroisi (1973), savunulabilir mekanın fiziksel bir çevre içermesi gerektiği düşüncesine dayanmaktadır. Buna göre, yaklaşımın esası, kişinin toplum tarafından korunmasıdır (Newman, 1973, s. 3). Apak ve Ark.'a (2002) göre: "Bu model tasarımcıları, konut gruplarını toplumsal ilişkilere dayalı olarak yaratmaya, yollar ve kamusal alanlar gibi fiziksel varlıkların tanımlarını yapmaya, kullanıcı grupları için eylem alanlarını saptamaya, gözetim için olanaklar sunulmasını sağlamaya çalışır".

Kırık pencereler teorisi

Kırık pencereler teorisi, James Wilson ve George Kelling tarafından *"Atlantic Montly Dergisi"*nde yayınlanan *"Broken Windows (Kırık Pencereler)"* makalesinde ortaya koyulmuştur. Yayınlanan makale, kentsel mekan ile suç işleme arasında bir ilişki olduğunu ve bu ilişkinin doğru algılanmasıyla suç önleme konusunda çalışmalar yapılabileceğini savunmaktadır. Makalede kullanılan "kırık pencere" metaforu, suça yol açacağı düşünülen düzensizliğe töleransı ifade etmek için kullanılmıştır ve "bir binadaki herhangi bir kırık pencere tamir edilmez ise binaya kimsenin göz kulak olmadığını düşünen insanlar, diğer pencereleri de kırmak isteyecekler ve daha fazla pencere kırılacaktır. Bir süre sonra bina penceresiz kalacaktır." (Beşe, 2006, s.8) şeklinde açıklanmıştır. Kırık pencereler teorisi, metafordan da anlaşılabileceği üzere kontrolsüz, denetimsiz, bakımsız alanların suç üretebileceğini savunmaktadır. Dolayısıyla kentlerde aydınlatma açısından yetersiz olan cadde ve sokaklar, bakımsız ve sahipsiz yapılar ve bölgeler gibi alanlar potansiyel suçluları çekebilmektedir (Doğan ve Sevinç, 2011). Kırık pencereler teorisine göre küçük çaplı suçlar engellenirse daha büyük suçların da önü alınmış olur denilmektedir.

Mekan Dizim Analizi

1970'lerin sonlarında Bill Hillier ve Julienne Hanson (1984) tarafından ortaya koyulan mekan dizin analizi teorisinin çıkış noktası, mimarlar tarafından tasarlanan mekanların sosyal özelliklerinin yine mimarlar tarafından deneyimlenmesi üzerinedir. "Bu kavramla bağlantılı yapılan çalışmalar, mekânların bileşenlerine ayrılabilmesi ve kişilerin tercihlerinin analiz edilmesi sonucunda mekânların göreceli

ilişkilerini ve entegrasyonunu tanımlayabilen harita ve grafikler üretmeye yöneliktir" (Düzgün, 2007, s.7).

Mekan dizin analizi yaklaşımına göre çıkmaz sokaklar ve bir mekanın oranın kullanıcısı olmayan kişilerden yalıtılması suçu engelleyemez, tam tersine aktif mekanlar yaratmak ve bütüncül kentsel alanlar tasarlamanın, suç önlemek için daha başarılı bir uygulama olacağını savunmaktadır. Bu yönteme göre, güvenliğin bölge düzeyinde veya geniş kapsamlı incelenmesi gerektiği belirtilmektedir. Savunulabilir mekan teorisinden farklı olarak mekanın sürekli kullanıcısıyla beraber, kısa süreli kullanıcıları tarafından da kontrol edilme kapasitesinin arttırılmasının gerekli olduğu öne sürülmektedir (Düzgün, 2007).

2.2 Suç Korkusu, Güvensizlik Hissi ve Kentsel Suç Korkusu

Suç korkusu, en az suç olgusu kadar yaşam kalitesini etkilemesi açısından önemli bir kavramdır. Suç korkusu, bireyler arasındaki iletişimi ve sosyalleşmeyi azaltarak toplumda yabancılaşmaya yol açmaktadır. Bununla beraber, suç olayının azaltılması ve önlenmesine ilişkin çalışmaları da olumsuz yönde etkilemektedir (Dolu ve diğ., 2010).

Suç kavramından bağımsız fakat aynı zamanda suç kavramı ile ilişkili bir olgu olan suç korkusu kavramı, insanın doğasından kaynaklı olarak, kişilerde halihazırda mevcut olabilmekle beraber sonradan, yaşanılan ortamın fiziksel şartları, gazete ve medyada yer alan haberler gibi çeşitli dış etkenler dolayısıyla da oluşabilmektedir (Dolu ve diğ., 2010).

Uluslararası alanda pek çok araştırmalar yapılmış olmasına rağmen ülkemizde bu konunun önemini vurgulayacak, toplumsal düzeni sağlamak için sunulabilecek çözüm önerisi sunan çok az miktarda çalışma yapılmıştır.

Bu bölümde,

- Suç korkusunun kavram olarak ne olduğu,
- Suç korkusunun ortaya çıkmasına yol açan etkenlerin neler olduğu,
- Suç korkusu ve güvensizlik hissinin araştırılma biçimi,
- Suç korkusunun ve Kentsel Mekan ile bağlantısının nasıl kurulduğu,

konuları incelenecektir.

2.2.1 Suç Korkusu ve Güvensizlik Hissi

Suç korkusu kavramı da suç kavramı gibi tek bir tanımı bulunmayan, farklı disiplinlerce ele alınmış bir konudur. Türk Dil Kurumu'na göre (TDK [web], 2016), korku hissinin tanımı "gerçek veya beklenen bir tehlike ile yoğun bir acı karşısında uyanan ve coşku, beniz sararması, ağız kuruması, kalp, solunum hızlanması vb. belirtileri olan veya daha karmaşık fizyolojik değişmelerle kendini gösteren duygu" olarak yapılmaktadır. Toplumsal bir sorun olan suç korkusunun ise tam olarak tek bir şekilde tanımı bulunmamaktadır. Ferraro'ya göre (1995) suç korkusu, "bir suça ya da kişinin suç ile ilişkilendirdiği sembollere karşı geliştirdiği bir duygusal korku veya endişe reaksiyonu" olarak tarif edilmektedir. Pain (2000), suç korkusunun insanlarda suç olayı karşısında düşünceden bağımsız olarak ortaya çıkan kaygı bozukluğu olduğunu savunmaktadır. Winkel (1998) ise suç korkusunun kendi kendisini çoğalttığını ifade etmektedir. Son yıllara kadar suç korkusundan ziyade suç olgusu üzerinde durulmuş, suç korkusu arka planda bırakılmıştır. Oysa suç korkusu, suçtan bağımsız bir kavram olarak toplumsal düzenin sağlanması ve korunması adına oldukça önem taşıyan ve çözülmesi gereken bir sorundur. 20.yy'ın ortalarından itibaren suç korkusu çalışmaları yürütlmektedir. Bu çalışmalara göre suç korkusunun kentsel yaşamı etkileyen sosyal ve politik bir problem olduğu ortaya koyulmuştur (Pain, 2001; Gilchrist ve dig., 1998; Liska ve dig., 1982).

İnsanlık tarihi boyunca bireylerin topluluk halinde yaşamaya çalışmalarının sebebi temelde kendilerini güvende hissetme ihtiyaçlarıdır. Bireysel anlamda bakıldığında suç korkusu ve güvensizlik algısı, endişe, güvensizlik, memnuniyetsizlik, yabancılaşma gibi psikolojik rahatsızlıklara sebep olabilmektedir. Dışarıda kendini güvende hissedemeyen bireyler, çevre ile iletişimlerini kesebilmektedir ve hatta psikolojik bir takım problemler ortaya çıkabilmektedir (Miceli ve diğ., 2004). Suç korkusuna bağlı olarak suça maruz kalma durumundan, belirli alanlardan kaçarak ya da hareketlerini kısıtlayarak kendilerini korumak isteyen bireyler, tercihlerini ve alışkanlıklarını değiştirebilirler . Dolayısıyla suç korkusunun kentlilerin, ıssız olan sokağı artık kullanmamaları gibi, rutin aktiviteleri üzerinde de etkilere sahip olduğu söylenilebilmektedir (Çardak, 2011; Dolu ve diğ., 2010; Warr ve Ellison, 2000).

Suç olayı hem maddi hem manevi anlamda toplumda korku ve güvensizlik ortamı oluşmasına sebebiyet vererek zararlara yol açmaktadır. Suç korkusu sebebiyle toplumdaki bireyler gitgide birbirinden uzaklaşarak kopar. Bu şekilde uzaklaşan

bireyler arasındaki sosyal bağların zedelenmesi ve kopukluk, suç olaylarının oluşmasına sebep olabilecek durumları da ortaya çıkarabilmektedir (Dolu ve diğ., 2010). Ayrıca suç korkusu üzerine yapılan araştırmalar göstermiştir ki insanların suça maruz kalma oranındaki artış ile suç korkusu arasındaki artış kendi aralarında ilişkilidir (Uludağ, 2007). Crewe (2005), suç türü ve suçun gerçekliğiyle suç korkusunun ilişkili olduğunu ve bu değişkenlere bağlı olarak değişebileceğini ifade etmektedir.

Toplum olmanın en temel kuralı olan birlikte yaşamanın gerekliliğinden yola çıkarak, yakın zamanlara kadar üzerinde çok da çalışma yapılmayan suç korkusu ve güvensizlik hissinin daha fazla önemsenmesi gerekmektedir. Toplumsal düzenin sağlanması ve mevcut karmaşanın ortadan kaldırılabilmesi için suç ile direk bağlantısı olmasa da anket, örneklem v.b yöntemlerle suç korkusunun temelinde yatan nedenlerin ortaya çıkarılması ve bu korkunun ortadan kaldırılabilmesi için yapılabileceklerin incelenmesi gerekmektedir. Suç korkusu ve güvensizlik hissi ortadan kalktığında psikolojik olarak daha sağlıklı bireylerin yer aldığı yaşam alanları oluşturulması da mümkün olacaktır.

2.2.1.1 Suç korkusuna teorik yaklaşımlar

Yapılan araştırmalar suç korkusunun temel olarak doğuştan ya da öğrenilebilir olduğunu ortaya koymaktadır. Bu araştırmalara göre suç korkusu oluşum nedenine göre doğuştan veya sonradan öğrenilen olmak üzere iki şekilde sınıflandırılmaktadır. Kişinin doğumla birlikte kazandığı ve kişiliğinin bir parçası olan korku doğuştan kazanılan bir korku türüdür. Bunun yanı sıra öğrenilen korku bireyin yaşı ilerledikçe bulunduğu ortamın fiziksel şartları (sokak aydınlatması, harabe durumda olan binalar v.b) gazete haberleri, sosyal medya gibi yayın kuruluşları aracılığı ile sonradan kazandığı korkulardır (Dolu ve diğ, 2010).

Türlerine göre suç korkusu, gözle görülebilen sebeplere bağlı olarak ya da nedeni belirlenemeyen bir takım durumlardan ötürü oluşabilecek suç korkusu şeklinde incelenmektedir. Birinci durumda gözle görülen herhangi bir sebepten ötürü hissedilen bir tehdit söz konusudur. Kişi bu tehlikeyi direk olarak görmektedir ve buna uygun önlemler geliştirmektedir. İkinci durumda ortada tehdit yaratan gözle görülen bir neden yoktur, sezgiler aracılığıyla oluşmaktadır, psikolojik olarak birey kendini kötü hissetmektedir ve kendince almış olduğu önlemlerle kendisini korumaya çalışmaktadır (Freidberg Research Forecasts, 1983, s.47).

Suç Korkusuna teorik yaklaşımlar, toplum düzeyinde ve birey düzeyinde şeklinde ayrılarak incelenmektedir. Birey düzeyinde suç korkusu kendi içerisinde

- "kurban perspektifi" (victimization perspective)
- "hassasiyet perspektifi" (vulnerability perspective)

şeklinde ayrılırken, toplumsal düzeydeki teoriler ise

- "sosyal kontrol perspektifi" (social control perspective)
- "toplumsal kaygı teorisi"
- "sosyal problem perspektifi" (social problem perspective)

şeklinde ayrılmaktadır (Boers, 2003). Birey düzeyinde incelenen teorilerden ilki olan kurban bakış açısı ya da mağduriyet perspektifi, önceden suç mağduru olmuş kişilerin aynı durumu tekrar yaşamasına dair duydukları korkudur (Fattah, 1993; Winkel, 1998). Mağduriyet teorisine göre suç olayını direkt olarak yaşamış veya çevresinde suç olayı yaşayan insanlar bulunması sebebiyle dolaylı yoldan suça maruz kalmış birey, suç korkusunu, bu duruma daha önce maruz kalmamış kişilere göre daha yoğun hissetmektedir (Melde, 2007). Bu bakış açısına göre de suç korkusunun yalnızca olayı yaşamış kişide değil aynı zamanda kişinin çevresinde de ortaya çıkabileceği savunulmaktadır (Greenberg ve Ruback, 1992). Hassasiyet perspektifine göre ise kadınlar ve yaşlılar gibi fiziksel anlamda daha zayıf olarak görülen grupların suç korkusunu daha yoğun yaşayacağı savunulmaktadır. (Chadee ve Ditton, 2003; Sutton ve Farrall, 2005; Stanko, 1992). Buna göre, hissedilen suç korkusu ile suç mağduru olma durumu arasında bir ilişki mevcuttur. Fiziksel olarak savunmasız hissetmeye sebep olan faktörler arasında en fazla ön plana çıkanlar yaş ve cinsiyet faktörleridir (Rader ve diğ., 2012). İstatistiklere bakıldığında kadınlar ve yaşlılar genç erkeklere oranla daha az suça maruz kalsa da suç korkusunu daha yoğun bir şekilde tecrübe etmektedirler. Yaşadıkları suç korkusu dolayısıyla kadınlar daha az sokaklarda bulunmaktadır ve daha tedbirli davranırlar, dolayısıyla daha az suça maruz kalmaktadırlar; fakat erkekler için ise tam tersi bir durum söz konusudur (Dolu ve diğ., 2010).

Toplum düzeyinde açıklanan teorilerden sosyal kontrol teorisine göre suç korkusunun kaynağı fiziksel çevrenin kötü olması ve sosyal düzenin bozuk olmasıdır. Bireylerin yaşadıkları çevrenin, alanda metruk yapılar bulunması, aydınlatma yetersizliği vb. sebepler dolayısıyla fiziksel anlamda ve çevrede sarhoşların veya dilencilerin bulunması gibi sebeplerden ötürü sosyal anlamda kötü

olmasının suç korkusuna yol açtığı savunulmaktadır (Hope ve Hough, 1988; Skogan ve Maxfield, 1981). Bir bölgede yaşayan insanlar arasındaki güven, uyum ve dayanışma insanları tatmin eden güvenli bir çevre oluşmasını sağlamaktadır ve eğer bu kavramlar zedelenirse suç korkusunun da artacağı ifade edilmektedir (Lewis ve Salem, 1986). Bir toplumda bozulan sosyal organizasyon, toplumdaki bireylerin birbirine karşı sert, rahatsız edici ve saygısız davranışlarda bulunmasına yol açar ve bu tarz toplumlar, sosyal organizasyonun bozulmadığı toplumlara göre suç korkusunu daha yoğun olarak yaşamaktadırlar (Hope ve Hough, 1986). Bu bağlamda, durum mahalle bazında açıklanacak olursa denilebilir ki sosyal düzensizliğin artmasıyla mekan, orada yaşayanlar tarafından daha güvensiz olarak algılanmaya başlamaktadır ve bu da mahalle sakinlerinin psikolojik ve sosyal anlamda kendilerini çevreden soyutlamasına ve çevrede olan olayları umursamamalarına sebep olmaktadır. Bu şekilde kendini toplumdan soyutlayan bireyler de daha çok korku oluşmasına sebep olmaktadır (Karakuş, 2013). Korku oluşturan faktörler arasında incelenen diğer bir faktör de kültürel çeşitliliktir. Temelde heterojen bir toplumun güven ortamı sağlamayı zorlaştırdığı savunulmaktadır (Dolu ve diğ., 2010). "Toplumsal kaygı teorisi" olarak adlandırılan bu teoriye göre, heterojen bir toplum yapısı, nüfus hareketliliğinin hızlı olması gibi sebepler, bir bölgede yaşayan bireyler arasındaki sosyal bağların ve dayanışmanın zayıflamasına neden olmaktadır. Sosyal bağların ve dayanışmanın zayıflamasının da suç korkusunu arttırdığı savunulmaktadır (Başıbüyük ve Karakuş, 2010).

Sosyal problem perspektifi ise suç korkusunun kaynağını televizyon, gazete, internet haberleri ve sosyal etkileşim gibi durumlar olarak belirtmektedir. Olayın oluşumundan ziyade nasıl aktarıldığıyla ilgilenmektedir. Bu teoriye göre medya gibi kitlelere ulaşılmasını sağlayan dış etkenlerle duyurulan suç olayı haberlerinin suç korkusunu arttırdığını savunulmaktadır (Boers, 2003). Williams ve Dickson (1990)'a göre, medyada yer alan haberler ve bu haberlerin topluma aktarılış biçimi, insanların haberdeki olaya dair sahip oldukları bakış açısını ve düşünce biçimini etkilemektedir ve dolayısıyla medya ve suç korkusu arasında bir ilişki mevcuttur.

Bilindiği üzere toplum bireylerden oluşur ve bireylerin birbirine güven duyması toplumsal düzenin bozulmamasında çok önemli bir etkendir. Güvenin olmadığı bir toplumda bireyler birbirlerinden uzaklaşma eğiliminde olur ki bu topluluk olma olgusunu ortadan kaldırır ve suç olaylarının ortaya çıkması daha kolay bir hal alır.

Toplumsal uyum içinde olunması daha yaşanabilir bir çevre oluşmasını sağlar (Uludağ, 2010).

2.2.1.2 Suç korkusuna neden olan faktörler

1900'lü yılların ortalarından başlayıp günümüze kadar gelen suç korkusu çalışmaları, suç kavramı incelemeleri gibi pek çok disiplinin kendi bakış açısı ve yöntemine göre yürütülmüştür. Dolayısıyla suç korkusu için tek bir tanım ortaya konulamamış ve çeşitli tanımlamalar yapılmıştır (Çardak, 2011). Tüm bu çalışmalara göre de suç korkusuna sebep olan faktörler şu şekilde belirlenmiştir :

- Çevrenin Fiziksel Durumu
- Etnisite
- Yaş
- Cinsiyet
- Sosyo-Demografik Yapı
- Medya
- Kişisel Deneyimler (Çardak, 2011)

Çevrenin Fiziksel Durumu

Güvensizlik duygusuyla ilişkili olarak gelişen suç korkusu üzerine yürütülen çalışmalara göre, suç korkusu ile çevrenin fiziksel durumu arasında bir ilişki olduğu ve bireylerin kendilerini güvensiz hissettiği yerlerde suça maruz kalacaklarına dair korku duydukları savunulmaktadır (Çardak, 2011; Snedker (2011), Ferguson ve Mindel, 2007; Apak ve diğ., 2002). Little ve diğ.'e göre (2005), çevrenin fiziksel koşulları ve çevre düzenlemesi suç korkusu oluşumunda ve güvenlik algısı hususunda önemli bir yere sahiptir.

Modernleşme sürecinden önce kentlerde yaşayan bireylerde güven algısının oluşmasını sağlayacak duvar, kapı vb. elemanlar, modernleşmeden sonra, güven algısını yaratmak adına etkisiz ve yetersiz unsurlar haline gelmiş ve kentlerde korku artmaya başlamıştır (Çardak, 2011). Yılmaz'a göre (2006), kentleşme süreci dolayısıyla meydana gelen kontrolsüz bir şekilde hızla artan nüfus, bunun bir getirisi olarak da sosyal yapıdaki değişimler, alınan göç ile gelen nüfusun karşılanamayan konut talebi karşısında kent merkezlerinde ortaya çıkan gecekondulaşma etkenlerinin tümü suç olaylarının artmasına sebep olmuştur. Bu şekilde farklı sosyal yapılardan gelen bireylerin bir arada yaşamak zorunda kaldığı kentlerde kargaşa, kopukluk,

artan suç oranları ve korku ortaya çıkmıştır. Toplumsal bağların zayıflamasıyla beraber kent içerisinde, aşırı korunaklı toplu konut alanları gibi, bulunduğu çevreyle ilişkisiz, kendi içinde sınırlanmış alanlar ve kent içerisinde sınırlar ortaya çıkmıştır (Beşe, 2006; Güzey ve Özcan, 2010). EUCPN (Europian Crime Prevention Network) tarafından 2001 yılında İngiltere'de yapılan kentsel yaşam ile suç korkusu ilişkisini inceleyen çalışmada, suç korkusu ile kentsel alan ilişkisini kırsal alan ile kentsel alan arasındaki farklılıklar üzerinden karşılaştırılmış, kentlerdeki dayanışmanın kırsal alana göre daha az olduğu, bundan dolayı da kentlerin daha fazla korku oluşumuna sebep veren mekanlar olduğu ortaya koyulmuştur (Çardak, 2011).
Warr ve Ellison'a göre (2000), bir bölgedeki veya alandaki nüfus yoğunluğu ile suç korkusu arasında bir ilişki vardır. Buna göre, kalabalığın fazla bulunduğu parklar, plajlar, sanayi bölgeleri, piknik alanlarının korkuyu arttırdığını savunulmaktadır. Bununla beraber karşıt bir görüş olarak Sandstig (2010) ise, bireylerin kalabalıktan ziyade tenha yerlerde bulunmaktan daha çok korku duyduklarını savunmaktadır. Özellikle 1980'lerden itibaren çevre yapısı ve bina durumunun suç korkusu ile ilişkisini inceleyen çalışmalar sonucu bireylerin izbe ve kötü durumdaki yerlerde, aydınlatması yetersiz alanlarda, grafiti bulunan mekanlarda, çöplerin yığılı ve dağınık bir şekilde bulunduğu alanlarda ve çevrede zarar görmüş metruk yapıların bulunduğu alanlarda kendilerini güvensiz hissettikleri ve herhangi bir suç olayına maruz kalma korkusu yaşadıkları ortaya koyulmuştur (Tulloch, 2000; Keane, 1995; Smolej ve Kivivuari, 2006).

Etnisite

Heterojen toplumda etnik kökenleri dolayısıyla azınlık oluşturan gruplar, toplumdan kendilerini soyutlanmış hissederler. Buna ek olarak, çoğunluk olan grupta da farklı gördükleri diğer etnik kesimin varlığından kaynaklı korku ve güvensizlik hissi oluşması mümkündür. Amerika'daki beyaz tenli-siyah tenli farklılığını örnek olarak ele alacak olursak, suç ve suç algısının ırkla ilişkili olduğu, beyazların siyah tenli bireyleri ikinci sınıf insan olarak nitelendirip onları potansiyel suçlu olarak görmesinden dolayı korku duyduğu; siyah tenli insanların ise aslında tam olarak aynı sebepten ötürü kendilerini soyutlanmış ve güvensiz hissettikleri görülebilmektedir (Çardak, 2011). Suç korkusu ve ırk ilişkisinin incelendiği çalışmalara göre toplumda azınlık olan kişilerde güvensizlik hissi ve suç korkusunun diğer kesime göre daha fazla olduğu ifade edilmektedir (Truman, 2005; May ve diğ., 2004).

Kentlerde etnik ayrımlar dolayısıyla ortaya çıkan yerleşim düzenleri ile kişilerde korku oluşması arasında bir ilişki mevcuttur (Liska ve diğ., 1982). EUPCN' e göre (2004), ırksal kökeni toplumun çoğunluğundan farklı olan grupların ağırlıklı olarak yerleştiği bölgeler kentte güvensiz alanlar olarak algılanmakta ve suç korkusuna yol açmaktadır.

Yaş

Suç korkusuyla ilişkili incelenen unsurlardan biri de yaş unsurudur. Yaş ve suç korkusu bağlantısını inceleyen çalışmalara göre, genel olarak yaşlı insanların genç insanlara göre daha fazla suç korkusu yaşadığı ortaya koyulmuştur (Çardak, 2011). Aslında yaşlıların daha kontrollü hareket etmeleri ve daha az insanla iletişim halinde olmalarına rağmen; gençler daha fazla insanla iletişim içerisinde ve hayat içerisinde daha aktif olduklarından herhangi bir durumdan mağdur olabilme ihtimalleri yaşlılara göre daha fazladır (Truman, 2005; Grabosky 1995). Buna rağmen yaşlıların korkuyu daha yoğun yaşaması durumunun sebebi olarak ise yaşlıların fiziksel anlamda kendilerini güçsüz ve yetersiz hissetmeleri ve gençlerin bunun tam tersi kendilerine daha fazla güvenmeleri gösterilebilmektedir (Çardak, 2011).

Cinsiyet

Bireylerin hissettikleri suç korkusunun boyutu ve hatta hangi tip suçlardan daha yoğun korku duyabileceği, kişilerin cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir. Jefferson ve Hollway'e göre (1997), erkekler genellikle fiziksel anlamda şiddete maruz kalacakları saldırı olayları yaşamaktan korku duyarken, kadınlar cinsel içerikli suçlara maruz kalma konusunda daha yoğun korku yaşamaktadırlar. Suç korkusu ve cinsiyet ilişkisini araştıran çalışmalara göre genel olarak erkeklerin daha fazla suça maruz kalmasına rağmen kadınların suç korkusunu daha yoğun yaşadığı ortaya koyulmuştur (Fhoilsiú ve Oifig, 2009). Kadınların erkeklere göre daha yoğun suç korkusu yaşama sebepleri olarak bir suç olayına maruz kalma ve bu olayın sonuçlarına katlanabilme ihtimallerini göz önüne aldıklarında kendilerini erkeklere oranla daha savunmasız hissetmeleri gösterilmektedir (Campbell, 2005; Killias, 1990; Stanko, 1997). Erkeklerin suç korkularını çalışmalarda açıkça ifade etmediklerini ortaya koyan araştırmalar da mevcuttur. Bu araştırmalara göre erkekler suç korkularını belirtmeyi "erkeklik"lerini aşağılayacak bir davranış olarak görmekte olduklarından korku duygularını ifade etmemektedirler (Fhoilsiú ve Oifig, 2009; Yirmibeşoğlu ve Ergun, 2015).

Sosyo-demografik yapı

Sosyo-demografik faktörler başlığı altında suç korkusuyla ilişkili olduğu savunulan faktörler eğitim durumu, ekonomik güç ve sosyal statü olarak sıralanabilmektedir (Çardak, 2011). Ekonomik bağlamda konuya yaklaşacak olursak, düşük gelirli bireyler daha bakımsız ve kötü koşullardaki yerlerde yaşamak durumunda kaldıklarından suç korkusunu yüksek gelirli kişilere göre daha yoğun yaşayabilmektedirler. Buna ek olarak, ekonomik durumun iyi olması kişileri daha güvende oldukları ya da istediklerinde kolayca güvenlik sağlayabilecekleri algısını oluşturmaktadır (EUCPN, 2004; Whitley ve Prince, 2005; Grabosky,1995; Moore ve Shephard, 2005). Düşük ekonomik güce sahip kişiler, bu gelir durumunun getirisi olarak yaşadıkları kötü koşullardaki mekanlar, çalıştıkları riskli işler ve toplu taşımayı daha sık kullanmak gibi durumlara bağlı olarak da suç korkusunu daha yoğun yaşayabilmektedirler (Scott, 2003; Pantazis, 2000).

Eğitim düzeyinin düşük olmasının da ekonomik düzeyin düşük olduğu durumdaki gibi suç korkusunu arttırıcı bir etkiye sahip olduğu savunulmaktadır. Eğitim seviyesi yüksek bireyler suça karşı daha bilinçli olduklarından tedbir almaları daha olasıdır ve bu da hem suç mağduru olma risklerini azaltmakta hem de suç korkusunu nispeten daha az yaşamalarına imkan vermektedir (Çardak, 2011).

Medya

Günümüzde gerek internet gerek medya aracılığıyla her türlü bilgiye erişmenin oldukça kolay olması durumu söz konusudur. Bireyler genellikle medya aracılığıyla ulaştıkları haberlerin doğru olup olmadığına ispat aramaksızın öğrendikleri gibi kabul etmektedirler. Bu durum da yansıtılan haberlerdeki içerik kişilerin duygu ve düşünceleri etkileyip değiştirebilmekte, tehlike algısı, endişe ve suç korkusu oluşumuna yol açmaktadır (Tulloch, 2000).

Medya ve suç korkusu ilişkisini inceleyen çalışmalara göre kişilerin suç istatistiklerine dair bilgi sahibi olmaması ve kullanılan haber dilinin suç korkusu oluşumuna temel sağladığı savunulmaktadır (Çardak, 2011). Medya dolayısıyla diğer kişilerin başına gelen kötü olayları öğrenen ve karşısındaki kişiyle empati yapan birey bilinçlenmekte ve önlem almaktadır; fakat yine de mağduriyeti kendi yaşamış gibi hissedip suç korkusu duymaktadır (Alvi ve diğ., 2001).

Kişisel Tecrübeler

Suç korkusu daha önce bir suç deneyimi yaşamakla ortaya çıkabileceği gibi aynı zamanda yaşamaya bağlı olmaksızın da ortaya çıkabilen bir durumdur. Bununla

beraber daha önceden suç olayını bizzat tecrübe etmiş kişilerin suç korkusunu daha yoğun yaşadığını ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Çardak, 2011). Önceden mağduru olunan suç olayının türü de korkunun ne derecede ortaya çıktığı üzerine etkili olmaktadır. Örneğin daha önceden gasp gibi bir suç yaşamış kişinin başka bir suçtan aynı derece korku duyması beklenmeyebilmektedir (Truman, 2005). Kişiler kendileri suça maruz kalmasa bile yakınlarının yaşadıkları suç mağduriyeti tecrübelerinden ya da medyadan aldıkları tehlike algısı yaratan haberlerden kaynaklı olarak suç korkusu yaşayabilmektedirler (Çardak, 2011).

Kişilerin yaşadıkları toplum ve kültür de suç korkusu durumunu etkileyebilmektedir. Örneğin doğu ve batı toplumları arasında da tehdit algısı konusunda farklılıklar gözlemlemek mümkündür. Bu farklılık tehdit kaynağının farklılığı algısından kaynaklandığı savunulmaktadır. Batı toplumları ikincil ilişkilerin bulunduğu, ben merkezcil ve güven az olduğundan ötürü tehlikenin tanınmayan kişilerden gelebileceği algısı bulunmaktadır. Daha az gelişmiş doğu toplumlarında ise birincil ilişkiler söz konusudur, aidiyet hissi ve güven algısı nispeten daha yüksektir fakat farklı olarak tehlikenin tanıdıklardan gelebileceği algısı mevcuttur. Tehlikenin kimden gelebileceğini kestiremeyen gelişmiş batı toplumlarında, tehlikenin kimlerden gelebileceğini tahmin edebilen doğu toplumlarına göre suç korkusu daha yoğun yaşanmaktadır (Çardak, 2011). Kırsal alanlar ile kent alanları arasında da aynı ilişkinin mevcut olduğu savunulmaktadır. Buna göre kent içerisinde de batı toplumlarında olduğu gibi suç korkusu kırsal bölgelere göre daha yoğundur (Öğün, 1996).

2.2.2 Suç korkusu ve kentsel mekan ilişkisi

Toplumsal bir sorun olan suç korkusunun tam bir tanımı bulunmamakla birlikte, genel bir tanım olarak suç korkusu, "bir suça ya da kişinin suç ile ilişkilendirdiği sembollere karşı geliştirdiği bir duygusal korku veya endişe reaksiyonu"olarak tarif edilmektedir (Ferraro, 1995, s.23).

Kentleşme ise;

"Sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütleşme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim süreci" (Keleş, 2002) olarak tanımlanabilir.

Maslow'un ihtiyaçlar Piramidine göre kentlerdeki nüfusu oluşturan bireylerin fiziksel ve biyolojik gereksinimlerinden sonra gelen en temel ihtiyaçları kendilerini güvende hissetmek istemeleridir (Maslow, 1942, s.336). Bireylerin kendilerini güvende hissetmeme nedenlerinden biri de yaşadıkları alanların fiziksel olarak yetersiz ve düzensiz olmasıdır.

Suç olayları, artan suç oranları, çeşitlenerek artan suç türleri ve kentsel suçun yaygınlaşması kentlerde yaşayan insanların kentleri güvensiz mekanlar olarak algılamasına yol açmaktadır. Bütün bu faktörler kentlilerde suç korkusu ve güvensizlik hissi yaratmaktadır. Bununla beraber, aldığı göçlerle beraber farklı topluluklara ev sahipliği yapan ve hızlı nüfus artışı yaşanan kentlerdeki ekonomik farklılıklar kent içerisinde farklı ve kendi içerisinde tanımlı mekanlar ortaya çıkması gibi durumlar da güvenlik algısı üzerinde etkilidir (Ataç, 2007). Suç olaylarının beraberinde getirdiği hukuksal, ekonomik ve mekânsal problemler kadar önemli olan bir durum da suç korkusudur (Lab, 2000).

Suç korkusunun mekanla ilişkisini açıklayan pek çok çalışma mevcuttur. Suç korkusu, herhangi bir suç olayını bizzat tecrübe ederek veya herhangi bir suça şahit olmak veya medyadan alınan haberler gibi dolaylı yoldan bu duruma maruz kalarak bireyde ortaya çıkabilen bir korkudur ve kişilerin günlük hayatlarını, mekan kullanım tercihlerini etkilediğini söylemek mümkündür (Ataç, 2007). Yaşanan korku dolayısıyla günlük kullanım güzergahında tercihinde değişiklik yapılabileceği gibi ticari amaçlı seçilen yerlerin de değişmesi gibi sonuçlara yol açabileceği için, dolaylı yoldan da olsa ekonomik anlamda da sorunlara neden olabilmektedir (Yılmaz, 2005; UN-Habitat, 2005). Bu durum, kentte kullanılmayan alanlar oluştururken aynı zamanda kentte yaşayan kişilerde yaşam alanlarından memnun olamama durumuna yol açmaktadır (Wekerle ve Whitzman, 1995).

İnsanlar gördüklerinden daha çok gözle göremediklerinden korkarlar. Örneğin kişilerin karanlık bir ortamda duyduğu korkunun sebebi karanlığın içinde karşılarına ne çıkacağını bilememeleridir. Görünüş olarak aydınlatmanın yetersiz olduğu alanlar, eski ve bakımsız evlerin bulunduğu alanlar kişilerde tedirginlik yaratacak mekanlardır. Böyle bir ortamda ne ile karşılaşacağını bilemeyen bireyde korku oluşmaktadır. Bulunduğu bölgede aydınlatma yetersiz olduğu için gece evinden çıkmak istemeyen bireyler, bu sorun ortadan kaldırıldığında evinden daha çok çıkacak, önceden tenha olan park ve bahçeler daha fazla kalabalıklaşacak ve dolayısıyla azalan güven hissi artmaya başlayacaktır. Medyada yer alan olaylar

bireyin bilinçaltına yerleşmektedir. Örneğin son yıllarda çok fazlaca haber konusu olan tinerci sokak çocuklarının mağdurları ile ilgili haberleri izlediği için etkilenen kişi gece sokağa çıkmaktan daha fazla korkacak, çıksa da tiner kullananların daha yoğun olarak yaşadığı düşünülen aydınlatması olmayan ya da harabe yerlerden uzak duracaktır (Dolu ve dig., 2010).

Toplumsal gelişmenin sağlanabilmesi için bireylerin iletişim içinde olması şarttır. Suç korkusunun oluşması için uygun olan ortamlar ortadan kaldırılmadığı sürece iletişim sağlanamaz ve psikolojisi bozuk olan bireylerin korkuyu ve korkmayı öğreterek büyüttüğü yeni nesiller oluşur. Bundan dolayı özellikle suç korkusu ve mekan ilişkisi üzerinde çalışmalar yapılmalı çevre koşullarının da düzeltilerek güven algısının oluşturulması gerekmektedir. Bunun için yerleşim alanları bazında araştırmalar yapılarak eksik olan çevre şartlarının tamamlanması şarttır (Dolu ve dig., 2010).

Kentlerde yaşanılan suç korkusunun sebepleri temelde suç olaylarının meydana geliş sebepleriyle bağlantılıdır. Kişilerin yaşadıkları suç mağduriyeti korkusu sebebiyle kent içerisinde kullanılmayan ve güvensiz alanlar oluşmakta ve aynı zamanda kentsel mekanların özellikleri de suça teşvik edecek nitelikte olabilmektedir. Dolayısıyla bireylerin yaşadıkları kentsel mekan ile suç korkusunun karşılıklı olarak birbirlerini etkilediğini söylemek mümkündür. Bunlardan yola çıkarak kent içerisinde bu algıyı yaratabilecek alanlar olarak şunlar gösterilebilir:

- Kentlerin gelişmesi sonucu çeperlerde oluşan yeni yerleşim alanları,
- Kent içerisindeki kötü durumdaki, eski yapıları barındıran alanlar,
- Kentlerde göç sonucu oluşan heterojen topluluğun kendilerine göre kent içerisinde tanımladıkları ve sınırlandırdıkları yaşam alanları (Ataç, 2007).

Kentsel mekan içerisinde suç olayının oluşumuna olanak sağlayabilecek alanlar sıcak noktalar olarak tanımlanmaktadır. Sıcak noktalar genel olarak yoğun yaya yolları, ticaret ve kent merkezleri gibi nüfus yoğunluğunun olduğu alanlar olup, çeşitli suçların kentin diğer bölgelerine göre fazla işlendiği alanlardır (Block ve Block, 1995). Sıcak noktaları suç üreten alanlar, suçu çeken alanlar ve suç oluşumunu kolaylaştıran alanlar olarak üç başlık altında gruplandırmak mümkündür (Bratingham, 1995, 2006).

Suç üreten alanlar, kent içerisinde yer alan gecekondu bölgeleri gibi, yoğun nüfusa sahip ve hem bölge olarak hem de bölgede yaşayan sosyal grup olarak kentin

kalanından dışlanmış ve bu şekilde suç olaylarının yaşanmasına olanak sağlayan mekanlara dönüşmüş alanlardır. Bu alanlar yakın çevresine de olumsuz etki yapmaktadırlar. Suçu çeken alanlar, genellikle yankesicilik, gasp gibi suçların işlendiği, düğüm noktaları, kent merkezleri, ticari merkezler gibi yoğun, kalabalık ve hareketli mekanlardır. Suç oluşumunu kolaylaştıran alanlar ise suçu üreten ve suçu çeken alanlardan farklı olarak, toplanma yeri niteliğinde, dolaşımı kolaylaştıran, bağlantı ve ulaşımı sağlayan ulaşım ağları ve bunlara bağlı duraklar gibi kalabalık ve karışık alanlar olup, suç oluşumuna ortam sağlamaktan ziyade çeşitli fırsatlar sunan alanlardır. Suç oluşumu kolaylaştıran alanlara örnek olarak otoparklar, tenha cadde ve sokaklar, alt ve üst geçitler gibi alanlar gösterilmektedir (Ataç, 2007).

Kentlerde suç olayının ve suç korkusunun oluşmasına sebep olabilecek grafiti varlığı, terkedilmiş metruk binalar, yetersiz aydınlatma, kör noktaların bulunması, sokaklardaki gündüz çok yoğun kalabalık gece ise çok tenha olması gibi fiziksel faktörlerin varlığına ek olarak sosyal faktörler de bulunmaktadır. Bu sosyal faktörlere örnek olarak, esasında suç olaylarına da sebep olan göç, işsizlik, sosyal ve mekânsal dışlanma gibi ana faktörlerle beraber toplumdaki etnik farklılıklar ve zıtlıklar, komşuluğun zayıf olması, evsizlerin bulunması gibi sebepler sıralanabilmektedir (Hideg ve Manchin, 2007; Greene 2003; Weekerle ve Whitzman, 1995). Kentsel mekanın kullanıcısı tarafından algılanış şekli, söz konusu olduğunda mekânsal özellikler ve alanın tasarımı oldukça önemlidir. Bratingham ve Bratingham (1993), kentte yaşayan insanların sürekli kullandıkları mekanlara dair bir farkındalığa sahip olduklarını söylemektedirler. Nasar ve Jones (1997)'a göre, kentte yaşayan bireyler, geliştirdikleri mekânsal algıya bağlı olarak mekandaki olması muhtemel suç olaylarını olmadan önce tespit edebilmektedirler. Kentsel mekan ile suç olayı ve korkusunun incelenmesi çalışmasında ilk adım nedenlerin tespit edilmesidir. Nedenler tespit edilirken, olaya hem kullanıcının hem de suçlunun perspektifinden bakmak, mekanın kullanıcısının kendini hangi mekanda ve neden güvensiz hissettiği, suçlunun ise mekanı algılayış ve seçiş nedenlerini tanımlamak gerekmektedir (Ataç, 2007). Rasyonel seçim teorisine dayanarak, suçlu kişileri suça yönelten mekânsal faktörlerin tespiti ve rutin aktivite teorisine dayanarak da suçlu şahsın hangi suçu nerede işlemeyi tercih edeceğini belirlemek, kaliteli ve güvenli mekanlar yaratmak adına anlamlı adımlardır (Bratingham, 1996).

Bratingham (1996), kişiyi suça teşvik eden mekan özelliklerinin iki davranış biçimi şeklinde geliştiğini savunmaktadır. Bunlardan ilki, "fırsatçı davranış", suçlu kişinin kent mekanının yol açtığı ve o sırada anın koşullarına bağlı olarak ortaya çıkabilecek fırsatları değerlendirdiği davranış tipidir. Genellikle vandalizm, grafiti gibi hafif ve kentsel suçlar bu davranış biçiminin sonucudur. İkinci durum ise, suçlu şahsın suç işleyeceği mekanı, daha önceden suç işlemiş olduğu ya da suç işlenmeye uygun olarak belirlediği alanlar arasından seçtiği davranış tipi olan "kasıtlı davranış" tır. Bu tarz davranış biçimleri genellikle mala karşı suçlar ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Suç korkusuna dair yürütülen çalışmalar kentsel mekan ile suç olayının oluşumu ilişkisini çözümlemek için suç istatistikleri ve suç olaylarını da içermekte, makro ve mikro ölçeklerde yürütülmektedir. Makro ölçekli analizler, emniyetteki suç istatistikleriyle suçun kentsel mekandaki dağılımını gösteren suç haritaları çıkartarak, suç korkusuna dayalı mahalle/kent/ülke ölçeklerinde mekan algısına yönelik çalışmalarla suç korkusuna neden olan mekânsal özelliklerin açıklanmaya çalıştığı analiz çalışmalarıdır (Bratingham ve Bratingham, 1986). Mikro ölçekleri analizlerde kişinin mekanı algılayış biçimini anlamak ve sokak, cadde gibi kentin alt ölçekli tasarımlarından kaynaklanan ve suçu çeken mekânsal özellikleri analizleri etmek üzerine kuruludur (Nasar ve Jones, 19907). Latin Amerika'da seçilen bir kentsel alanda suç korkusunu ölçme amacıyla yürütülen bir anket çalışmasında genel olarak mekan kullanıcısının güvenlik algısına etki eden faktörler tespit edilmiştir (Greene, 2003) (Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1 : Güvensizlik Hissi Analizinde Kullanılan Belirleyiciler (Ataç, 2007)

1. Görsel Alan (Visual Field)
• Işıklandırma (ışıklandırmada kullanılan lambaların kalitesi ve sayısı)
• Ağaçlar ve Çalılıklar (görmeye ve görünmeye engel olanlar)
• Yolların Özellikleri (cadde ya da sokak genişlikleri)
• Kentsel Gridal Sistem (labirent şeklindeki uzun ve düz yollar)
2.Görsel Kontrol (Visual Control)
• Caddeye Bakan Pencereler
• Kulübe ve Otobüs Duraklarının Konumu
• Ayırıcıların Şeffaflığı
• Yayaların Konumları

Çizelge 2.1 (devam): Güvensizlik Hissi Analizinde Kullanılan Belirleyiciler (Ataç, 2007).

3.Sosyal Ağlar (Social Networks)
• Komşuların Tanıdıkları, Aşina Oldukları Kişiler
• Komşuluk İlişkileri
• Komşuluk Bilgileri
4.Mekân Kullanımı (Space Use)
• Taşıt Akışı
• Otobüs Güzergâhları
• Kent Mobilyalarının Konumu
5.Potansiyel Yardım (Potential Help)
• Polisin Konumu
• Evlerin Girişlerinin Konumu
• Telefon Kulübelerinin Konumu
• Ticari Birimlerin Konumu
6.Tehlike Faktörleri (Danger Factors)
• Barlar
• Terk Edilmiş Issız Alanlar
• Açlık Sınırı
• Genç Suçlu Grupları
• Gecenin Etkisi

Bu çalışmaya göre esas olarak kentsel mekanda kullanıcının güvenlik algısına etki eden faktörler:

- Görsel alan (kullanıcı çevresini ne kadar görebiliyor),
- Görsel kontrol (kullanıcı çevresi tarafından ne kadar görülebiliyor),
- Sosyal ağlar (Çevrede kullanıcının tanıdığı insanların varlığı),
- Mekan kullanımı,
- Potansiyel yardım,
- Tehlike faktörleri olarak sıralanmaktadır.

Mekan içerisinde görülebilirlik ve çevreyi görüş ne kadar kısıtlıysa kişi kendini o kadar güvensiz hissetmektedir. Görülebilirliğin sağlanması için yol genişliği, ağaç bulunması, ışıklandırma, kent mobilyaları ve peyzaj öğeleri, karma kullanımlı çevre ve güvenlik güçlerine erişilebilirlik gibi faktörlerin planlanması ve düzenlenmesine

dikkat edilmesi gerekmektedir. Bununla beraber komşuluk ilişkileri ya da sürekli mekan kullanıcılarının ilişkileri de mekan içerisindeki güvenlik algısını sağlamada önemli yer tutmaktadır (Ataç, 2007).

2.3 Kentlerde Suç Korkusu ve Cinsiyet İlişkisi

Cinsiyet farklılıkları ve cinsiyete bağlı roller başlı başına farklı oldukları gibi aynı zamanda sosyal aktivite söz konusu olduğunda da farklılık göstermektedir. Dolayısıyla mekanın işleyişini sağlıklı olarak kavrayabilmek için cinsiyet farklılıklarını ve sosyal ilişkileri de göz önünde bulundurmak ve kavramak gerekmektedir. Urry (1981)'e göre mekânsal ilişkiler sosyal bir şekilde üretilir. Belirli bir yere kadar toplum mekanı biçimlendirirken bir noktadan sonra mekan da toplumu biçimlendirmektedir (Wolch ve Dear, 1988). Konut alanlarının ve iş merkezlerinin yeri, ulaşım ağı ve şehrin tüm katmanları genel olarak toplumun hangi aktivitenin nerede, ne zaman, kim tarafından yapılması gerektiğine dair beklentilerini karşılayacak şekilde tasarlanmıştır (England, 1991). Beall (1997), kentlerin erkekler için, erkekler tarafından tasarlandığını, bununla beraber kentin hem kadın hem erkek tarafından kullanıldığını yani kentin cinsiyete göre şekillendirildiğini ve planlama sürecinin cinsiyetle ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Suç korkusu kadınlar ve erkekler arasında cinsiyet rolleri gereğince dolayısıyla farklı olacak şekilde hareketlilikte kısıtlama, davranış ve yaşam tarzı değişiklikleri gibi etkilere yol açmaktadır (Pain, 1997). Mackenzie (1989)'ye göre, sosyal ve ekonomik değişimler, cinsiyet eşitsizliği ve buna bağlı gelişen mekânsal izler, feminist hareket, coğrafi ve mekânsal çalışmaların önem kazanmasına yol açmaktadır ve bu da kentsel politikalarda yapılabilecek değişiklikler adına önem arz eden bir konu haline gelmektedir.

Kentleşme ile beraber kentlerde meydana gelen kontrolsüz ve hızlı nüfus artışı, kentlerdeki toplumsal yapının heterojen bir hale gelmesi, karşılanamayan konut talebi gibi faktörler dolayısıyla kentler suç oranlarının giderek arttığı mekanlar haline gelmiştir. Bahsedilen kentsel suçlar ağırlıklı olarak fiziksel anlamda daha az kendilerini savunabilir olduğu öngörülen yaşlılar ve kadınlar gibi "incinebilir *(vulnerable)*" bireylere karşı işlenmektedir (Tiftik ve Turan, 2015). Dolayısıyla incinebilir bireylere karşı işlenen suçlar, bu suçların nedenlerinin tespit edilmesi ve

önlenmesi anlamında kentsel mekan ile incinebilirlik durumu ve bununla ilişkili bir konu olarak kentsel mekan ile cinsiyet ilişkisi konulu çalışmaların yürütülmesini gerekli kılmaktadır. Özel alanlarında kadınlar daha fazla suça maruz kalmalarına karşın, kamusal alanda daha yoğun suç korkusu yaşamaktadırlar (Pain, 1997).

Kentsel mekan tasarımı ve cinsiyet ilişkisine dair çalışmalar, 1980'li yıllarda, feminizmin ön plana çıkması, kadınların sosyal hayata katılması, mekan ve toplum ilişkisindeki değişiklikler ile önem kazanmıştır. 20.yüzyılın başlarına kadar kadınların ait olduğu mekanın ev olduğu görüşünün hakim olması dolayısıyla kadınlar kentsel mekanları yeterince rahat ve özgürce deneyimleyememekteydiler. Kadınların iş hayatına ve sosyal hayata daha aktif bir şekilde dahil olmalarıyla, kentsel mekanları kullanım imkanları da giderek artmaktaydı. İş hayatına dahil olan kadınlar, sabah erken saatlarde evden ayrılmakta ve geç saatlerde, hava karardıktan sonra evlerine dönmek durumunda kalmaktaydılar. Bu saatlerde kentsel mekanda mevcut olan aydınlatmanın yetersiz olması mekanın güvensiz olmasına ve özelikle kadınların kendilerini güvensiz hissetmelerine yol açmaktaydı, dolayısıyla kadınlar sosyal hayatta erkekler kadar aktif olmaya başlamış olsa bile kentsel mekanda suça maruz kalma riskleri dolayısıyla mekan kullanımları kısıtlı olmaya devam etmekteydi. Kadınların mekanı erkeklere nispeten daha kısıtlı kullanmasına yol açan sorunlar karşısında, feminizmin de etkisiyle mekan kullanımı ve cinsiyet ilişkisi incelemeleri önem kazanmıştır. Kentsel mekan ve cinsiyet ilişkisini incelemeleri sonucunda ortaya atılan iki temel görüş bulunmaktadır. Bunlardan ilki, hem erkek hem de kadınlar için farklı mekanlar farklı sosyal alanlar tanımladığı yönündedir. İkinci olarak, 19. Yüzyıldaki gerek sosyal gerek fiziksel anlamda kadınlar için oldukça riskli bir ortam olarak kent algısının tersine endüstriyel kent aslında cinsiyetler arası eşitliğe daha yakın bir ortam algısı yaratmaktadır (Tiftik ve Turan, 2015). Kentlerde suç olayları ve suç korkusunu inceleyen çalışmalar incelendiğinde görülmektedir ki kadınlar erkeklere göre daha yoğun suç korkusu yaşamaktadırlar ve kentin özellikle toplu taşıma, çok kalabalık veya ıssız sokaklar ve parklar gibi alanlarında ve akşamüstlerinde suç korkusunu daha yoğun yaşadıklarını ifade etmektedirler (Allen ve dig., 1999; Pain, 1991; Valentine, 1989). Kadınlar maruz kaldıkları suç olayları veya yaşadıkları suç korkusu dolayısıyla erkeklere oranla daha yoğun bir şekilde sosyal hayattan kaçınma, günlük hayattan kendilerini kısıtlama durumlarını daha sık yaşamaktadırlar. Dolayısıyla kentsel suç olayları ve buna dair

yaşanılan suç korkusu kadınların sosyal hayata ve kentsel yaşantıya tam olarak entegre olmasının önünde bir engel teşkil etmektedir (Tiftik ve Turan, 2015).

Kadınlar erkeklerle aynı oranda suç mağduriyeti yaşamış olsalar bile konu suç korkusu olduğunda genellikle ağırlıklı olarak en yoğun yaşadıkları korku cinsel suçlara maruz kalmak olduğundan erkeklere göre daha fazla suç korkusu yaşadıklarını belirtmektedirler. Dolayısıyla kadınların suç korkusu aslında bir aşamadan sonra tanımadıkları erkeklerden korku duyma durumuna dönüşmektedir. Kamusal alan ise insanların sosyalleştiği, ilişki kurduğu ve erkeklerin baskın olduğu bir alan olduğu için kadınların bu alanlarda tanımadıkları erkeklerden rahatsızlık duyması da kadınlar tarafından alanın kullanımının kısıtlı olması sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca kadınların kamusal alanda tehlikeli olarak niteledikleri erkeklerden kaçması da bu durumu desteklemektedir. (Brenda ve Lin, 1997). Connel (1995)'e göre erkeklerle korkuyu ilişkilendiren faktörlerden en önemlileri hegemonya ve marjinalliktir. Hegemonya, cinsiyet araştırmalarına göre ataerkilliğin baskınlığı olarak açıklanırken, hegemonik maskülanite ise bu durumu meşrulaştırma ve kadınları ikinci plana atmak olarak tanımlanmaktadır. Maskülen hegemonik erkekler ekonomik anlamda başarılı erkek bireyler olup kendilerinden yetersiz gördükleri erkekler ve kadınlar üzerinde baskı kurmakla beraber, genellikle sinirli bir yapı ve buna bağlı gelişen eylemler sergilemektedirler. Bununla beraber, korkusuzluk, risk almaya yatkınlık, duygusal ve fiziksel anlamda güçlülük sağlama yolları ile kimlik buldukları için bu davranışları sergileyememek maskülen hegemonik erkekler arasında feminenlikle ilişkilendirilmektedir (Brownlow, 2005). Suç korkusu karşısında genel olarak hem kadın hem erkekler, korunma ve kaçınma olmak üzere iki temel strateji geliştirmektedir. Savunma ve sakınmanın ortaya koyuluş biçimleri de cinsiyete bağlı roller üzerinden ortaya koyulmaktadır. Kadınlar topluluk halinde hareket ederek, göz kontağından kaçınarak, giyimlerinde daha kapalı olmaya yönelerek korunma savunma biçimini ortaya koyarken erkekler ise korunmayı durumu kontrol etme (korkmuyormuş gibi davranma) ve potansiyel tehditi yönlendirme şeklinde yorumlamaktadırlar. Sakınma savunma biçimi ise genel olarak belirli kişilerden, mekanlardan, durumlardan sakınma içeriklidir (Brownlow, 2005). Stanko (1995) kadınların sakınma yöntemini erkeklere oranla daha fazla tercih ettiğini savunmaktadır ve bunun nedenini ise hegemoni söylemine bağlamaktadır. Buna göre, suç korkusu karşısında sakınma durumuna geçen erkek

birey toplum tarafından feminenlikle itham edilmekte ve maskülenliği sorgulanmaktadır. Dolayısıyla olarak da erkekler suç korkusu yaşasalar bile bu durumu kadınlar kadar açıkça ifade edememektedirler. Buna bağlı olarak gelişen mekânsal desenler kadınlar için çok da güvenli olmayan mekanlar tanımlayabilmektedir.

Kentsel tasarım ve cinsiyet ilişkisini inceleyen çalışmalara göre kamusal mekanın tasarımı erkeklere oranla kadınları daha fazla etkilemektedir. Yalnız kadınlar için değil erkekler için de, yani toplumun tüm bireyleri için, günümüzde kentsel çevrede tehdit oluşturan unsurları ve düzenlemeleri tespit edip, iyileştirmek, daha güvenli çevreler yaratmak için kentleri tasarlarken cinsiyetlere ve cinsiyete bağlı toplum-mekan ilişkilerinin kavranması gerekmektedir.

2.4 Bölüm Sonu Özeti

Bireylerin güvenlik ihtiyacı, fiziksel ve biyolojik ihtiyaçlarından sonra gelen en temel ihtiyaçtır ve güvenlik ihtiyacı karşılanamayan birey güvenlikten sonra gelecek seviyedeki ihtiyaçlarını da tam olarak karşılayamayacaktır. Kentsel çevreye bakıldığında ise kentleşme süreciyle beraber suç alanlarına dönüşen kentsel mekanın mümkün olduğunca güvenli bir çevreye dönüştürülmesi ihtiyacı kentliler için oldukça önem arz etmektedir. Güvenli çevreler yaratmak adına öncelikle suç olgusunun ve buna bağlı gelişen suç korkusunun temelde ne oldukları, nasıl ve hangi faktörlere bağlı olarak ortaya çıktıklarını kavramak gerekmektedir. Dolayısıyla tez çalışmasının bu bölümünde öncelikli olarak oluşum nedenlerine göre ve oluşum türlerine göre suç olgusunun literatürdeki tanımları ortaya koyulmuştur. Suç olgusu başlı başına açıklandıktan sonra, göç, kentleşme, modernizm, etnik-sınıfsal farklılıklar gibi faktörlere bağlı olarak kentlerin suç mekanlarına dönüşme süreci açıklanmıştır.

Literatürde mekanla suç ilişkisi üzerinde duran suç ekolojisi teorileri ve kentsel mekan ile suç ilişkisini tanımlayan teoriler mevcuttur. Bölümün devamında kentsel mekan ile suç ilişkisini kavrayabilmek adına bu kurgunun temelini oluşturan suç ekolojisi teorileri incelendikten sonra kentsel mekanda suça ilişkin teorilerden iz teorisi, yaya yollarının güvenli kullanımı teorisi, savunulabilir mekan teorisi, mekan

dizin analizi, çevresel tasarım yoluyla suçu önleme (CPTED) , kırık pencereler teorisi ve kentsel mekanda suçu açıklanmıştır. Suç korkusu, en az suç olayının kendisi kadar kentlilerin günlük yaşantısını, mekan kullanımını ve hayat kalitesini etkileyen oldukça önemli bir konudur. Suç korkusu sebebiyle toplumdaki bireyler arasında oluşan güvensizlik bireylerin birbirinden uzaklaşmasına bu da toplumda kopukluğa ve soyal bağların zedelenmesine yol açmaktadır. Bu durumun kendisi de aslında suç oluşumuna sebebiyet verecek bir yapı yaratmaktadır. Dolayısıyla güvenli bir çevre için suç korkusunun giderilmesi de en az suç olaylarının giderilmesi kadar mühimdir. Bölüm içerisinde suç olgusunu takiben, suç korkusu ve güvensizlik ilişkisine dair literatürde yer alan teorik açıklamalar incelenmiştir. Bununla beraber suç korkusuna yol açan bireysel ve toplumsal faktörler ile beraber kentsel mekanla suç korkusu ilişkisi açıklanmıştır. Toplumda tanımlı olan cinsiyet rolleri oldukça farklı olmakla beraber bireyler sosyal aktivitelerde bulunurken de bu rollere bağlı olarak farklı davranış biçimleri ortaya koymaktadırlar. Kentsel mekandaki fonksiyonların ne derece kullanılabilir olduğu, kişiler tarafından cinsiyetlerine bağlı olarak nasıl değerlendirildiği ve yorumlandığı, mekanda kurulan sosyal ilişkileri kavramak güvenli ve eşit bir çevre tasarlamak adına göz önünde bulundurulması gereken durumlardır. Buna bağlı bölümün devamında kentsel mekan ve cinsiyet ilişkilerinin biçimleniş biçimleri ve cinsiyet rolleri üzerine açıklamalar yapılmıştır.

Sonuç olarak, bu bölümde, literatür taramasının genel olarak sunduğu kaynakla birlikte elde edilen kavram ve veriler, çalışma alanı içerisinde elde edilecek olan bulguları daha iyi ilişkilendirebilmek ve yorumlayabilmek için çalışmaya destek sağlamıştır. Tez kapmasında seçilen Beşiktaş il sınırları içerisindeki çalışma alanında, irdelenecek olan kentsel mekan ve suç ilişkisini kavrayabilmek için bu bölümde suç kavramı ve suç korkusu incelenmiş ve bu iki kavram kent ile ilişkilendirilmiştir. Daha sonra ise bu ilişki, kentlerde bir belirleyici sunmak adına cinsiyetlere göre incelenmiştir. Bu bağlamda hem kent alanındaki tasarıma yönelik yaklaşımlar hem de suç korkusu kadın – erkek olarak ele alınmış ve kişiye bağlı faktörlerle desteklenmiştir.

3. KENTLERDE SUÇ KORKUSU VE CİNSİYET İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Modernizm ve kentleşmeyle beraber suç mekanlarına dönüşen kentlerde en az suç olayının kendisi kadar suç korkusu kavramı da önem kazanmıştır. Suç korkusu suç olaylarının kendisi gibi kentlilerin hayat kalitesi etkileyen önemli bir problemdir. Bu konuda psikoloji, sosyoloji, kriminoloji gibi çeşitli disiplinlerce çalışmalar yürütülmektedir. Bireylerin güvenlik ihtiyacının karşılanması ve güvenli kentler yaratabilmek adına kentsel tasarım ve planlama alanlarında da suç korkusu kapsamında yürütülen çalışmalar bulunmaktadır. Toplumda kalıplaşmış olan cinsiyet rolleri ve bu rollerin getirileri ile sonuçları her alanda farklılık gösterdiği gibi mekan söz konusu olduğunda da farklı etkileşimler doğmasına sebep olmaktadır. Suç korkusu söz konusu olduğunda bireyler cinsiyet rollerine bağlı olarak farklı şekillerde tepkiler verebilmekte, mekan kullanım tercihleri de farklı doğrultularda etkilenebilmektedir. Bu bağlamda, tez çalışmasının bu bölümünde suç, suç korkusu, kentsel mekan ilişkisi ile bu konseptlerin cinsiyetle bağdaştırılarak yorumlandığı örnek çalışmalar incelenecektir.

3.1 Suç Korkusu ve Cinsiyet Çalışmalarına Dair Örnekler ve Seçilme Nedenleri

Suç kavramı, suç korkusu ve kentsel mekan ilişkisiyle bu kavramların cinsiyet bağlamında nasıl farklılaştığını inceleyebilmek adına, seçilen örnek çalışmalarda öncelikle tez çalışmasına veri sağlaması için İstanbul kapsamında yürütülen çalışmalar değerlendirilmiştir. İstanbul içerisindeki suç dağılımının ve suç korkusunun ilçelere göre dağılımının belirlendiği çalışmaları incelemedeki amaç kentteki suç olayları ve korku algısına dair genel durumu kavrayabilmektir. Seçilen çalışmalar tez çalışmasında kullanılacak yöntemlerin işleyişini kavramak için suç korkusu ve kent ilişkisi kapsamında kullanılan çalışma yöntemleri olarak anket çalışmaları, mekânsal analizler ve space syntax yöntemi hakkında bilgi verebilecek çalışmaların incelenmesi tercih edilmiştir. Bütün bunların yanı sıra tezin amacı kentsel mekandaki suç korkusunun cinsiyete bağlı olarak farklılaşmasını incelemek

olduğundan, kentsel mekandaki cinsiyet rollerinin tanımlanmasını, bu rollerin mekan kullanımına nasıl etki ettiğini ve bu araştırmalar yürütülürken hangi yöntemlerin ne şekilde kullanıldığını irdelemek adına örnek çalışmalar açıklanmıştır.

3.1.1 Suç ve suç korkusu ile ilgili incelenen örnek çalışmalar

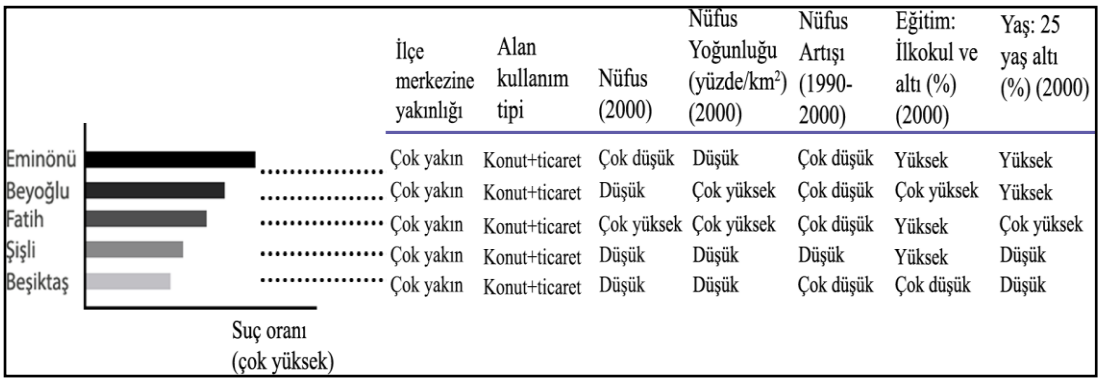
Çalışmanın bu kısmında incelenecek makaleler suç olaylarının ve suç korkusunun mekanla ilişkilenme biçimini incelemeye yönelik yaklaşımları kavrayabilmek adına seçilmiştir. Bununla beraber seçilen örnek çalışmalardan bazıları İstanbul üzerine yürütülmüş olduğundan tez kapsamında yürütülen alan çalışmasına da veri sağlaması açısından önemli bulunup incelenmiştir. Bu kapsamda İstanbul'da farklı ilçelerdeki suç oranlarının dağılımı, İstanbul'lulara göre suç korkusunun mekânsal olarak farklılaşması ve mekan ve suç ilişkisini kavramada mekan diziminin rolü başlıklı makaleler açıklanacaktır.

İstanbul'un Farklı İlçelerindeki Suç Oranlarının Dağılımı (Ergun & Yirmibeşoğlu, 2007):

1950'lerden bu yana İstanbul'a olan göç önemli bir odak noktasını teşkil etmektedir. Bu sebeple, çalışmanın temel amacı; kentte değişen suç kalıpları hakkında okuyucuları bilgilendirmektir. 1987 yılından önce İstanbul'da 18 ilçe varken, nüfusun artmasının bir sonucu olarak bu sayı 32'ye yükselmiştir. 2007 yılında İstanbul'da yürütülen "İstanbul'un Farklı İlçelerindeki Suç Oranlarının Dağılımı" çalışmasın kapsamında ilk aşamada mevcut 32 ilçenin suç ile fiziksel ve sosyal yapıları arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Ardından her ilçenin profili ve ilgili suç oranları arasındaki bağ oluşturulmuştur. Detaylı bir değerlendirilmenin yapılabilmesi için verilerin çoğu son nüfus sayım yılı olan 2000 yılı temel alınarak analizler yapılmıştır.

2000 yılı sayım sonuçlarına göre 9,085,599'luk bir nüfusa sahip olan İstanbul'a yıllık yaklaşık olarak 300,000 göçmen geldiği tahmin edilmektedir. TUİK'ten alınan ilçelerin oluşturulduğu 1980, 1985, 1990, 1997 ve 2002 yıllarından 1987, 1987 ve 1992 yıllarının verileri değerlendirilmektedir. Bu verilere göre; ilçeler 4 kategoride değerlendirilmektedir. Karayolları Genel Müdürlüğü'nün mesafeler ile ilgili temin ettiği verilere dayanarak ilçeler şehir merkezine uzaklıklarına göre 10km, 20km, 30km ve 30km'den fazla şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Arazi kullanım verileri İBB tarafından 1995 senesinde hazırlanan master planından alınmaktadır. Buradan

alınan verilere göre ise arazi kullanım karakteristiği 3'e ayrılmaktadır: konut, konut+ticaret, konut+endüstriyel . Bununla beraber yine TÜİK'ten her bir ilçeye ait nüfus, yoğunluk, nüfus oranı artışı, ilçelerin alan büyüklüğü, ilçede yaşayanların yaş ve eğitim durumlarına dair veriler toplanmıştır. İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün verilerine göre 2003 yılında İstanbul'da meydana gelen suçların sayısı; 59,074 olarak kayıtlarda geçmektedir. Cinayet, adam öldürmeye teşebbüs, saldırı, ağırlaştırılmış saldırı, hırsızlık ve yankesicilik suçları çalışma kapsamında incelenmektedir. Alınan verilere göre İstanbul'da suç oranları en yüksek beş ilçe Eminönü, Beyoğlu, Fatih, Şişli ve Beşiktaş'tır (Şekil 3.1).

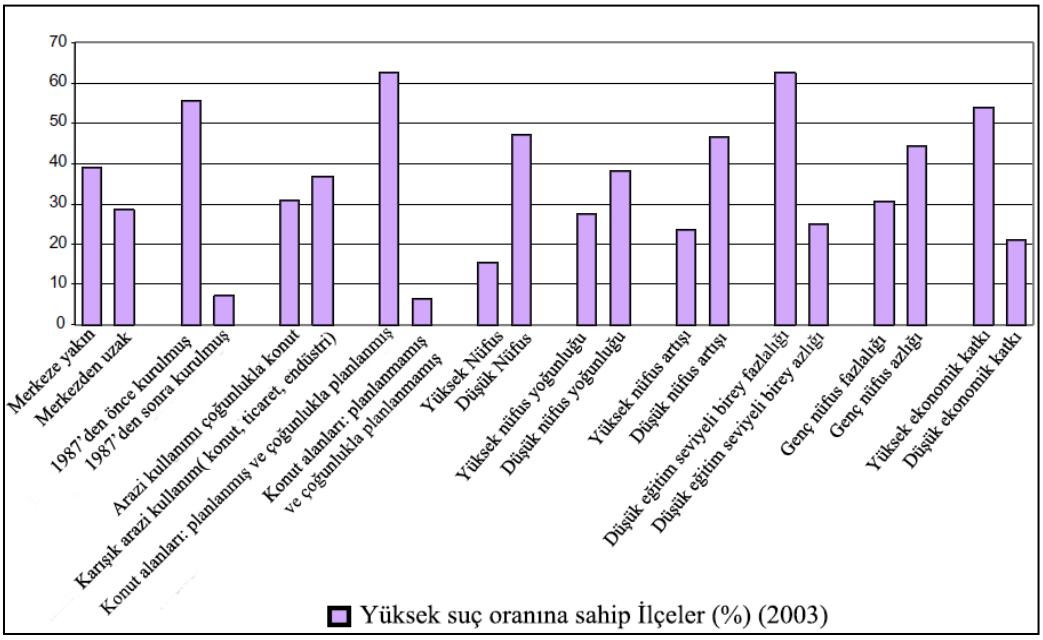
	İlçe merkezine yakınlığı	Alan kullanım tipi	Nüfus (2000)	Nüfus Yoğunluğu (yüzde/km²) (2000)	Nüfus Artışı (1990-2000)	Eğitim: İlkokul ve altı (%) (2000)	Yaş: 25 yaş altı (%) (2000)
Eminönü	Çok yakın	Konut+ticaret	Çok düşük	Düşük	Çok düşük	Yüksek	Yüksek
Beyoğlu	Çok yakın	Konut+ticaret	Düşük	Çok yüksek	Çok düşük	Çok yüksek	Yüksek
Fatih	Çok yakın	Konut+ticaret	Çok yüksek	Çok yüksek	Çok düşük	Yüksek	Çok yüksek
Şişli	Çok yakın	Konut+ticaret	Düşük	Düşük	Düşük	Yüksek	Düşük
Beşiktaş	Çok yakın	Konut+ticaret	Düşük	Düşük	Çok düşük	Çok düşük	Düşük

Şekil 3.1 : 2003 yılı verilerine göre İstanbul'da en yüksek suç oranlarına sahip ilk 5 ilçe ve özellikleri (Ergun ve Yirmibeşoğlu 2007).

Çalışmanın sonuçlarına göre;

- Suç oranı yüksek olan ilçeler, şehir merkezine yakın olan ilçelerdir. 18 merkezi ilçenin 7'si yüksek suç oranına sahiptir (39%), 14 merkezden uzak ilçenin 4'ü yüksek suç oranına sahiptir (29%).
- Ayrıca tarihi ilçelerde suç oranları daha yüksektir (18 tarihi ilçenin 10'unda suç oranının yüksek olduğu tespit edilmiştir.)
- Karışık arazi kullanımı olan bölgelerde de suç oranlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Karışık yapılanmış olan 19 ilçenin 7'sinde suç oranı yüksek iken, konut alanı yoğun olan 13 ilçenin 4'ünde yüksek suç oranı belirlenmiştir.
- Nüfusun düşük olduğu ilçeler yüksek suç oranlarına sahiptir. 13 düşük nüfuslu ilçeden 9 tanesi (%47) yüksek suç oranlarına sahipken 13 yüksek nüfuslu ilçeden yalnız iki tanesi (%15) düşük suç oranlarına sahiptir.

- Nüfus yoğunluğunun fazla olduğu 11 ilçenin 3'ünde yüksek suç oranının olduğu görülmektedir(27%), buna karşın nüfus yoğunluğunun düşük olduğu 21 ilçenin 8'inde yüksek suç oranı tespit edilmiştir (38%).
- Ayrıca düşük eğitim düzeyi ve genç popülasyonun olduğu bölgelerde suç oranının düşük olduğu tespit edilmiştir. Eğitim seviyesinin yüksek olduğu 8 ilçenin 5'inde (63%) ve genç nüfusun olduğu 9 ilçenin 4'ünde (63%) yüksek suç oranı olduğu belirlenmiştir.
- İstanbul'a ve Türkiye'ye yüksek ekonomik katkı sağlayan ilçelerde suç oranlarının yüksek olduğu görülmüştür. Ticari ve endüstriyel yapılar bulunmayan bölgeler ise düşük suç oranlarına sahiptir.
- Korelasyon analizleri sonucunda da doğrulanmıştır ki İstanbul'daki suç oranları ile merkeze olan uzaklık, kuruluş tarihi, konut alanlarının tasarım biçimi gibi fiziksel özellikler; nüfus artışı ve eğitim seviyesi gibi demografik özellikler ve ekonomiye katkı gibi ekonomik özellikler arasında bir ilişki bulunmaktadır (Şekil 3.2).

Şekil 3.2 : 2003 yılı verilerine göre İstanbul'da en yüksek suç oranlarına sahip ilçelerin fiziksel, demografik ve ekonomik özellikleri (Ergun ve Yirmibeşoğlu, 2007)

- Merkeze olan uzaklık, kuruluş tarihi, nüfus artışı ve eğitim seviyesi arttıkça suç oranları da artmaktadır. Ayrıca ilçede planlanmış konut alanları arttıkça da suç oranları artmaktadır. Özetle suç oranları İstanbul'un daha eski,

merkezi, planlanmış ve ekonomik açıdan daha varlıklı alanlarında daha fazladır.

*Istanbul'lulara Göre Suç Korkusunun Mekânsal Olarak Farklılaşması (*Bilen ve diğ., 2012): Modernleşmenin getiri olarak kentleşmenin beraberinde getirdiği kontrolsüz ve hızlı nüfus artışı ile buna bağlı olarak artan suç oranlarından en fazla etkilenen kentlerden biri de İstanbul'dur. Suç korkusunun kentlilerin yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilediği düşüncesinden yola çıkan, Yıldız Teknik Üniversitesinde 2012 yılında yürütülen "İstanbul'lulara Göre Suç Korkusunun Mekânsal Olarak Farklılaşması" araştırmasının amacı, İstanbul içerisinde kentlilerin suç korkusunu ölçmek ve coğrafi bilgi sistemleri yardımıyla haritalamaktır. İstanbul'da bu kapsamda yürütülen ilk çalışmadır. Çalışmada yüz yüze anket yöntemi kullanılmıştır. Anket dört sorudan oluşmaktadır ve 1837 katılımcı ile çalışılmıştır. Anket soruları şu şekildedir:

- Yaşadığınız semtte gündüz kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?
- Yaşadığınız semtte gece kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?
- Evinizde gündüz kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?
- Evinizde gece kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?

Katılımcılardan yöneltilen sorulara likert ölçeği doğrultusunda birden beşe kadar, bir çok güvensiz, beş çok güvenli olacak şekilde değerlendirme yaparak yanıtlamaları istenilmiştir. Çalışmanın çerçevesi 12 adet katmana dağılacak şekilde belirlenmiştir. İlk yarısı düşük suç oranlarına sahip 35 bölgeyi içermektedir. Bu bölgeler Esenyurt, Çatalca, Bahçelievler, Bağcılar, Zeytinburnu, Sultangazi, Sultanbeyli, Şile, Sancaktepe, Çekmeköy, Esenler ve Arnavutköy'ü kapsamaktadır. Katmanların kalan yarısı ise yüksek suç oranlarına sahip 39 bölgeyi içermektedir. Bu bölgeler de Fatih, Kadıköy, Üsküdar, Beşiktaş, Kartal, Ümraniye, Maltepe, Sarıyer, Şişli ve Beyoğlu'nu kapsamaktadır. Bireylerin suç korkusunu haritalamak için ise çalışma dört adımda yürütülmüştür. Buna göre;

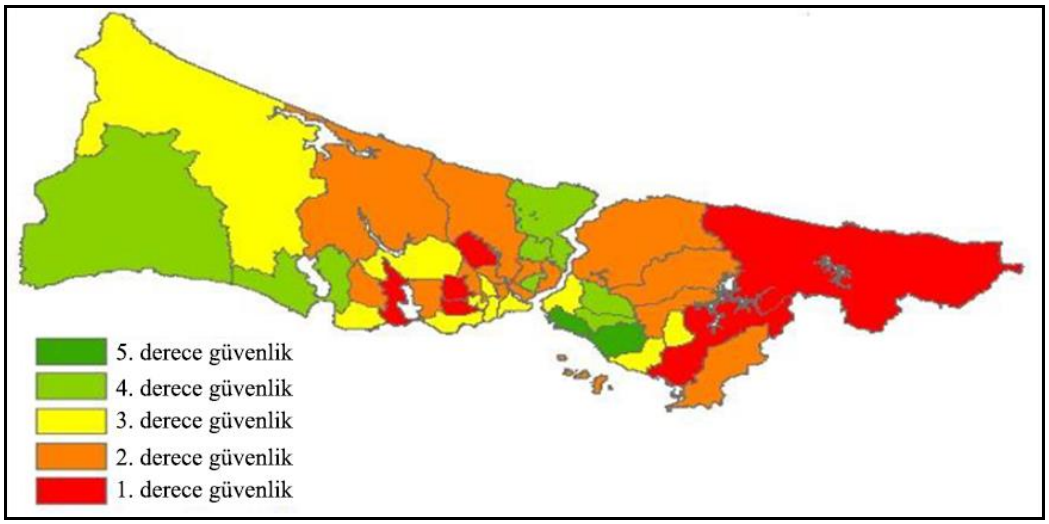
- Her bir soru için ortalama değer her bir katman için ayrı ayrı hesaplanmıştır.
- Her bir katmanda yaşayan kişi sayısı bilinmektedir. Her katman için hesaplanan ortalama değer alakalı katmandaki nüfus miktarıyla karşılaştırılmış ve bu şekilde suç korkusu her bir bölge için elde edilmiştir.

- Elde edilen veriler, (max-min)/5 formülüne göre beş gruba ayrılmıştır. Bu gruplar da en yüksek suç korkusu oranından en düşük suç korkusu oranına sahip olacak şekilde 1.güvenlik düzeyi, 2.güvenlik düzeyi, 3.güvenlik düzeyi, 4. Güvenlik düzeyi ve 5.güvenlik düzeyi olarak sınıflandırılmıştır. Bu şekilde İstanbul'da benzer miktarda suç korkusu yaşanan alanların haritada görülebilmesi sağlanmıştır.
- Gerçek güven seviyesinin ölçülebilmesi için İstanbul'daki ortalama değerler hesaplanmıştır ve aşağıdaki ölçeğe göre sınıflandırılmıştır:
- (1.00-1.79): çok güvensiz
- (1.80-2.59): güvenli
- (2.60-3.39): ne güvenli ne güvensiz
- (3.40-4.19): güvenli
- (4.20-5.00): çok güvenli

Araştırma sonucunda İstanbul genelinde gündüz yaşanılan suç korkusu puanı 3.48 olarak hesaplanmıştır. Bu da İstanbul'daki bireylerin bulundukları bölgelerde gündüz kendilerini güvende hissettiklerini göstermektedir. Buna göre gündüz güvenli hissedilen bölgeler olarak nitelendirilen ilk üç bölge 3.75 skoruyla Maltepe, 3.68 skoruyla Kadıköy ve 3.65 skoruyla Ümraniye olarak tespit edilmiştir. Bununla beraber en düşük skora sahip olan ilçeler ise 3.30 skoruyla Avcılar, 3.30 skoruyla Bahçelievler ve 3.32 skoruyla Pendik olarak belirlenmiştir. Sonuçlar oranlara çevrildiğinde ise katılımcıların % 26.3'ünün kendilerini yaşadıkları alanlarda gündüz 1. veya 2. Derecede güvenli hissettikleri tespit edilirken, %10.6'sının ise kendilerini yaşadıkları bölgelerde gündüz 4. veya 5. Derecede güvende hissettikleri tespit edilmiştir. Elde edilen verilere dayanarak çıkarılan haritaya göre İstanbul'da gündüz suç korkusunun en yoğun yaşandığı ilçelerin İstanbul'un Anadolu yakasının kuzeyinde ve doğusunda yer aldığı görülmektedir (Şekil 3.3).

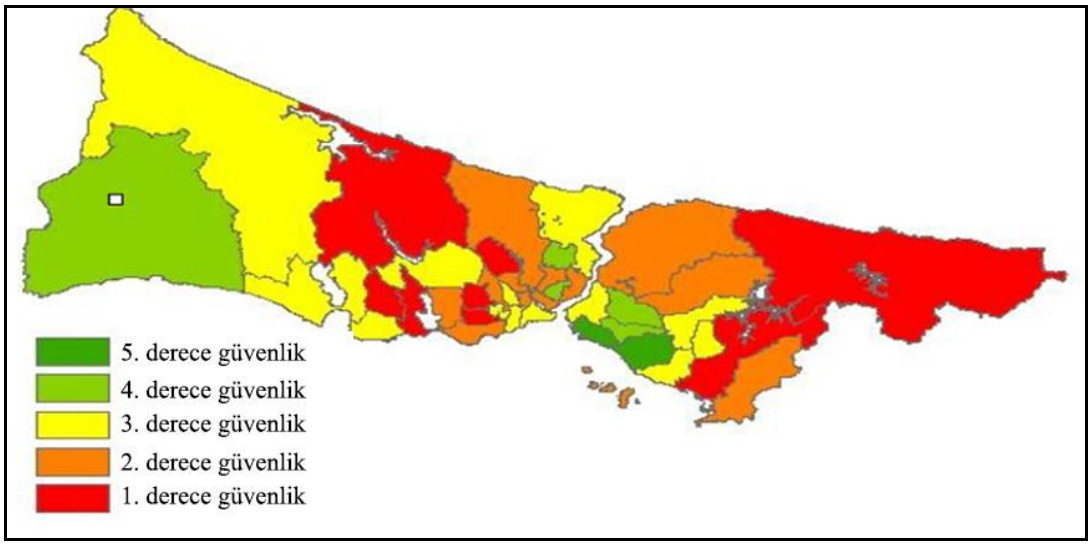
Araştırma sonucunda İstanbul genelinde gece yaşanılan suç korkusu puanı 2.87 olarak hesaplanmıştır. Bu da İstanbul'daki bireylerin bulundukları bölgelerde gece kendilerini ne güvende ne de güvensiz hissettiklerini göstermektedir. Buna göre gece ne güvenli ne güvensiz hissedilen bölgeler olarak nitelendirilen ilk üç bölge 3.21 skoruyla Maltepe, 3.14 skoruyla Kadıköy ve 3.05 skoruyla Ümraniye olarak tespit

edilmiştir. Bununla beraber en düşük skora sahip olan ilçeler ise 2.61 skoruyla Avcılar, 2.67 skoruyla Pendik ve 2.71 skoruyla Sultangazi olarak belirlenmiştir.

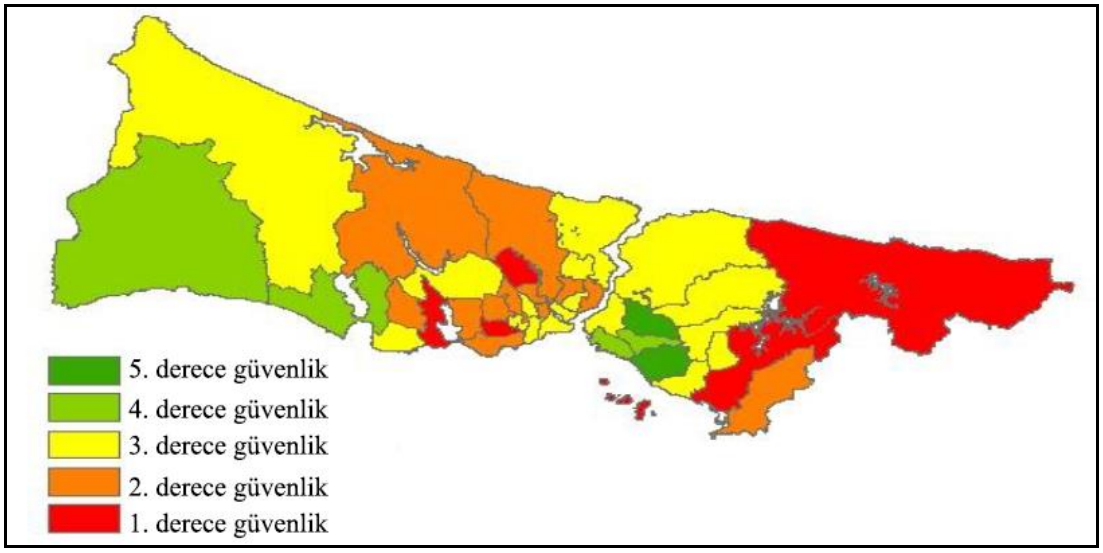
Şekil 3.3 : Gün içerisinde mahallede suç korkusunun mekansal dağılımı (Bilen ve diğ., 2013).

Sonuçlar oranlara çevrildiğinde ise katılımcıların % 22.3'ünün kendilerini yaşadıkları alanlarda gece 1. veya 2. Derecede güvenli hissettikleri tespit edilirken, %11.7'sinin ise kendilerini yaşadıkları bölgelerde gündüz 4. veya 5. Derecede güvende hissettikleri tespit edilmiştir. Elde edilen verilere dayanarak çıkarılan haritaya göre İstanbul'da gece suç korkusunun en yoğun yaşandığı ilçelerin İstanbul'un Avrupa yakasının orta ve güneybatısında yer aldığı görülmektedir (Şekil 3.4).

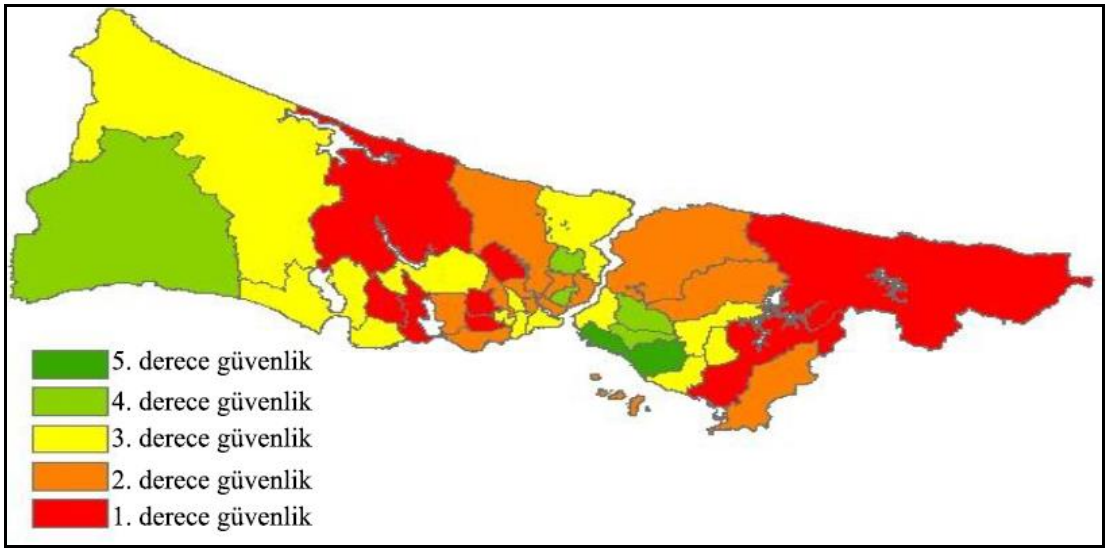

Şekil 3.4 : Gece vaktinde mahallede suç korkusunun mekansal dağılımı (Bilen ve diğ., 2013).

Araştırma sonucunda İstanbul genelinde ev içerisinde gündüz yaşanılan suç korkusu hesaplamalarına göre gündüz ev içerisinde en düşük korku hissedilen ilçeler Maltepe, Umraniye ve Kadıköy olup en yoğun korku yaşanan ilçeler ise Pendik, Avcılar ve Adalardır (Şekil 3.5). İstanbul genelinde ev içerisinde gece yaşanılan suç korkusu hesaplamalarına göre gece ev içerisinde en fazla ne güvende ne güvensiz hissedilen ilçeler Maltepe, Kadıköy ve Silivri olup en yoğun korku yaşanan ilçeler ise Pendik, Avcılar ve Bağcılar olarak tespit edilmiştir (Şekil 3.6)

Şekil 3.5 : Gündüz vaktinde evlerde suç korkusunun mekansal dağılımı (Bilen ve diğ., 2013).

Şekil 3.6 : Gece vaktinde evlerde suç korkusunun mekansal dağılımı (Bilen ve diğ., 2013).

Bu çalışmayla görülmüştür ki, beklenildiği üzere İstanbul'daki bireyler hem evlerinde hem bulundukları bölgede gündüz kendilerini güvende veya çok güvende hissederken gece vakti ise suç korkusu aşırı farklılık göstermemekle beraber biraz daha yoğun olarak yaşanmaktadır. Araştırma sonucuna göre İstanbul genel olarak güvensiz kent imajı çizerken, bulgular kentteki bireylerin kendilerini güvensiz veya çok güvensiz hissetmediklerini ortaya koymuştur. Ayrıca suç korkusunun düşük olarak yaşandığı bölgeler yüksek sosyo-ekonomik düzeylere sahip, konut alanları çevresinde toplanan alanlar ve kent planlarıyla geliştirilen merkez bölgelerdir.

Mekan ve Suç Arasındaki İlişkiyi Kavramada Mekan Diziliminin Rolü: (Nubani ve Wineman, 2013):

Son zamanlarda suç üzerine yürütülen çalışmalarda mekânsal dizim yöntemiyle bazı suç türleri ve mekânsal katmanların ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur. Nubani ve Wineman tarafından 2013 yılında yürütülen "Mekan ve Suç Arasındaki İlişkiyi Kavramada Mekan Diziliminin Rolü" başlıklı çalışmada space syntax ölçümleri kullanılarak dört tip saldırı suçunun mekânsal dağılımı incelenmiştir. Bu suçlar haneye tecavüz, hırsızlık, araç hırsızlığı ve soygun şeklinde gruplandırılmıştır. Amerika'nın Michigan eyaletinde Ypsilanti bölgesinde yürütülen çalışma bir yıllık bir sürece yayılarak yürütülmüştür. Çalışmanın yürütüldüğü yer olan Michigan'a bağlı Ypsilanti bölgesi'nin Nüfusu 22,362 olup 2003 yılında hırsızlık, haneye tecavüz, soygunculuk ve motorlu araç hırsızlığı kapsamında olmak üzere 1273 suç

vakası bildirilmiştir. Bu anlamda bölge FBI suç raporlarına göre ülke genelinden kötü bir durumda bulunmaktadır. Çalışmada GIS kullanılarak suçların işlendiği bölgeler haritalanmıştır. Bununla beraber sokakların erişilebilirliğe dair space syntax çalışmaları ve suç olaylarının gerçekleştiği yerler ile görülebilirlik karakteristikleri, komşuluk birimleri ve sosyo-demografik yapıyla beraber incelenmiştir ve bu şekilde bir çalışma sistemi tanımlanmıştır. Çalışma,

- Sokak dokusu ve suç çeşitleri arasındaki korelasyon sayesinde mahalle dokularındaki tasarımlar suçu azaltacak şekilde tasarlanabilir mi?
- Suç olaylarının meydana geldiği sokaklar ile sokak özellikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Sorularına cevap ararken, farklı suç tipleri farklı alan kullanımları ve sosyal karakterlerle ilişkili olduğu savunulmaktadır. Çalışma aynı zamanda suç ve mekan

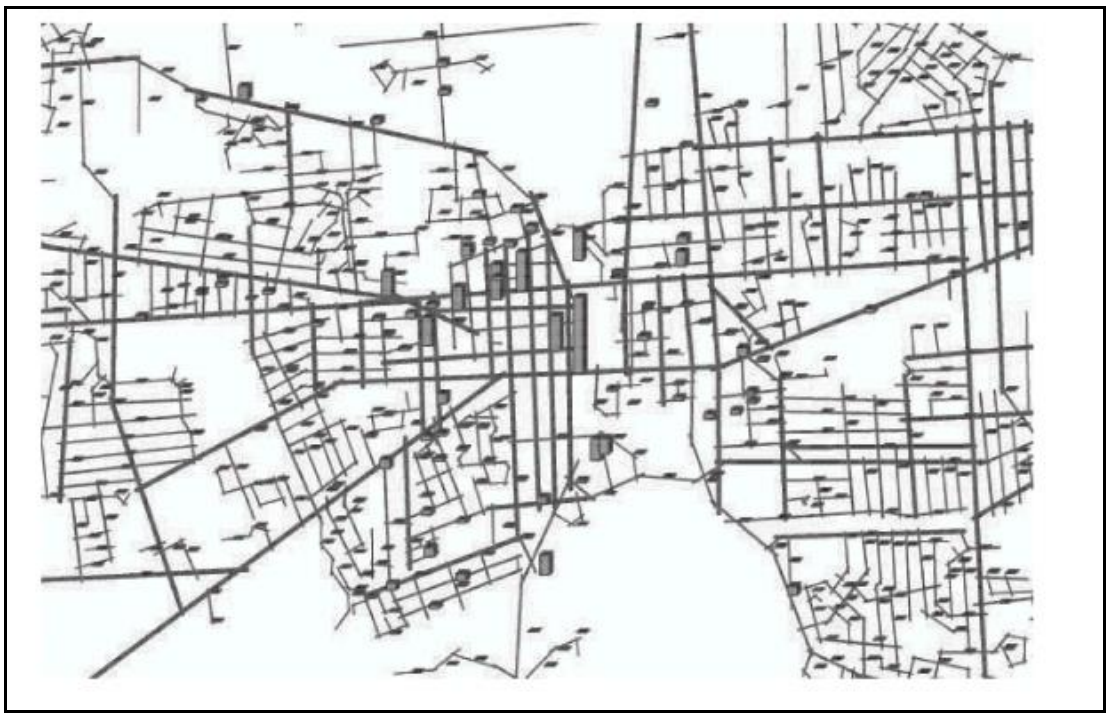
arasındaki ilişkiyi sosyo-demografik özellikleri gözardı etmeden incelemeyi hedeflemektedir. Yürütülen araştırma kapsamında alanda mekan dizim yöntemi kullanılarak her bir sokağa dizimsel değerler atanmıştır. Buradan yola çıkarak da bütünleşme ile bağlanabilirlik konseptleri üzerinden mekânsal düzen incelenmiştir. Alanda görülebilir en uzun mesafe çizilerek aksiyal haritalar hazırlanmıştır ve bu şekilde 634 aksiyal hat incelenmiştir. Her bir hat için integrasyon ve bağlanabilirlik değerleri hesaplanmıştır. Bununla beraber sosyo-demografik özellikleri de suç verisiyle beraber ele almak adına her bir veri Ypsilanti haritası üzerinde oluşturulan aksiyal hatlar üzerine işlenmiştir (Şekil 3.7). Aynı zamanda GIS kullanılarak konut bölgeleri içerisinde 21 blok grup oluşturulmuştur. Her bir grup için nüfus yoğunluğu, genç nüfus yoğunluğu, eğitim seviyesi, mülk sahibi oranları, yaş dağılımı ve ırk dağılımı verileri de toparlanıp her bir blok içerisine işlenmiştir. Bütün bu sosyo-demografik veriler ve sayısal veriler oluşturulan aksiyal haritalar üzerinde toparlanmıştır.

Şekil 3.7 : Ypsilanti'de suç işlenen mekanlar haritası (Nubani ve Wineman, 2013)

Bütünleşme haritası ile suç miktarlarının çakıştırılması sonucu elde edilen haritada bar kalınlıkları suç miktarını belirtirken, aksiyal haritadaki kalın çizgiler bütünleşme değeri en yüksek sokakları, ince olan çizgiler ise bütünleşme değeri düşük olan sokakları ifade etmektedir (Şekil 3.8). Araştırma sonuçlarına göre hem bütünleşme

hem de bağlanabilirlik konseptlerinin yoğunluk ile beraber suç sayısıyla yüksek miktarda bir ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 3.8 : Ypsilanti'de işlenen suç miktarı ve bütünleşme haritası (Nubani ve Wineman, 2013)

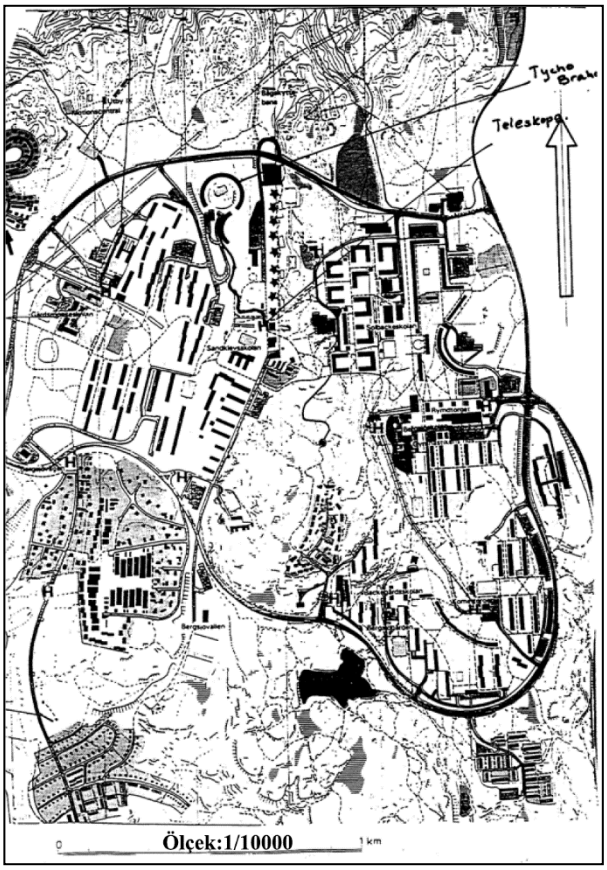
Irk çeşitliliği, yaş ortalaması ve genel bütünleşme değerleri de uygulanan modelde ön plana çıkan ilişki kurguları içerisinde yer almaktadır. Bununla beraber bu konuda yapılmış çalışmaların aksine (Hiller ve Shu, 2000; Jones ve Frank, 1997) yerel bütünleşme değerleri suç oranlarıyla olumlu anlamda ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca genç nüfus yoğunluğu ne kadar fazla ise bağlanabilirlik ve suç arasındaki ilişkinin de aynı oranda negatif olduğu tespit edilmiştir. Aynı bağlantı mülk sahibi olma durumu ile bağlanabilirlik arasında da söz konusudur

Bunlarla beraber, düşük bütünleşme değerine sahip mahallelerin daha güvenli olduğu ve son derece erişilebilir rotalara sahip mahallelerin suçluların daha kolay kaçmasından dolayı daha çok suç meydana gelebilecek alanlar olduğu ortaya koyulmuştur.

Korku ve mekânsal düzenlemeler (Listerborn, 1999):

Carina Listerborn tarafından 1999 yılında Chalmers Teknoloji Üniversitesi, İsveç'te yürütülen çalışmada kadınların yaşadığı korku durumu ile mekânsal düzenlemeler arasındaki muhtemel ilişki tartışılmaktadır. Çalışma İsveç'in Göteborg şehrinde

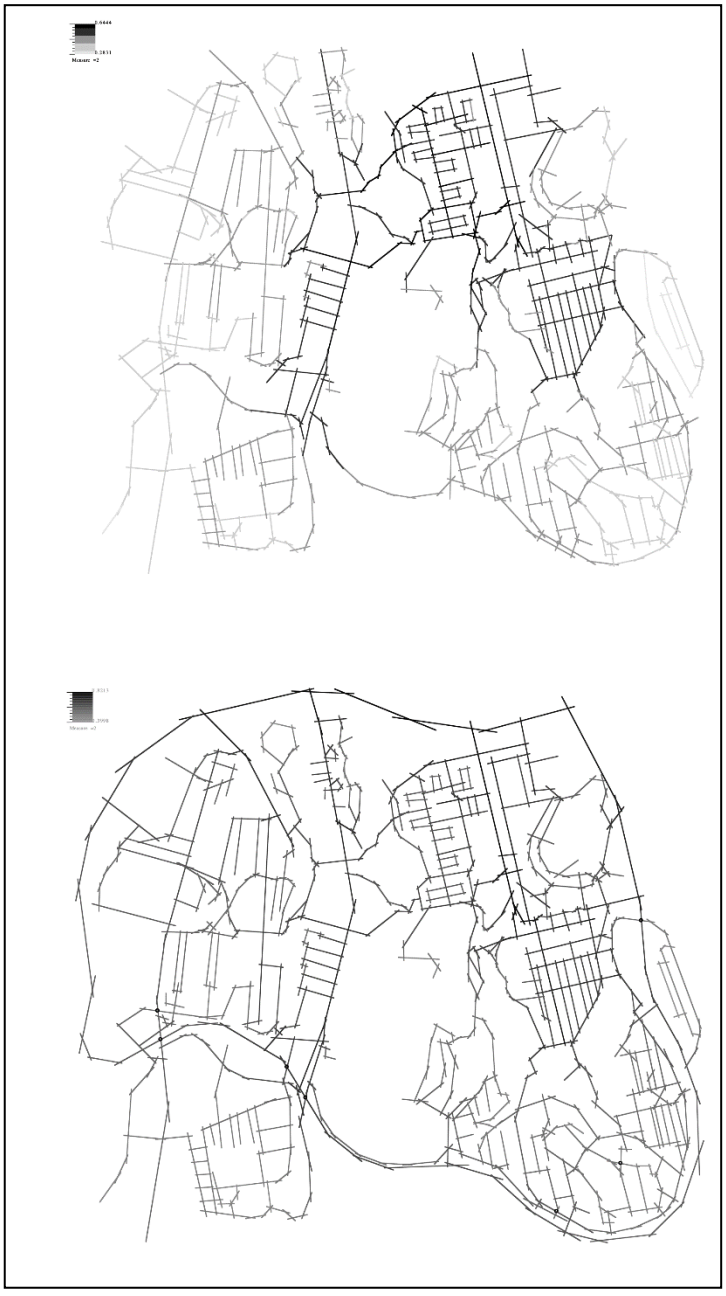
Bergsjön bölgesinde yürütülmüştür. Mekansal analizler problemin temelini anlamada ve suç korkusunu önlemeye yönelik çalışmak için oldukça önemlidir. Çalışmada hangi yolla kamusal alanda korkuya sebep olan mekânsal faktörler tanımlanabileceği ve analiz edilebileceği sorusuna cevap aranmıştır.

Şekil 3.9 : Bergsjön haritası (Listerborn,1999)

Çalışma alanını analiz etmek için kullanılan yöntem görülebilirlik ve bütünleşme değeri, anlaşılabilirlik, çevredeki kişilerin alandaki insanlara ulaşamaması ve görememesi durumlarına dayalı olarak seçilmiştir. Korku, alanın boş olmasıyla dolayısıyla entegrasyon ile ilişkilendirilmektedir. Dolayısıyla burada mekan dizimi yönteminin görülebilirlik kavramı incelemeleri önem kazanmaktadır. Bununla beraber bölge için global bütünleşme değerleri ve haritaları çıkarılmış ve incelenmiştir. Bu haritalar çıkarılırken değerlendirmeler bazı araç yollarını içerecek ve içermeyecek şekilde iki ayrı harita olarak incelenmiştir. Trafiğin bütünleşme değerine etkisinin görülmesi ve yol tercihleri arasında cinsiyete dayalı bir farklılık olup olmadığını görmek amaçlanmıştır. Anlaşılabilirlik analizi ise korkunun alanın deneyimlenme biçimiyle ilişkisini analiz etmek adına kullanılmıştır. Çünkü korkunun neler olacağını görememek/kestirememek ile ilişkili olduğu savunulmaktadır.

Çalışamada anlaşılabilir olmayan mekanlar bağlanabilirliği iyi olan fakat bütünleşme anlamında zayıf olan, dolayısıyla görünen kısım mekanın genel durumuyla ilgili yanlış yönlendirmelere sebep olabilecek mekanlar olarak açıklanmaktadır. Dolayısıyla mekan dizini yöntemi kullanılarak bu durumlara dair bütünleşme ve bağlanabilirlik haritaları incelenmiştir (Şekil 3.10).

Şekil 3.10 : Bergsjön bütünleşme haritası (Listerborn,1999)

Araştırma sonucunda korkuya etki eden mekan özellikleri şu şekilde belirlenmiştir:

- Kentsel boşluk: Görülebilirlik ve kentsellik ve entegresyon değerleri ölçümleri ile tespit edilmektedir.

- Anlaşılabilirlik yetersizliği: Çevreyi algılayamamak ve alternatif rotaları görememek güvensizliğe yol açmaktadır.
- Görülebilirlik yetersizliği: Özellikle geceleri görüş alanı dar ise korku miktarı fazla olmaktadır.

3.1.2 Kentsel mekanda cinsiyet ve suç korkusu konusunda incelen çalışmalar

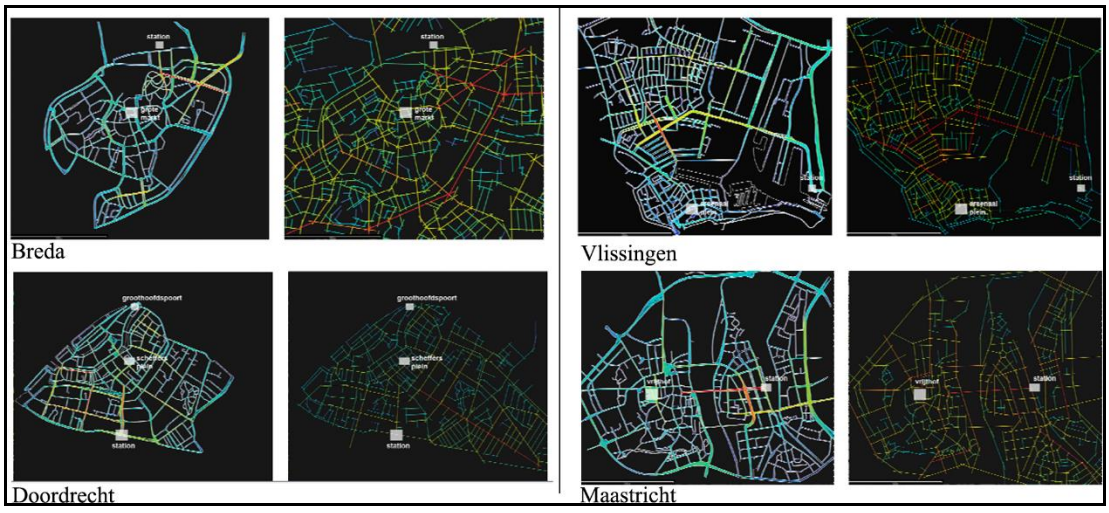
Çalışmanın bu kısmında incelenecek makaleler kentsel mekanda cinsiyet ilişkisi üzerine yürütülen çalışmalar üzerinedir. Kentsel mekan kullanımında cinsiyet rollerinin nasıl farklılaştığını kavramsal olarak görmek ve bu kapsamda yapılan uygulamaların yürütülüş ve değerlendirme biçimini kavrama adına örnekler seçilmiştir. Bu kapsamda incelenecek çalışmalar kentsel mekanda cinsiyet farklılıkları, İstanbul'un tarihi kent merkezinde kadınların yaşadığı suç korkusu, başlıklı makalelerdir.

Kentsel mekanda cinsiyet farklılıkları (Nes ve Nguyen, 2009):

Çalışmanın amacı, kentsel çevrenin mekansal özelliklerinin kadınların ve erkeklerin davranış kalıplarını nasıl etkilediğini göstermektir. Tarihi kentin algılanmasında toplumsal cinsiyet farklılıklarını araştırmak için şehri kapsayan bir tür "flâneur konsepti" kullanılmaktadır. "Flâneur" genel konseptinin içerisinde, "flânerie" kavramı "erkekler için, insanları izlemek ve izlenmek" şeklinde tanımlanmaktadır. Ancak sadece bu tanım yeterli değildir. Bu terim aynı zamanda bir paradokstur. Kitleden uzak durmayı ve kitlenin bir parçası olmak anlamına gelmektedir. Flâneur'un kadın versiyonu ise "flâneuse" olarak tanımlanmaktadır.

Toplumsal cinsiyet farklılıklarını analiz etmek için, insanların kamusal alanlarda nasıl hareket edeceğini etkileyen ve kentin mekansal özelliklerini tanımlamak için kullanılan alan mekan dizimi yöntemi seçilmiştir. Bu metod yardımıyla yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlara göre, çoğu insan en çok entegre olmuş kentsel mekanları tercih etmektedirler. Breda, Dordrecht, Maastricht ve Vlissingen kentlerinin kamusal alanlarını kadınların ve erkeklerin nasıl kullandıklarını gözlemlemek için statik anlık görüntüleme ve kapı sayma metodarı kullanılmıştır. Günün farklı zaman dilimlerinde kadınların ve erkeklerin kentsel alanlarda nerede ve nasıl davrandıkları kayıt edilmiştir. Bu şehirlerdeki tüm istasyonlar tarihi merkezden farklılık göstermiştir. Tarihi merkezden istasyona giden yollar, yayalar için kent boyunca en çok bilinen ve kullanılan rota olmuştur.

Kentsel alanlardaki cinsiyet farklılıklarını tespit etmek için, Hollanda'nın dört farklı şehir merkezindeki demiryolu istasyonlarından güzergahlar araştırılmıştır. Alanlar seçilirken istasyonların merkezden uzaklıkları ve rotanın kalitesi göz önünde bulundurulmuştur. Breda'da rota küçük bir şehir parkından, Dordrecht'te iç limana doğru, Maastricht'te, Maas'ın karşısındaki Sint Servaas Köprüsü'nden ve Vlissingen'de Yeşil Bulvar'dan geçmektedir. Ortam sadece flâneuse açısından değil, aynı zamanda kentsel alanın kalabalıklılığı ve canlılık derecesi açısından da önemlidir. Mekânsal analizlerin sonucunda; Dordrecht ve Vlissingen kentleri ana yollarından tren istasyonu ile belirlenmiş meydan arasında düşük entegrasyon ve canlılık olduğu tespit edilmiştir (Şekil 3.11). Aksine Breda ve Maastricht kentlerinde durum tam tersine seyir göstermektedir. Maastricht, Derinlik haritası analizinde beklenene en yakın sonuca ulaşmıştır. Bu durum, yerel mahallenin şehir merkezi ile olan ilişkisinde ana rotanın stratejik olarak nasıl konumlandırıldığı ile açıklanabilmektedir. Güzergah sadece istasyona ulaşmak için değil aynı zamanda şehrin batıdan doğusuna geçmek için de kullanılmaktadır.

Şekil 3.11 : : Breda, Doordrecht, Vlissingen Ve Maastricht Kentlerinin Mekansal Analizi (Nes ve Nguyen. 2009)

Kapı sayımı yöntemi hafta içi ve hafta sonları kasaba gözlemlerine dayanmaktadır. Dört kasabada hafta içi ve hafta sonları mağazaların 08:00 - 20:00 saatleri arasında hareket akışları gözlemlenmiş ve sayılmıştır. İlk olarak, her bir bölge için noktalar belirlenerek puanlama yapılmış ve kayıtlar oluşturulmuştur. Bu noktalar sokak kavşaklarında bulunmaktadır. Kamusal alanlarda insan davranışının gözlemlenmesinde kullanılan kategoriler, yavaşça yürüyen erkekler, yavaşça yürüyen kadınlar, yürüyen erkekler, yürüyen kadınlar, ayakta duran erkekler ve ayakta duran

kadınlardır. Her kapıda, beş dakikalık bir zaman aralığında, insanların oradan geçerken ki davranışları kaydedilmiştir. Daha sonra saat ile çarpılarak saat başına bir oran elde edilmiştir. Kayıtlardan elde edilen sonuçlar ile, mekânsal analizlerden elde edilen sonuçlar arasında korelasyon sağlanmıştır. Her durumda, mekansal analizlerden elde edilen sonuçlar ile insan davranışları arasında korelasyonlar tespit edilmiştir. Entegrasyon ne kadar yüksek olursa, sokaktaki insan sayısı da o kadar artmaktadır. Gündüz gözle görülür bir cinsiyet farklılığı gözlemlenmezken, geceleri mağazaların kapanış saatlerinden sonra, sokaklarda erkekler daha yoğun olarak gözlemlenmektedir (Şekil 3.12).

Breda				
Cinsiyet %	Sabah	Öğlen	En Yoğun Akşam	
Erkek	61,5%	52,9%	60,4%	61,9%
Kadın	38,5%	47,1%	39,6%	38,1%
Toplam	100%	100%	100%	100%
Aktivite %				**Toplam**
Erkek				
Yürüme	34,5%	24,3%	34,0%	7,3% 100%
Gezinme	15,5%	51,6%	22,3%	10,6% 100%
Oyalanma	12,9%	58,6%	19,4%	9,1% 100%
Kadın				
Yürüme	20,5%	45,5%	25,0%	9,1% 100%
Gezinme	15,5%	54,4%	22,0%	8,0% 100%
Oyalanma	16,7%	60,3%	17,5%	5,6% 100%

Doordrecht				
Cinsiyet %	Sabah	Öğlen	En Yoğun Akşam	
Erkek	61,8%	47,0%	46,3%	54,7%
Kadın	38,2%	53,0%	53,7%	45,3%
Toplam	100%	100%	100%	100%
Aktivite %				**Toplam**
Erkek				
Yürüme	22%	42%	26%	10% 100%
Gezinme	12,2%	51,9%	24,2%	11,7% 100%
Oyalanma	18,8%	46,9%	21,6%	12,7% 100%
Kadın				
Yürüme	6,4%	56,1%	28,5%	9,0% 100%
Gezinme	13,2%	51,5%	24,6%	10,8% 100%
Oyalanma	11,1%	51,9%	30,4%	6,7% 100%

Maastricht				
Cinsiyet %	Sabah	Öğlen	En Yoğun Akşam	
Erkek	44,8%	46,0%	49,1%	51,9%
Kadın	55,2%	54,0%	50,9%	48,1%
Toplam	100%	100%	100%	100%
Aktivite %				**Toplam**
Erkek				
Yürüme	21%	43%	26%	11% 100%
Gezinme	13,2%	51,0%	22,4%	13,4% 100%
Oyalanma	11,6%	46,2%	24,9%	17,3% 100%
Kadın				
Yürüme	18,1%	46,6%	24,9%	10,4% 100%
Gezinme	17,0%	52,4%	19,0%	11,7% 100%
Oyalanma	11,8%	51,2%	28,3%	8,7% 100%

Vlissingen				
Cinsiyet %	Sabah	Öğlen	En Yoğun Akşam	
Erkek	53,3%	52,9%	58,1%	73,3%
Kadın	46,7%	47,1%	41,9%	26,7%
Toplam	100%	100%	100%	100%
Aktivite %				**Toplam**
Erkek				
Yürüme	19%	50%	22%	9% 100%
Gezinme	15,2%	53,8%	22,1%	9,0% 100%
Oyalanma	26,1%	42,0%	20,3%	11,6% 100%
Kadın				
Yürüme	19,1%	60,7%	16,9%	3,4% 100%
Gezinme	19,9%	53,0%	21,9%	5,3% 100%
Oyalanma	26,3%	55,3%	15,8%	2,6% 100%

Şekil 3.12 : Breda, Doordrecht, Vlissingen Ve Maastricht Kentlerinde İstatiksel Analiz Sonuçları (Nes ve Nguyen. 2009)

Sonuç olarak gözlemlerin ve mekansal analizin sonuçları birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Mekansal yapılandırma yapıları ile erkeklerin ve kadınların kentsel alanı nasıl kullandıkları arasındaki korelasyonlar belirlenmiştir. Mekansal olarak entegre edilmiş sokakta, eşit sayıda kadın ve erkeğin bulunduğu tespit edilmiştir. Ara sokakların sayısı arttıkça, erkeklerin yoğun olma oranları da artış göstermektedir. Ayrıca alışveriş mekanları kapandıktan sonra, sokaklardaki erkek yoğunluğunda artış gözlemlenmiştir. Akşamları veya geceleri kadınlar caddeleri kullandıkları zaman, yalnız olmamayı ve birbirilerine eşlik etmeyi tercih etmektedirler. Alan mekan dizimi metodu ile şehrin canlılığının, şehrin yapısıyla öngörülebilir olduğunu göstermektedir. Dört kasabadaki gözlemlerde, mağazalar kapatılana kadar cinsiyet

ayrımı bulunmamaktadır. Ancak mağazaların kapanış saatinden sonra aniden flâneuslar sokakları terk etmektedir. Kadınlar akşamları veya geceleri meydanları kullandıkları zaman, genellikle diğer kadınlar veya erkekler onlara eşlik etmektedirler. Yani kadınlar için serbestlik sınırlıdır, çünkü dükkanların kapanış saatlerinden sonra kendilerini güvensiz hissetmektedirler. Kasabalar arasındaki farklar sadece mekansal yapıdan etkilenmekle kalmayıp, aynı zamanda merkezdeki nüfustan da etkilenmektedir. Dordrecht ve Vlissingen ana rotaları, Breda ve Maastricht'e kıyasla, altyapının geri kalanıyla mekansal olarak zayıf şekilde entegre edilmiştir. Ayrıca Breda ve Maastricht'ten daha az sayıda kafe, restoran ve kulüp bulunmaktadır. Bu durum gece sokaklarda olan insanların şehir merkezine gitmelerine sebep olmaktadır.

Çevrenin kalitesi, kadınlar ve erkeklerin sokaklarda eşit bir şekilde bulunabilmesi için önemli bir faktördür. Dolayısıyla, mimarların ve kentsel tasarımcıların, kullanıcıların beklentileri konusunda ürünlerini tasarlarken farkındalıklarının yüksek olması gerekmektedir. Çalışmanın sonucunda toplumsal cinsiyet farklılıklarını azaltmak için, kentsel tasarımda sokak güvenliği hesaba katılması gerektiği, bunun da kentin altyapı ağına ana rotanın entegre edilmesi ve rota boyunca mağazalar ve kafeler gibi çekici unsurların eklenmesiyle geliştirilebileceği öne sürülmektedir.

İstanbul'un Tarihi Kent Merkezinde Kadınların Yaşadığı Suç Korkusu (Ergun ve Yirmibesoglu, 2015):

Kentsel alanların aldığı göç ile beraber artan nüfus, işsizlik gibi faktörlerle artan suç oranlarından etkilenen bir kent olarak İstanbul'da en eski yerleşim yerlerinden biri olan Beyoğlu yüksek suç oranları ve güvensiz bir ortam olarak bilinmektedir. Bununla beraber yapılan kentsel yenileme çalışmalarıyla beraber Beyoğlu'ndaki suç korkusunun azaldığına dair bir imaj oluşmuştur. Funda Yirmibeşoğlu ve Nilgün Ergun Tarafından 2015 yılında yürütülen "İstanbul'un Tarihi Kent Merkezinde Kadınların Yaşadığı Suç Korkusu" çalışmasının amacı yenileme sürecinin öncesi ve sonrasında suç korkusunu cinsiyete bağlı olarak incelemektir. Bu amaçla 2006 ve 2010 yıllarında alan çalışması ve anket çalışması yürütülmüştür.

Türkiye istatistik kurumu verilerine göre ise 2012 yılında 246,152 olan Beyoğlu nüfusu dağılımı içerisinde kadın nüfusu (120,169) erkek nüfusuna (125,983) göre oldukça azdır. İstanbul emniyet müdürlüğünden alınan 2008 yılı suç verilerine göre, özellikle 2007 yılında Beyoğlu'nda kişiye yönelik suçlarda düşüş görülmüştür.

Bununla beraber, 2000'li yıllarda varlıklı insanların alana gelmesiyle mala yönelik suçlarda bir artış örülmüştür. 2004'ten bu yana ilçede yapılan araştırmalara göre ilk evrelerde hırsızlık ve gasp suçları daha alkol ve uyuşturucu kullanılan insanlar ve mekanların olduğu bölgelerde daha sık meydana geldiği belirlenmiştir. Bu evrede yapılan gelişmelerden sonra ise sokak, meydan ve tarihi binaların aydınlatılma süreci 2004 te başlamıştır ve suçun sebebi olarak görülen insanlar bölgeden uzaklaştırılmıştır.

Beyoğlu'nda suç korkusu ve çevresel güvenliği algılama çalışması için 300 soruluk bir anket çalışması uygulanmıştır. Anket çalışması her bir mahalleye 100 anket uygulanacak şekilde planlanmıştır. Cihangir, Asmalımescit ve Galata bölgeleri 2006 yılında yenilenmiş olduğundan anketler bu bölgede uygulanmıştır (Şekil 3.13).

Şekil 3.13 : Asmalımescit, Cihangir ve Galata'nın Konumu (Yirmibeşoğlu, 2015)

Çalışma cinsiyet, meslek, İstanbul'da ikamet etme süresi, ikamet edilen bölge, yaş, eğitim seviyesi değişkenlerine bağlı olarak incelenmiş ve bununla beraber katılımcıların Beyoğlu'na geliş amacı, Beyoğlu'na geliş sıklığı ve bölgedeki hangi unsurları ne derece güvensizlik unsuru olarak niteliediklerini öğrenmek adına da sorular yöneltilmiştir. Aynı anket 2010 yılında aynı bölgelerde tekrar uygulanmıştır. Katılımcı olan kadınların sayısı her iki yılda hemen hemen aynıdır. Yaş dağılımına göre ankete katılan kadınların çoğu 21-30 yaş aralığında, erkeklerin çoğunluğu ise 31-40 yaş aralığındadır. Sonuçlara göre Beyoğlu'nu her gün kullanan kadın oranı 2006 yılında %17.7 iken 2010 yılında %4.3'e düşmüştür. 2006 yılında katılımcıların çoğu %37.3 oranıyla Beyoğlu'nda ikamet etmektedir, bununla 2010 yılında ise eğlence ve alışveriş amaçlı ilçeye gelen kullanıcıların oranı da %63 ile en yüksek

durumdadır. Eğlence ve alışveriş amacıyla Beyoğlu'na gelen kadın oranı 2006 da %17 iken 2010 'da %37 olmuştur. Erkekler ise çoğunlukla 2006 yılında %20, 2010 yılında %26 olmak üzere iş için ilçeyi ziyaret etmektedirler. Katılımcıların çoğu Beyoğlu'nu gündüz güvenli bulmaktadır. Gündüz güvenli bulanların oranı %69.7'den %79.7'ye yükselirken, kadınların ilçeye dair gündüz güvenlik algısı da %28'den %36'ya yükselmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu Beyoğlu'nu gece güvensiz bulmaktadır. Katılımcılar çoğunlukla Beyoğlu'nda yalnız yürümeye dair korku duymadıklarını belirtmişlerdir. Hem kadın hem erkekler için bu konudaki oranlar ise yenilemeden sonra çok az da olsa olumlu yönde artmıştır. 2006 da güvensizlik unsuru olarak belirtilen faktörlere bakıldığında katılımcılar çoğunlukla çevredeki insanları göstermişlerdir. 2006 yılında bu durumun oranı %8.3 iken 2010 yılında %7.3'e düşmüştür. Bununla beraber kullanıcıların 2006 yılında güvensizlik unsuru olarak nitelediği diğer faktörler olan köhneme, aydınlatma yetersizliği gibi durumlar 2010 yılında yenilemelerden sonra yapılan ankette daha az oranda belirtilmiş, bu anlamda iyileşme olduğu görülmüştür (Şekil 3.14).

Gündüz Güvenliği 2006	Kadın:Frekans	Toplam %	Erkek:Frekans	Toplam %
Güvenli	84	28.0	125	41.7
Güvensiz	44	14.7	47	15.7
Gündüz Güvenliği 2010	**Kadın:Frekans**	**Toplam %**	**Erkek:Frekans**	**Toplam %**
Güvenli	108	36.0	131	43.7
Güvensiz	25	8.3	36	12.0
Gece Güvenliği 2006	**Kadın:Frekans**	**Toplam %**	**Erkek:Frekans**	**Toplam %**
Güvenli	21	7.0	53	17.7
Güvensiz	107	35.7	119	39.7
Gece Güvenliği 2010	**Kadın:Frekans**	**Toplam %**	**Erkek:Frekans**	**Toplam %**
Güvenli	46	15.3	96	32.0
Güvensiz	87	29.0	71	23.7
Yenilemeden Sonra Güvenlik 2006	**Kadın:Frekans**	**Toplam %**	**Erkek:Frekans**	**Toplam %**
Güvenli	63	21.0	88	29.3
Güvensiz	65	21.7	84	28.0
Yenilemeden Sonra Güvenlik 2010	**Kadın:Frekans**	**Toplam %**	**Erkek:Frekans**	**Toplam %**
Güvenli	44	14.7	96	32.0
Güvensiz	89	29.7	68	22.7
Yalnız Yürüme Korkusu 2006	**Kadın:Frekans**	**Toplam %**	**Erkek:Frekans**	**Toplam %**
Evet	36	12.0	23	7.7
Hayir	92	30.7	149	49.7
Yalnız Yürüme Korkusu 2010	**Kadın:Frekans**	**Toplam %**	**Erkek:Frekans**	**Toplam %**
Evet	40	13.3	13	4.3
Hayir	93	31.0	154	51.3

Şekil 3.14 : Katılımcıların Çevresel Güvenlik ve Suç Korkusuna Dair Yorumları (Ergun ve Yirmibeşoğlu, 2015)

Araştırma sonucuna göre kadınların genel olarak kendilerini güvensiz hissettiği sokakların genel özellikleri tespit edilmiştir. Bu özellikler şu şekilde belirtilmektedir:

- Özellikle düşük gelirli kesimin tercih ettiği ve göçmenlerin bulunduğu alanlar (örneğin Tarlabaşı),
- Karanlık ve ıssız arka sokaklar,
- Ana caddeler ve kalabalık sokaklar,
- Dik eğimin olduğu ve suçluların kaçışını kolaylaştıran alanlar.

Çalışma sonucunda görülmüştür ki suç korkusu cinsiyet faktörüne bağlı olarak farklılık göstermektedir. Kadınlar erkeklere oranla daha yoğun suç korkusu yaşamaktadırlar. Çalışma alanında yaşanılan korku, yenilemeden sonra bir miktar azalsa da hala devam etmektedir. Yenilemeden sonra,

- Beyoğlu'na eğlence ve alışveriş amacıyla gelen kadın oranının arttığı,
- Hem kadınların hem erkeklerin Beyoğlu'na geliş sıklığının arttığı,
- Her iki cinsiyete göre de Beyoğlu'nu gündüz güvenli bulan kişi oranının arttığı,
- Alanı güvenli bulan kadın oranında bir miktar düşüş olmakla beraber yalnız yürümekten korkan kadın oranının da arttığı tespit edilmiştir.

Çalışma sonucuna göre kadınlar hala erkeklere oranla daha güvensiz hissetmektedirler. Ayrıca Beyoğlu'nda ıssız ve karanlık sokakların suçun en fazla işlendiği ve buna bağlı olarak suç korkusunun da en fazla yaşandığı sokaklar olduğu belirlenmiştir.

3.2. Bölüm Sonu Özeti

Tez çalışması kapsamında çalışılacak konu kent merkezlerinde suç korkusunun cinsiyete bağlı olarak gelişimini incelemek üzerine olduğundan, çalışmanın bu bölümünde suç korkusu, kentsel mekan ve cinsiyet ilişkisi üzerine örnekler ve değerlendirmeler incelenmiştir. İncelenen örnekler suç korkusu ve kentsel mekan, cinsiyete bağlı suç korkusu ve mekânsal düzenlemeler olmak üzere gruplandırılmıştır. Çalışma kapsamında suç korkusunun mekanla ilişkisini doğru kurgulamak adına mekan dizimi kullanılacağından mekan dizimini suç konusuyla ilişkilendire çalışmalar da incelenmiştir. Ayrıca tez çalışması kapsamında örnek alan

çalışması olarak Beşiktaş ilçesi seçildiğinden, İstanbul'daki suç oranları ve suç korkusunun ilçelere göre dağılımını inceleyen çalışmalara da bu bölümde yer verilmiştir.

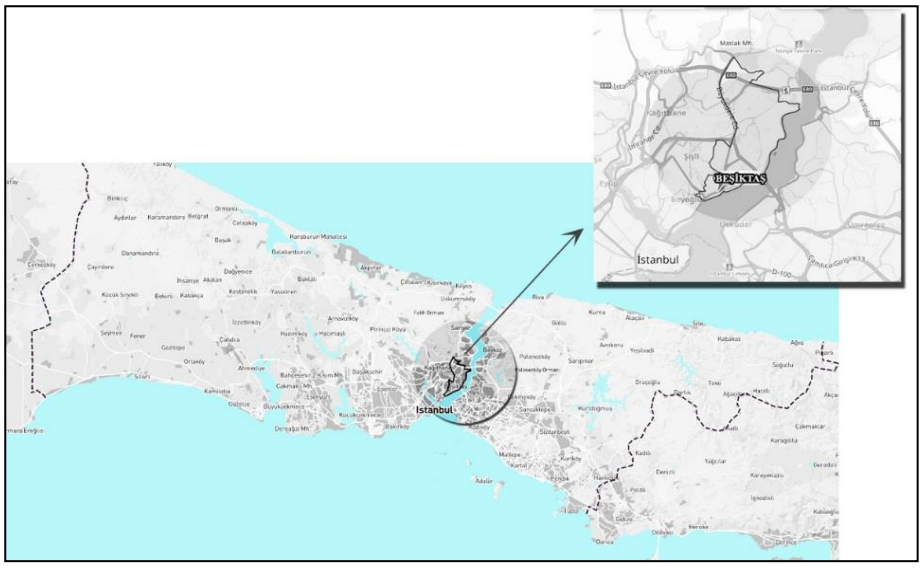
Kentsel mekan ve suç ilişkisini inceleyen çalışmalar genel olarak ortaya koymaktadır ki mekânsal düzenleme ile suç korkusu arasında yadsınamaz bir ilişki söz konusudur. Çalışmalar ortaya koymuştur ki yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi sosyo-demografik faktörlerle beraber kentin fiziksel yapısı da korkuyu etkilemektedir. Bazı suç türleri kentlerin özellikle belirli bölümlerinde meydana gelmektedir. Ayrıca cinsiyet rollerine bağlı olarak bireylerin korkuya verdiği tepki ölçüleri değişmektedir. Kadınlar genel olarak erkeklere oranla daha yoğun suç korkusu yaşadıklarını ifade etmektedirler.

4. BEŞİKTAŞ İLÇESİ SİNANPAŞA MAHALLESİ'NDE SUÇ KORKUSU VE CİNSİYET İLİŞKİSİ İNCELEMESİ

Tez çalışmasının önceki bölümlerinde açıklanan suç olgusu, suç korkusu ve kentsel mekanda cinsiyet ile suç korkusunun ilişkisi kavramları ile örnek çalışma incelemelerinden sonra bu bölüm kapsamında, açıklanmış temalar üzerine yürütülecek örneklem çalışması açıklanmaktadır. Öncelikli olarak seçilmiş olan alanın konumu, fiziksel yapısı, tarihsel gelişim süreci ve demografik yapısı ile ilgi açıklamalar yapıldıktan sonra çalışma alanı seçim nedeni belirtilmektedir. Daha sonra çalışma alanında yürütülen anket çalışması ve mekan dizim yöntemi uygulamaları ve bulguları açıklanmaktadır.

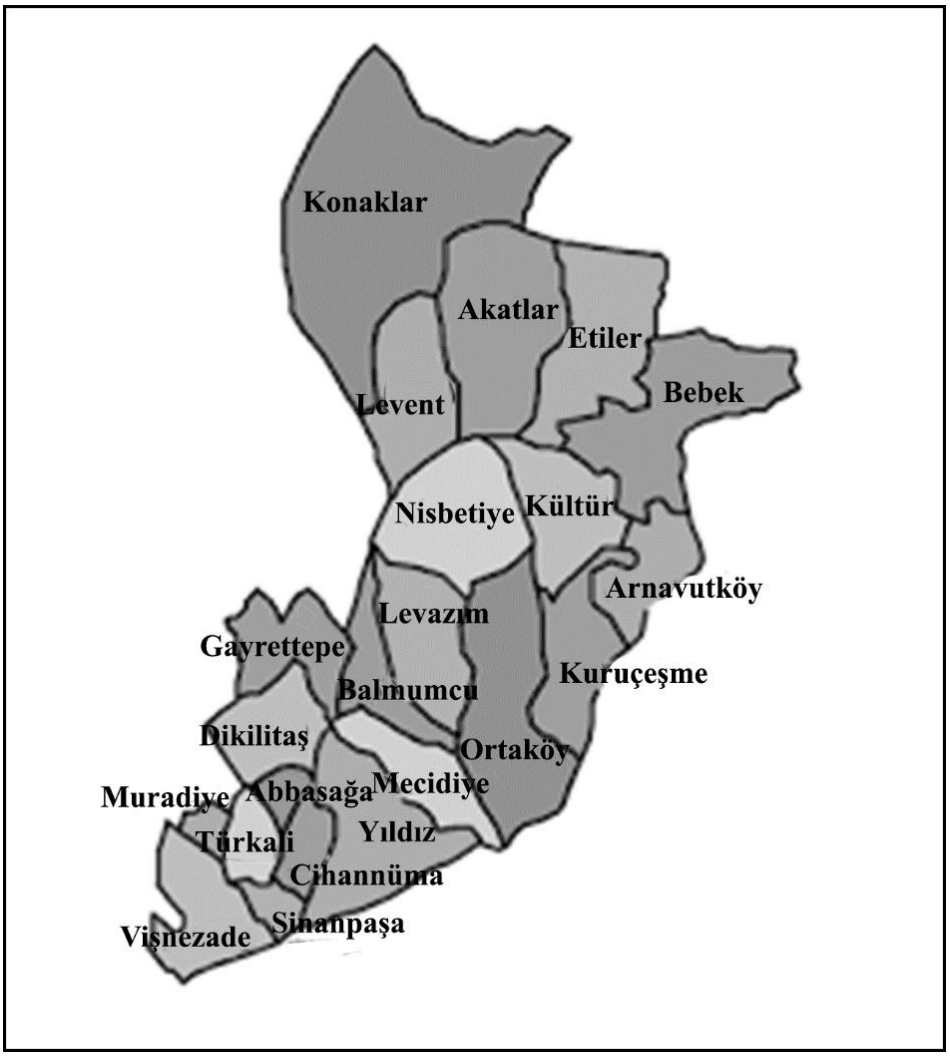
4.1 Beşiktaş İlçesinin Fiziksel Yapısı, Gelişim Süreci, Sosyo-Demografik Yapısı ve Alanın Seçilme Nedeni

Beşiktaş ilçesi İstanbul ilinin Avrupa yakasında konumlanmaktadır. Kuzeyinde Sarıyer, batısında Şişli, güneyinde Beyoğlu ve doğusunda İstanbul boğazı yer almaktadır (Şekil 4.1).

Şekil 4.1 : Beşiktaş İlçesinin İstanbul'daki Konumu (Url-1)

Beşiktaş 1984 senesinde ilçe belediyesi olmuştur. İlçe Abbasağa, Akat, Arnavutköy, Bebek, Balmumcu, Cihannüma, Dikilitaş, Etiler, Gayrettepe, Konaklar, Kuruçeşme, Kültür, Levazım, Levent, Mecidiye, Muradiye, Nisbetiye, Ortaköy, Sinanpaşa, Türkali, Ulus Yıldız ve Vişnezade mahallelerini kapsamaktadır (Şekil 4.2). Beşiktaş ilçesini alt bölgeleri az engebeli düzlük alanlardan, kuzeyi ve doğusu vadiler ile küçük düzlüklerden kıyı bölgesi ise denize paralel uzanan yamaçlar şeklinde biçimlenmiştir. İlçede İstanbul ikliminin genel özellikleri olarak yazları sıcak ve yağışsız, kışları ılık ve yağışlı ılıman iklim tipi özellikleri görülmektedir. Hakim rüzgar yönü kuzeydoğu (poyraz) ve güneybatı (lodos)dır (Beşiktaş Belediyesi, 2016).

Şekil 4.2 : Beşiktaş İlçesinin Semtleri (Url-2)

Beşiktaş, İstanbul içi ulaşımın en rahat sağlanabildiği bölgelerden biridir. D-100 karayolu Boğaziçi Köprüsü'ne bağlanırken ilçenin ortasından geçmekte iken TEM

karayolu Beşiktaş'ın kuzeyinden geçmektedir. Bununla beraber TEM bağlantı yolu, Büyükdere Caddesi, Barbaros Bulvarı, Sahil yolu, Nisbetiye Caddesi, Ebullah Mardin Caddesi, Şair Nedim Caddesi, Nüzhetiye Caddesi ve Hakkı Yeten Caddesi de ilçe için önemli karayollarıdır. Beşiktaş-Kadıköy, Beşiktaş-Üsküdar hattında yer alan vapur seferleri ve motor seferleri ile dolayısıyla denizyolu aracılığı ile de ilçeye ulaşım oldukça kolaydır. Bununla beraber Maçka-Taşkışla istasyonları arasında teleferik ulaşımı mevcuttur. Ayrıca Beşiktaş ilçe sınırları içerisinde yer alan Taksim-4.Levent Metro ayağı üzerindeki duraklardan 4.Levent, Levent, Gayrettepe aracılığıyla da ilçeye ulaşım sağlanabilmektedir (Beşiktaş Belediyesi, 2016).

Beşiktaş, tarihsel süreç içerisinde her bir zaman diliminde oldukça önemli olan bir merkezdir. İstanbul'un fethine kadar Bizans'a bağlı olduğu dönemlerde sur dışında bulunan Beşiktaş, konumu dolayısıyla ilçe olarak değerlendirilmemektedir. Osmanlı döneminde bölge ilçe statüsü kazanmıştır ve 16. yy'da İstanbul'un sur dışına genişlemesiyle beraber İstanbul sınırları içerisine dahil olmuştur. Bu dönem içerisinde Arnavutköy İstanbul'un öne çıkan mesire alanlarından biri haline gelmiştir. 17. yy'da Dolmabahçe bölgesinde kıyı doldurma işlemi gerçekleştirilmiş ve alana saray yapıları inşa edilmeye başlanmıştır. Bu süreçte Abbasağa ve Vişnezade mahalleleri kurulmuştur ve ilçe sırtlara doğru genişlemiştir. 19. yy'da Galata Köprülerinin yapımı, Şirket-i Hayriye'nin kurulmasından sonra vapur seferlerinin başlaması ve Azapkapı Beşiktaş tramvay hattının açılması ile ilçenin İstanbul ile bağlantısı kuvvetlenmiştir. İstanbul'un kentsel yapısını etkileyen önemli durumlardan biri olarak, bu dönem içerisinde İstanbul'daki ilk toplu konut örnekleri Akaretler'de inşa edilmiştir. 1879-1908 dönemleri arasında Dolmabahçe ve Yıldız Sarayına hanedanın taşınması Beşiktaş'ı daha da önemli bir yer haline getirmiştir. II. Abdülhamit döneminde Serencebey yokuşu ve çevresi, Abbasağa Mahallesi ve Yeni Mahalle oluşmaya başlamıştır. Dikilitaş ise Osmanlı-Rus savaşı sonucunda göçmenlerin yerleştiği bir bölge olarak gelişmiştir. Dikilitaş'tan sonra da Balmumcu Mahallesi oluşmuştur. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Beşiktaş, Beyoğlu'na bağlı bir alandır. 1924'te halifeliğin kaldırılması ve Osmanlı hanedan üyelerinin yurt dışına çıkarılmasından sonra bölgedeki saraylar, yalılar boşaltılmıştır. Bu yapılardan bazıları yıkılırken, bazıları kamu kurumlarına verilmiş, bazıları ise öğretim kurumlarına verilmiştir. Yine dönemdeki değişiklikler dolayısıyla konaklar yıkılmış,

terkedilmiş ve bütün bu olaylar dolayısıyla alandaki ticaret de olumsuz etkilenmiştir (Beşiktaş Belediyesi, 2016).

1938 yılında Lütfi Kırdar'ın belediye başkanlığı yaptığı dönemde plancı Henri Prost tarafından hazırlanan nazım planına göre İstanbul'da imar çalışmaları başlamıştır. Bu çalışmaların ana fikri olan geniş bulvarlar oluşturmak, meydanlar tasarlamak, yolların iyileştirilmesi ve genişletilmesi, yeşil alan düzenleme çalışmaları ve anıtsal yapılar oluşturma konseptleri doğrultusunda Beşiktaş'ta da bir takım değişiklikler meydana gelmiştir. Bu süreçte;

- Zincirlikuyu-Beşiktaş ve Ihlamurdere caddelerinin niteliği arttırılmış,
- Barbaros Meydanı oluşturulmuş,
- Barbaros Türbesi açığa çıkarılmış ve Barbaros Anıtı yapılmış,
- Abbasağa mezarlığı kaldırılarak park şeklinde tasarlanmış,
- Taşlık ve Vişnezade Parkları oluşturulmuş,
- Maçka mezarlığı kaldıırlmış ve yol genişletilmiş,
- Yıldız Parkı oluşturulmuş,
- Dolmabahçe ile Maçka arasında bağlantı sağlayan Bayıldım Yokuşu seyir terasına dönüştürülmüş,
- 1950'li yıllardan sonra ise Levent ve Yıldız ticaret ve hizmet sektöründe öne çıkarak önemli semtler haline gelmiştir (Beşiktaş Belediyesi, 2016).

1970'li yıllarda Beşiktaş MİA gelişim bölgesi içerisine girmiştir. 1975'lerde ise Şişli-Zincirlikuyu ve Beşiktaş-Barbaros Bulvarı doğrultusunda saçaklanma iyice ortaya çıkmıştır. 1980'li yıllarda Levent bölgesinde önemli iş merkezlerinin toplanmasıyla ilçe bu yönde daha da önem kazanmıştır. Daha önceki dönemde tarihi yarımadada bulunan merkez fonksiyonlarının zamanla genişlemesiyle ve şu an içerisinde bulunan ticaret ve hizmet fonksiyonları dolayısıyla Beşiktaş MİA içerisinde önemli bir yere sahiptir (Yenen ve dig., 2000).

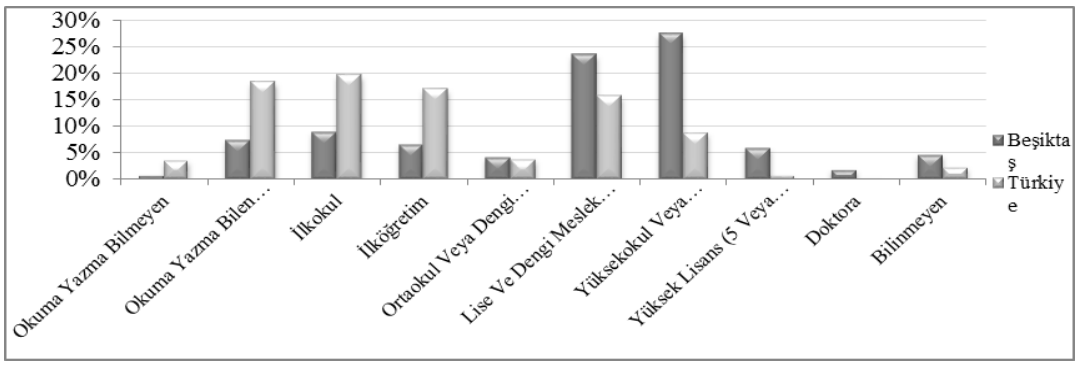
Beşiktaş ilçesinin toplam nüfusu adrese dayalı nüfus kayıt sistemi 2013 bilgilerine göre 186.570'dir. İlçe nüfusunun %46.62'si erkek, %53,38'i kadındır. Beşiktaş ilçesinin nüfus yoğunluğu İstanbul il genelinden fazla olup, İstanbul genelinde nüfus yoğunluğu 2.725 kişi/km^2 iken, Beşiktaş ilçesinde nüfus yoğunluğu 10.342 kişi/km^2 dir. İlçenin genel eğitim düzeyi Türkiye ortalamasından yüksektir. Türkiye

ortalamasına göre ortaöğretim ve üzeri eğitim seviyesindeki kişi oranı %34,6 iken Beşiktaş'ta bu oran 63,25'tir (Beşiktaş Belediyesi, 2016) (Çizelge 4.1).

Beşiktaş ilçesinin en eski mahallelerinden birisi de Sinanpaşa mahallesidir. Sinanpaşa Mahallesi Beşiktaş'ın Köyiçi Bölgesini içeren çekirdek bölgesini oluşturmaktadır.

Çizelge 4.1 : Nüfusun Eğitim Düzeyine Göre Dağılışı

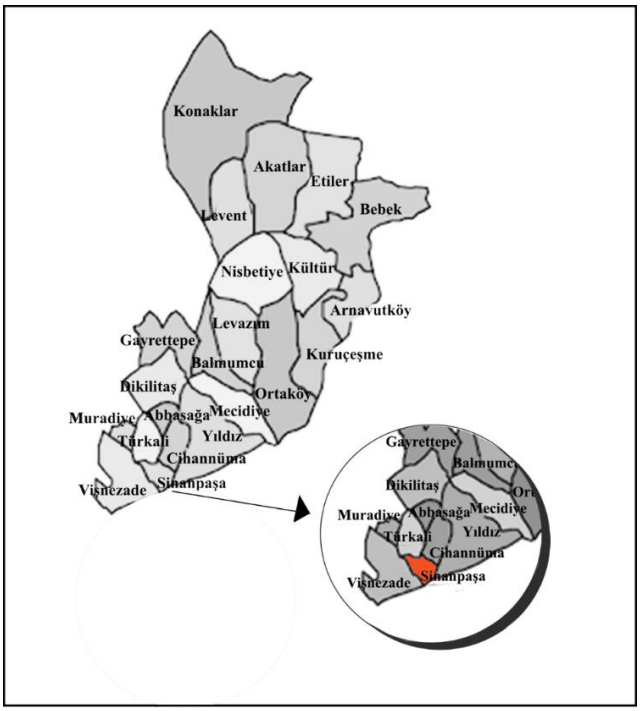
	Beşiktaş	Türkiye	Beşiktaş Oranı	Türkiye Oranı
Okuma Yazma Bilmeyen	1.527	2.654.643	0,82%	3,46%
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	14.089	14.053.831	7,55%	18,33%
İlkokul	16.680	14.994.232	8,94%	19,56%
İlköğretim	12.189	13.018.720	6,53%	16,98%
Ortaokul Veya Dengi Meslek Ortaokul	7.666	2.828.299	4,11%	3,69%
Lise Ve Dengi Meslek Okulu	44.122	12.085.335	23,65%	15,76%
Yüksekokul Veya Fakülte	51.221	6.706.780	27,45%	8,75%
Yüksek Lisans (5 Veya 6 Yıllık Fakülteler Dahil)	11.277	532.757	6,04%	0,69%
Doktora	3.451	154.180	1,85%	0,20%
Bilinmeyen	8.754	1.706.368	4,69%	2,23%
Toplam Nüfus	186.570	76.667.864	100,00%	100,00%

Batısında Vişnezade Mahallesi, Kuzeyinde Cihannüma Mahallesi ve Türkali Mahallesi, doğusunda ise Yıldız Mahallesi bulunmaktadır (Şekil 4.3). İlçeye adını veren bölgeyi kapsamaktadır. Barbaros Bulvarı, Beşiktaş caddesi, Çırağan Caddesinin kesiştiği bölgede yer almaktadır. Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi, Barbaros Anıtı, Barbaros Hayrettin Paşa Türbesi, Sinan Paşa Camii ve İstanbul Deniz Müzesi yapılarını içerisinde barındırmaktadır (Beşiktaş Belediyesi, 2016).

Sinanpaşa Mahallesi, 2013 verilerine göre, 2449 kişilik nüfusu ile Beşiktaş ilçesinin %1,31'lik nüfusunu oluşturmaktadır. Mahalle nüfusunun %49.5'ini erkekler,

%50.5'ini ise kadınlar oluşturmaktadır (Çizelge 4.2). Mahalleyi oluşturan yaş grubu ağırlıklı olarak 15-39 yaş aralığında yer almaktadır (Çizelge 4.3).

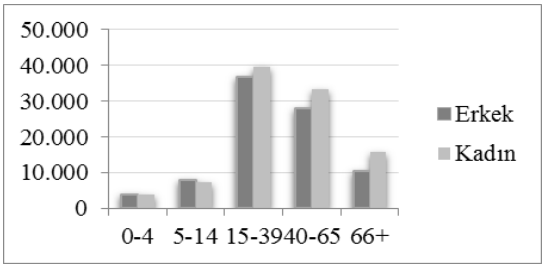
Şekil 4.3 : Sinanpaşa Mahallesi'nin Konumu (Url-2)

Çizelge 4.2 : İstanbul ve Beşiktaş İçerisinde Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı

	Erkek	Oran	Kadın	Oran	Toplam
İstanbul	7.115.721	50,3%	7.044.746	49,7%	14.160.467
Beşiktaş	86.989	46,6%	99.581	53,4%	186.570
Sinanpaşa	1.212	49,5%	1.237	50,5%	2.449

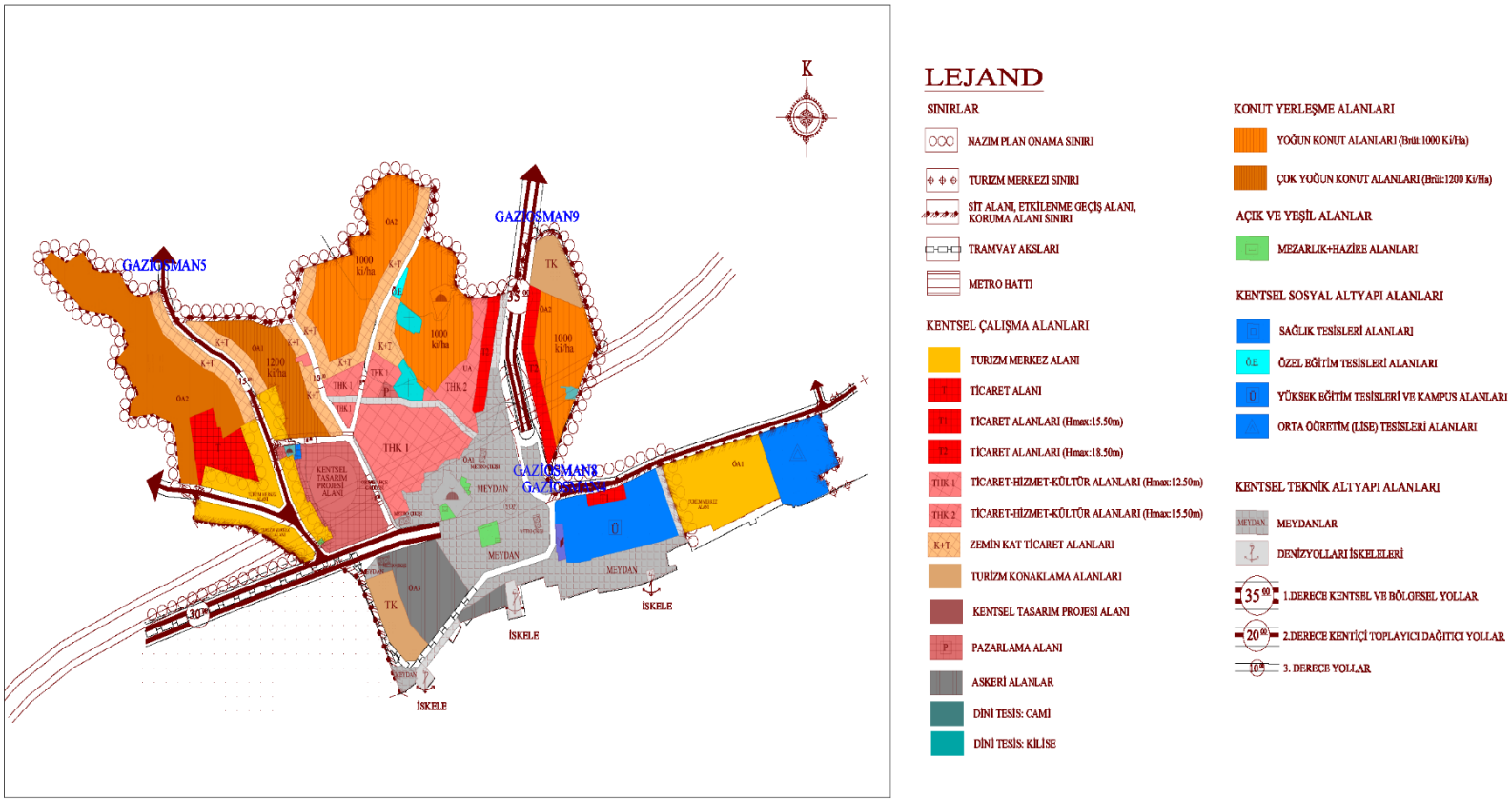
Çizelge 4.3 : Sinanpaşa mahallesi yaş oranlarının cinsiyete göre dağılımı

	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	4.016	3.721	7.767
5-14	7.817	7.252	15.069
15-39	36.940	39.570	76.510
40-65	27.905	33.258	61.163
66+	10.311	15.750	26.061
Toplam	86.989	99.581	186.570

Arazi kullanımı, alan içerisinde kullanıcıların yönlenmesinde ve tercihlerinde en etkili değerdir. Bu doğrultuda, çalışma kapsamında yapılan anketler ve diğer analizler, arazi kullanımı ile ilişkili olarak değerlendirilmiştir. Sinanpaşa Mahallesi çevresinde konut kullanımı hakimken, Sinanpaşa ve yakın çevresi ticaret ve hizmet kullanımın yer aldığı bölgedir. Sinanpaşa merkezinde yer alan meydan, mahallenin çekirdeği olarak kabul edilirse, çekirdekten mahallenin çeperlerine doğru gidildikçe sırasıyla hizmet, ticaret ve konut fonksiyonları alana hakim olmaktadır. Meydan ve çevresinde yer alan kullanım yeme-içme ağırlıklı olmak üzere çarşı içerisinde yer alan hizmet ve ticaret fonksiyonlarının kullanıcılarına hitap etmektedir (Şekil 4.4).

Yıldız Teknik üniversitesinde 2013 yılında yürütülen İstanbul'da suç korkusunun ilçelere göre dağılımının incelendiği çalışmaya göre gündüz suç korkusunun en yoğun olduğu yerler, Anadolu yakasının kuzeyi ve doğusundaki ilçelerdir. Avrupa yakasında ise gündüz suç korkusunun en yoğun hissedildiği yerler, boğaz kenarındaki bölgelerdir. Bununla beraber suç korkusu gece özellikle Avrupa yakasının orta kısmında ve güneybatısında yoğunlaşmaktadır (Bilen ve dig., 2013). Beşiktaş tarihi kent merkezlerine yakın, karma kullanımın çok olduğu ve nüfus yoğunluğunun düşük olduğu bir yerleşim olup aynı zamanda suç korkusunun yoğun olduğu önemli bir alt merkezdir. İstanbul'da suç oranları incelendiğinde Beşiktaş'ta suç oranının tarihi kent merkezlerine göre düşük olmakla beraber İstanbul geneline göre yüksek olmasıyla beraber, suç korkusunun yine tarihi merkezler olan Eminönü ve Beyoğlu ile aynı yoğunlukta yaşanmaktadır (Ergun ve Yirmibeşoğlu, 2007). Eminönü ve Beyoğlu'nda suç korkusunu içeren çalışmalar mevcut olmakla beraber, Beşiktaş ilçesinde böyle bir çalışma yürütülmemiştir. Çalışmada kavranmak istenilen konu tarihi kent merkezlerine yakın, insan akışının yoğun olduğu kent merkezlerinde/alt merkezlerdeki mekanların kullanımıyla suç korkusunun ilişkisi ve cinsiyete bağlı olarak farklılaşmasıdır. Bunlara bağlı olarak, tarihi kent merkezlerine yakın, insan akışının yoğun olduğu bir alt merkez olması, suç oranları düşük olmasına rağmen suç korkusunun tarihi merkezlerden sonra en yoğun yaşandığı merkez olması ve burada suç korkusu kapsamında bir çalışma yürütülmemesi dolayısıyla çalışma alanı olarak Beşiktaş ilçesi tercih edilmiş, çalışma Beşiktaş'ın merkezi olan köyiçi bölgesini içeren Sinanpaşa Mahallesinde yürütülmüştür.

Şekil 4.4 : Sinanpaşa Mahallesi 1/5000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı

4.2 Alan Çalışması; Sinanpaşa Mahallesi'nde Suç Korkusu ve Cinsiyet İlişkisi

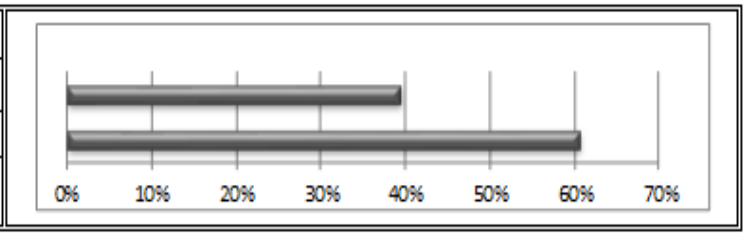
Çalışma kapsamında Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesinde, sürekli kullanıcıların ve dönemsel kullanıcıların mekan kullanım tercihlerini ve güvenlik algılarının mekan kullanım tercihleriyle olan ilişkilerini çözümlemek adına, on iki sorudan oluşan yüz otuz iki adet anket çalışması yapılmıştır. Anket örneklem büyüklüğü, Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi'nin nüfus miktarını yansıtacak şekilde belirlenmiştir. Buna göre Sinanpaşa mahallesi'nin nüfusu 2449 olduğundan, örneklem sayısı 132 olarak belirlenmiştir (8.3 güven aralığı, %95 güvenilirlik düzeyinde). Anket çalışmasının yarısı Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesinde ikamet eden ve sürekli kullanıcılar olarak niteleyebileceğimiz kişilerle, diğer yarısı ise alanın düzensiz kullanıcısı olan kişilerle yürütülmüştür. Çalışma kapsamında hazırlanan soruların bir kısmı kullanıcıların demografik durumlarını anlamaya yönelik, kalan kısmı da güvenlik endişelerini ölçmek ve güvensizlik algılarının hangi mekânsal özelliklerle ilişkilendiğini kavrayabilmek adına hazırlanmıştır (Çizelge A.1).

4.2.1 Anket katılımcılarının sosyo-demografik bilgileri

Tez çalışması kapsamında Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi ve yakın çevresinde 132 adet anket çalışması uygulanmıştır. Ankete katılan kişilerin , %60,6 sı kadın, %39,4 ü Erkektir (Çizelge 4.4).

Çizelge 4.4 : Çalışma kapsamında anket katılımcılarının cinsiyete göre dağılımları

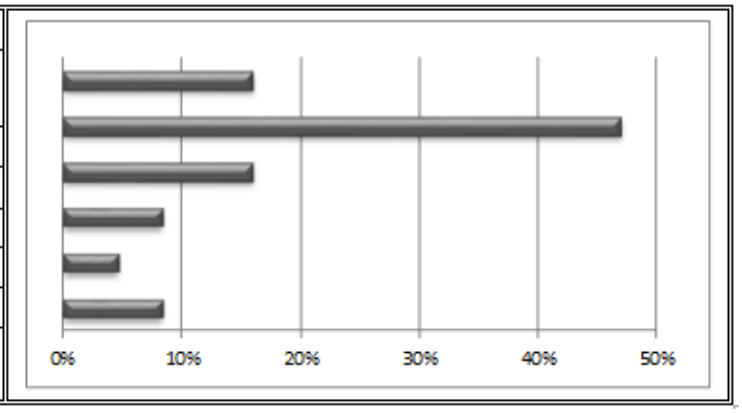
	Sıklık	Yüzde
Erkek	52	39,4%
Kadın	80	60,6%
Toplam	132	100,0%

Ankete katılan kişiler ağırlıklı olarak %47'lik bir oranla 21-30 yaş grubu aralığında yer almaktadır. En düşük katılımcı bulunan yaş aralığı ise %4,5'luk oranla 51-60 yaş arasıdır. Katılımcıların %15,9 u yirmi yaşından küçük, %47'si 21-30 yaş aralığında, %15,9'u 31-40 yaş aralığında, %8,3'ü 41-50 yaş aralığında, %4,5'u 51-60 yaş aralığında, %8,3'ü ise 61 yaş üzeridir (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5 : Çalışma kapsamında anket katlımcılarının yaşa göre dağılımları

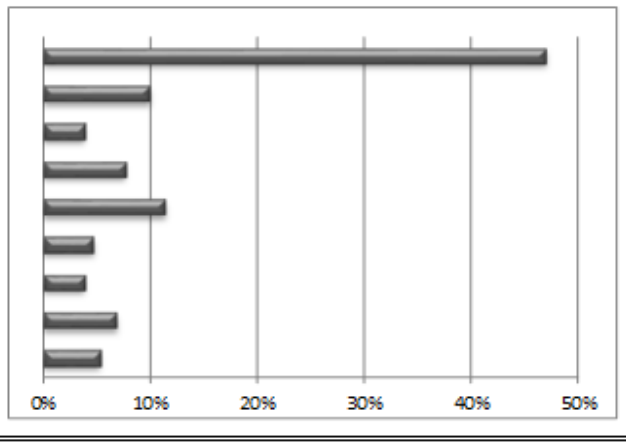
	Sıklık	Yüzde
20'den Küçük	21	15,9%
21-30	62	47,0%
31-40	21	15,9%
41-50	11	8,3%
51-60	6	4,6%
61 Ve Üstü	11	8,3%
Toplam	132	100,0%

Katılımcıların büyük çoğunluğu %47'lik bir oranla İstanbul'da ikamet etmektedir, en az ikamet edilen yer ise %3,8 oranla ege bölgesi ve %3,8 oranla doğu Anadolu bölgesidir. Katılımcıların ikamet ettikleri bölgeler şu şekilde dağılmaktadır: %47 İstanbul, %9,8 Marmara bölgesi, %3,8 ege bölgesi, %7,6 karadeniz bölgesi, %11,4 iç Anadolu bölgesi, %4,5 akdeniz bölgesi, %3,8 doğu Anadolu bölgesi, %6,8 güneydoğu Anadolu bölgesi, %5,3 ü ise yurt dışı (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.6 : Çalışma kapsamında anket katılımcılarının ikamet bölgelerine göre dağılımları

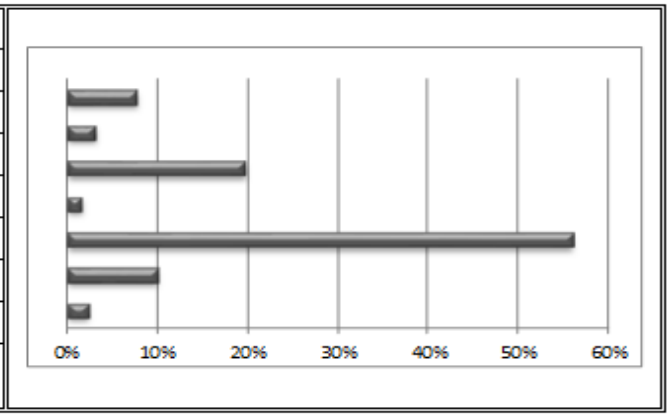
	Sıklık	Yüzde
İstanbul	62	47,0%
Marmara	13	9,9%
Ege	5	3,8%
Karadeniz	10	7,6%
İç Anadolu	15	11,4%
Akdeniz	6	4,6%
Doğu Anadolu	5	3,8%
Güneydoğu A.	9	6,8%
Yurt Dışı	7	5,3%
Toplam	132	100,0%

Anketi yanıtlayanların eğitim durumuna bakıldığında katılımcıların eğitim durumuna göre gruplandırıldığında görülmüştür ki en çok olarak %56,1'lik bir oranla üniversite düzeyinde oldukları görülmektedir. Bununla beraber en düşük oranda ise %1,5 oranıyla yüksek okul düzeyinde eğitim alanlar yer almaktadır. Katılımcıların %7,6'sı ilkokul, %3'ü ortaokul, %19,7'si lise, %1,5'i yüksek okul, %56,1'i üniversite, %9,8'i yüksek lisans, %2,3'ü doktora, eğitim düzeyindedir (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.7 : Çalışma kapsamında anket katılımcılarının eğitim seviyesine göre dağılımları

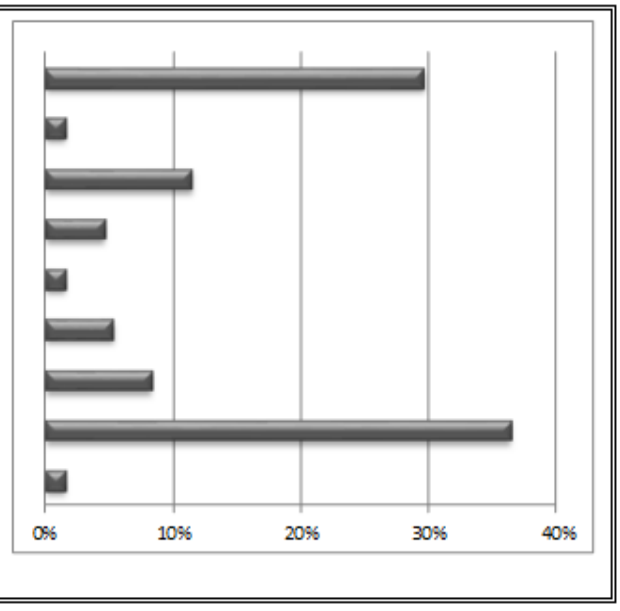
	Sıklık	Yüzde
İlkokul	10	7,6%
Ortaokul	4	3,0%
Lise	26	19,7%
Yüksek Okul	2	1,5%
Üniversite	74	56,1%
Yüksek Lisans	13	9,9%
Doktora	3	2,3%
Toplam	132	100,0%

Anket katılımcılarının meslek grupları ağırlıklı olarak %36,4'lük bir oranla öğrencilerden oluşmakla beraber, en az yer alan meslek grubu ise %1,5 oranıyla idari personel ve yine aynı %1,5'luk oranlar ile tarım dışı faaliyet yapan grup ve işsizlerdir. Katılımcıların meslek gruplarının dağılımı %29,5 ilmi teknik serbest meslek, %1,5 idari personel, %11,4 ticaret ve satış, %4,5 hizmet, %1,5 tarım dışı faaliyetler, %5,3 emekli, %8,3 ev hanımı, %36,4 öğrenci, %1,5 işsiz şeklinde dağılmaktadır (Çizelge 4.8).

Çizelge 4.8 : Çalışma kapsamında anket katılımcılarının meslek gruplarına göre dağılımları

	Sıklık	Yüzde
İlmi Teknik Serberst Meslek	39	29,6%
İdari Personel	2	1,5%
Ticaret Ve Satış	15	11,4%
Hizmet	6	4,6%
Tarım Dışı Faaliyetler	2	1,5%
Emekli	7	5,3%
Ev Hanımı	11	8,3%
Öğrenci	48	36,4%
İşsiz	2	1,5%
Toplam	132	100,0%

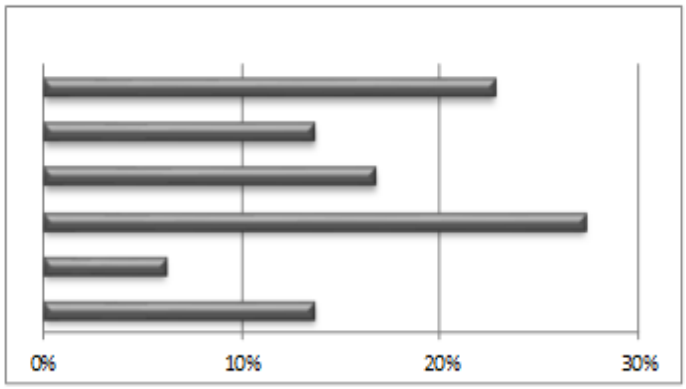

Anket katılımcılarının ikamet süresine göre en fazla toplandığı grup %27,3'lük oranla 20-30 yıl arası bir sürede İstanbul'da ikamet eden katılımcılardır. Bununla beraber ikamet süresine göre en az toplandığı grup ise %6,1'lik oranla 30-40 yıl arasında yaşayanlardır. Katılımcılarının İstanbul'da ikamet etme sürelerine göre

dağılımları %22,7 oranında 0-5 yıl, %13,6 oranında 5-10 yıl, %16,7 oranında 10-20 yıl, %27,3 oranında 20-30 yıl, %6,1 oranında 30-40 yıl, %13,6 oranında 40 ve üstü şeklindedir (Çizelge 4.9). Katılımcılar erkekler en fazla % 28,8 oranla, kadınlar ise en fazla %26,3 oranla 20-30 yıldır İstanbul'da ikamet etmektedirler (Çizelge A.5).

Çizelge 4.9 : Çalışma kapsamında anket katılımcılarının İstanbul'da ikamet sürelerine göre dağılımları

	Sıklık	Yüzde
0-5 Yıl	30	22,7%
5-10 Yıl	18	13,6%
10-20 Yıl	22	16,7%
20-30 Yıl	36	27,3%
30-40 Yıl	8	6,1%
40 Üstü	18	13,6%
Toplam	132	100,0%

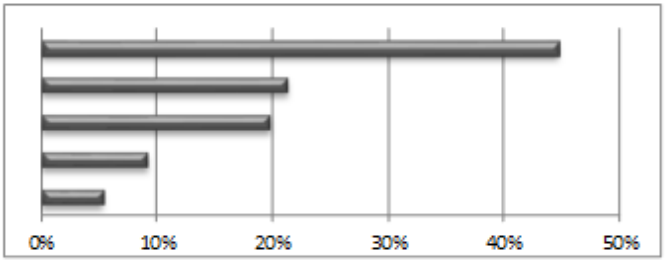
Çalışma kapsamında yürütülen anket çalışması hem sürekli kullanıcı hem de alanı düzenli kullanmayan bireylerin mekan kullanım ve güvenlik algısı ilişkisini anlamaya yönelik olduğundan anketin bir kısmı çalışma alanı içerisinde ikamet etmekte olan bireylerle yürütülmüştür.

Genel olarak bakıldığında çalışmanın %44,7'lik bir oranı merkez ve yakın çevresinde ikamet eden kullanıcıyla yapılırken, %55,3'ü merkez dışında ikamet eden bireylerle yapılmıştır. Katılımcıların ikamet ettikleri bölgelere göre dağılımları %44,7'si merkezde, %21,2'si merkeze 10 km'lik mesafe içerisinde, %19,7'si merkeze 10-20 km'lik mesafe içerisinde, %9,1'i merkeze 20-30 km'lik bir mesafe içerisinde, %5,3'ü merkeze 30 km'lik mesafe içerisinde veya daha da uzağında şeklindedir (Tablo 4.10). Katılımcılardan erkeklerin % 48,1'i, kadınların da %42,5'i merkez bölgesinde ikamet etmektedir (Çizelge A.5).

Ankete katılan kişilerin bölgeyi kullanım amaçları belirlemeye yönelik sorulan soruya alınan cevaplara göre en fazla oran olan %43,2'lik bölümde yer alan ikamet eden kullanıcı haricinde, alanda ikamet etmeyen Beşiktaş kullanıcısı en fazla %37,9 oranıyla bölgeyi eğlence ve alışveriş amacı ile, en az olarak da %8,3 oranıyla eğitim amacı ile kullanmaktadır.

Çizelge 4.10 : Çalışma kapsamında anket katılımsılarının ikamet ettikleri bölgelere göre dağılımları

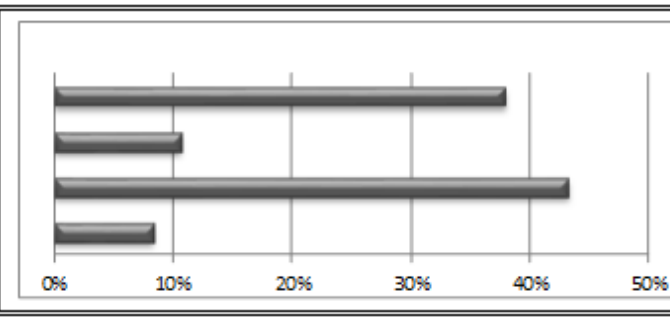
	Sıklık	Yüzde
Merkez	59	44,7%
10 Km İçi	28	21,2%
10-20 Km	26	19,7%
20-30 Km	12	9,1%
30 Ve Üstü	7	5,3%
Toplam	132	100,0%

Genel olarak toplarlayacak olursak, katılımcıların %37,9'u eğlence ve alışveriş amacıyla, %10,6'sı iş amacıyla, %43,2'si ikamet durumundan ötürü, %8,3 eğitim amacıyla Beşiktaş'ı kullanmaktadır (Çizelge 4.11). Kadın katılımcılar en fazla %43,8 oranıyla eğlence, alışveriş amacıyla Beşiktaş'a gelmekte iken, erkek katılımcıların çoğunluğu %46,2 oranla bölgede ikamet etmekteyken %28,8 oranıyla yine eğlence ve alışveriş amacıyla Beşiktaş'a gelmektedir (Çizelge A.4).

Çizelge 4.11 : Çalışma kapsamında anket katılımcılarının Beşiktaş'a geliş amacına göre dağılımları

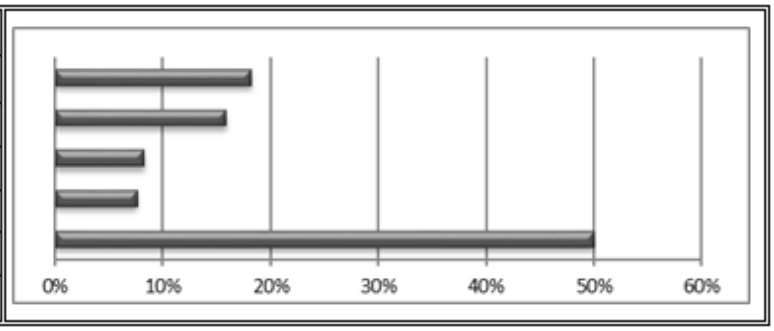
	Sıklık	Yüzde
Eğlence, Alışveriş	50	37,9%
İş	14	10,6%
İkamet	57	43,2%
Eğitim	11	8,3%
Toplam	132	100,0%

Ankete katılan kişilerin bölgeyi kullanım sıklıklarının dağılıma bakıldığımızda en yüksek oranla %50'lik dilimde her gün kullananların yer aldığı, en düşük oranda ise kullanım sıklığının %7,6 ile haftada üç-dört gün kullanan grubun yer aldığı görülmektedir. Katılımcıların genel olarak bölgeyi kullanım sıklıklarına göre %18'lik dilimde nadiren, %15,9'luk dilimde haftada bir-iki gün, %8,3'lük dilimde haftada üç-dört gün, %7,6'lık dilimde haftada beş-altı gün, %50'lik dilimde her gün kullananlar şeklinde gruplanmaktadır (Çizelge 4.12). Kadın katılımcılardan hem kadın hem erkeklerin çoğunluğu bölgeyi her gün kullanmaktadır. Buna göre alanı her gün kullanan erkeklerin oranı %55,8 iken kadınların oranı %46,3 olarak tespit edilmiştir (Çizelge A.3).

Çizelge 4.12 : Çalışma kapsamında anket katılımcılarının Beşiktaş'a geliş sıklığına göre dağılımları

	Sıklık	Yüzde
Nadiren	24	18,2%
1-2	21	15,9%
3-4	11	8,3%
5-6	10	7,6%
Hergün	66	50,0%
Toplam	132	100,0%

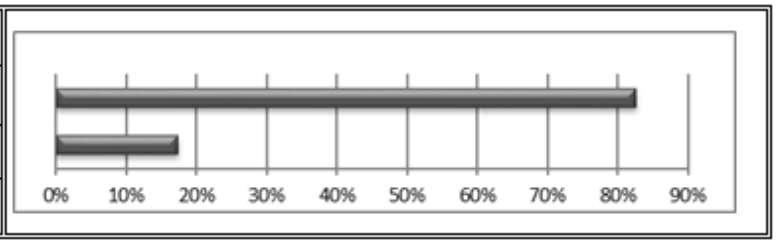

4.2.2 Anket katılımcılarının güvenlik değerlendirmeleri

Anket çalışması kapsamında katılımcıların güvensizlik hissini gece ve gündüz ayrı ayrı incelemek ve yalnız gezmekten korku duyup duymadıklarını anlamak adına yöneltilen sorulara göre katılımcıların %82,6'sı gündüz Beşiktaş'ı güvenli bulurken, %17,4'ü ise güvensiz bulmaktadır. Bununla beraber anket katılımcılarının %62,1'i Beşiktaş'ı gece güvenli olarak nitelerken, %37,9'u bölgeyi gece güvensiz olarak nitelemektedir (Çizelge 4.13, Çizelge 4.14).

Çizelge 4.13 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının Beşiktaş'ı gündüz güvenliği açısından yorumlamaları

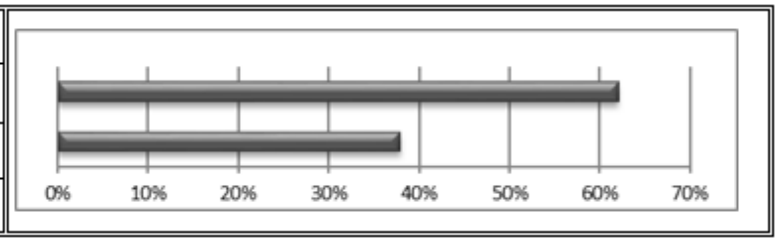
	Sıklık	Yüzde
Güvenli	109	82,6%
Güvensiz	23	17,4%
Toplam	132	100,0%

Katılımcıların cinsiyete bağlı olarak gece ve gündüz güvenlik durumları incelendiğinde erkeklerin %84,6'sı Beşiktaş'ı gündüz güvenli bulurken, kadınların da %81,3'ü güvenli bulmaktadır.

Çizelge 4.14 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının Beşiktaş'ı gece güvenliği açısından yorumlamaları

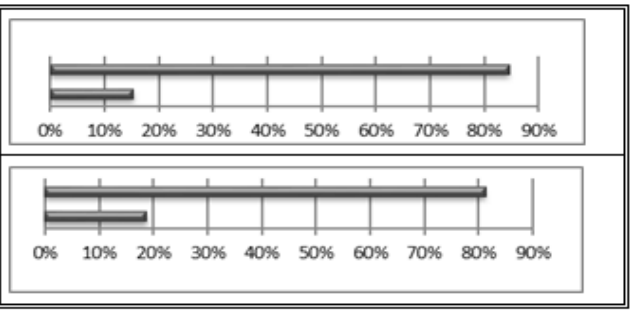
	Sıklık	Yüzde
Güvenli	82	62,1%
Güvensiz	50	37,9%
Toplam	132	100,0%

Bununla beraber anket katılımcılarından erkeklerin %59,6'sı Beşiktaş'ı gece güvenli olarak nitelerken, kadınların %63,8'i bölgeyi gece güvensiz olarak nitelemektedir (Çizelge 4.15, Çizelge 4.16).

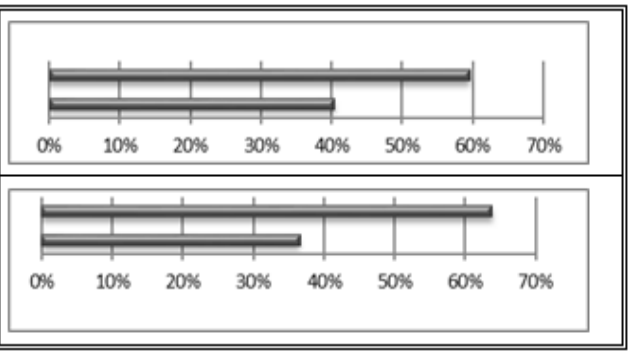
Çizelge 4.15 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete göre Beşiktaş'ı gündüz güvenliği açısından yorumlamaları

		Sıklık	Yüzde
Erkek	Güvenli	44	84,6%
	Güvensiz	8	15,4%
	Toplam	52	100,0%
Kadın	Güvenli	65	81,3%
	Güvensiz	15	18,8%
	Toplam	80	100,0%
Toplam	Toplam	132	100,0%

Çizelge 4.16 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete göre Beşiktaş'ı gece güvenliği açısından yorumlamaları

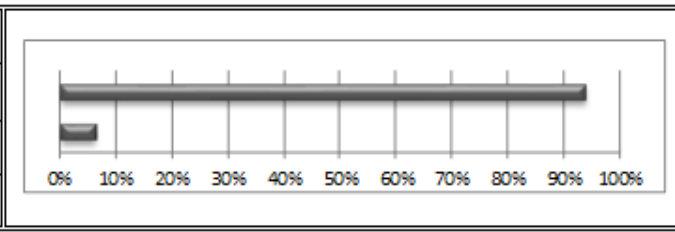
		Sıklık	Yüzde
Erkek	Güvenli	31	59,6%
	Güvensiz	21	40,4%
	Toplam	52	100,0%
Kadın	Güvenli	51	63,8%
	Güvensiz	29	36,3%
	Toplam	80	100,0%
Toplam	Toplam	132	100,0%

Katılımcıların %93,9'u Beşiktaş'ta yalnız gezmekten korku duymadıklarını, %6,1'i ise bölgede yalnız gezmekten korku duyduklarını belirtmektedir (Çizelge 4.10, Çizelge 4.11, Çizelge 4.12). Katılımcıların cinsiyete göre Beşiktaş'ta yalnız gezmekten korku duydukları korku durumları incelendiğinde erkeklerin %96.2 'si kadınların da %92,5'inin korku duymadığı tespit edilmiştir (Çizelge 4.17 Çizelge 4.18).

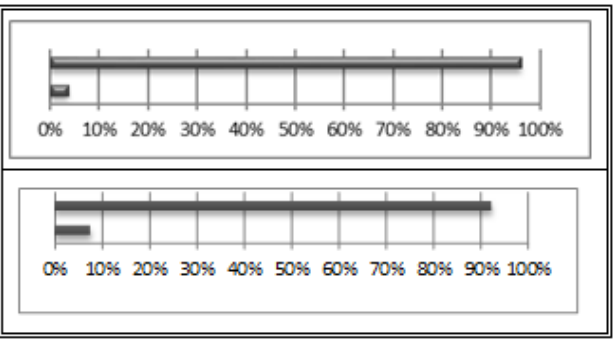
Çizelge 4.17 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının Beşiktaş'ta yalnız gezmeye dair korku durumları

	Sıklık	**Yüzde**
Korkmuyor	124	93,9%
Korkuyor	8	6,1%
Toplam	132	100,0%

Çizelge 4.18 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete bağlı olarak Beşiktaş'ta yalnız gezmeye dair korku durumları

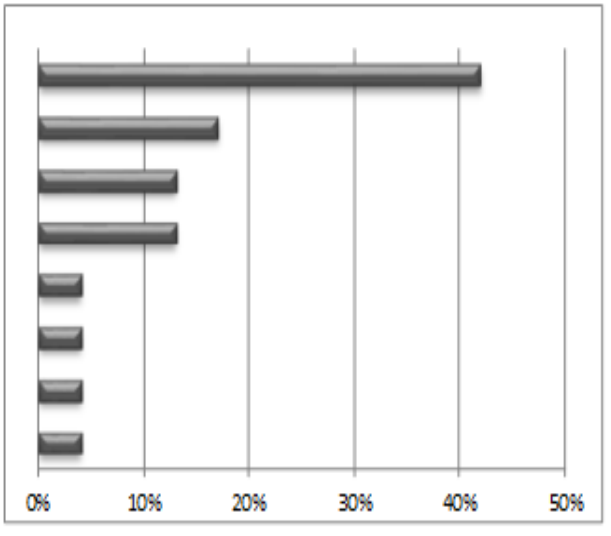
		Sıklık	Yüzde
Erkek	Korkmuyor	50	96,2%
	Korkuyor	2	3,8%
	Toplam	52	100,0%
Kadın	Korkmuyor	74	92,5%
	Korkuyor	6	7,5%
	Toplam	80	100,0%
Toplam	Toplam	132	100,0%

Katılımcılardan Beşiktaş'ı gündüz güvensiz olarak niteleyenler buna gerekçe olarak ağırlıklı olarak %32 oranında terör olayları yaşama risklerini, %17 oranıyla kalabalık, %13 oranla kapkaç gibi suçlara maruz kalma risklerini ve aynı oranla mekânsal ve sosyal anlamda karışıklığını gösterirken buna ek olarak madde bağımlı kişilerin varlığı, göçmenlerin varlığı ve maç günleri ise holiganların varlığını göstermişlerdir. Beşiktaş'ı gece güvensiz bulan kullanıcılar ise bu duruma gerekçe olarak en fazla %18 oranıyla alkollü insanların varlığını, %15 oranla ıssızlığı, %13 oranla madde bağımlısı kişilerin varlığını gösterirken buna ek olarak daha önce suç olaylarına maruz kalmış olmaları, yankesicilik, taciz vb suçlara maruz kalma riskleri olduğunu, göçmenlerin varlığını, maç günleri holiganların varlığını ve sokak köpeklerini göstermişlerdir (Çizelge 4.19, Çizelge 4.20).

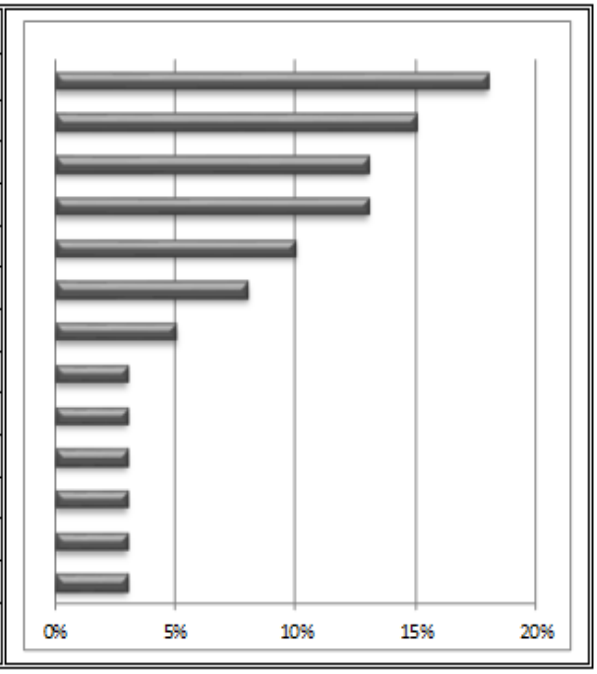
Çizelge 4.19 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının gündüz Beşiktaş'ı güvensiz bulma nedenleri

	Sıklık	Yüzde
Terör olayları	10	42,0%
Kalabalık	4	17,0%
Kapkaç riski	3	13,0%
Karışık	3	13,0%
Eylem olma ihtimali	1	4,0%
Madde bağımlıları	1	4,0%
Göçmenler	1	4,0%
Holiganlar	1	4,0%
Toplam	24	100,0%

Çizelge 4.20 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının gece Beşiktaş'ı güvensiz bulma nedenleri

	Sıklık	Yüzde
Alkol kullanan insanlar	7	18,0%
Issız	6	15,0%
Madde bağımlıları	5	13,0%
İnsanlara güvensizlik	5	13,0%
Terör olayları	4	10,0%
Önceden suça maruz kalma	3	8,0%
Kalabalık	2	5,0%
Göçmenler	1	3,0%
Sözlü tacize uğrama	1	3,0%
Yankesici	1	3,0%
Karışık	1	3,0%
Sokak köpekleri	1	3,0%
Holiganlar	1	3,0%
Toplam	39	100,0%

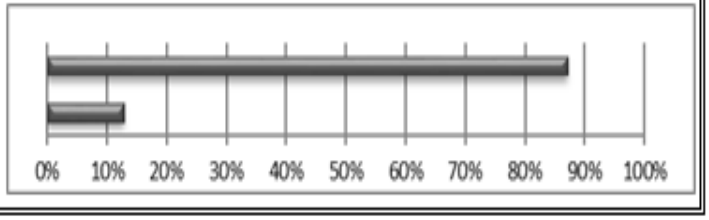

Anket çalışması kapsamında katılımcıların veya yakınlarının suç mağduriyeti yaşayıp yaşamadıkları sorulduğunda, katılımcıların %87,1'inin suç olayına maruz kalmadığı, %12,9'unun ise suç mağduriyeti yaşadığı cevabı alınmıştır (Çizelge 21). Suç mağduriyeti yaşayan katılımcılar toplamda 10 adet cana yönelik, 12 adet mala yönelik suç olayına maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Bununla beraber kullanıcıların %15,3'ünün yakınlarının Beşiktaş'ta suç olayına maruz kaldığını belirtirken, %84,7'si yakınlarının herhangi bir suça maruz kalmadığını belirtmiştir. Kullanıcıların yakınlarının yaşadıkları suç olayları toplamda 11 adet cana yönelik, 20 adet mala yönelik olarak belirtilmiştir (Çizelge 22). Anket katılımcılarından erkeklerin % 13,5'i, kadınların ise % 12,5'i suç mağduriyeti yaşadıklarını belirtmişlerdir (Çizelge 4.23).

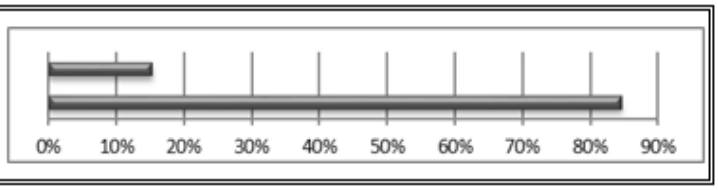
Çizelge 4.21 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının Beşiktaş'ta suça maruz kalma durumu

	Sıklık	Yüzde
Hayır	115	87,1%
Evet	17	12,9%
Toplam	132	100,0%

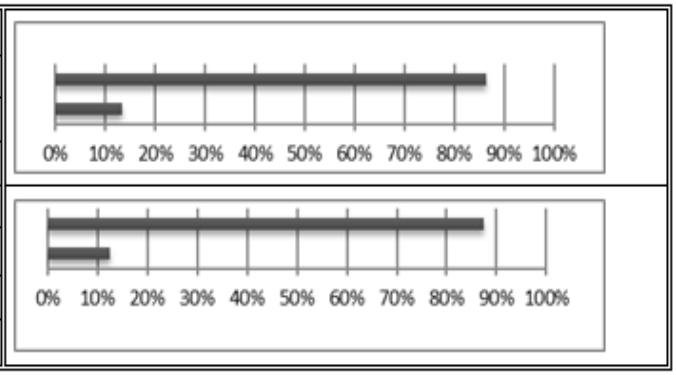
Çizelge 4.22 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının yakınlarının Beşiktaş'ta suça maruz kalma durumu

	Sıklık	Yüzde
Evet	20	15,3%
Hayır	111	84,7%
Toplam	131	100,0%

Çizelge 4.23 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete göre Beşiktaş'ta suça maruz kalma durumu

		Sıklık	Yüzde
Erkek	Hayır	45	86,5%
	Evet	7	13,5%
	Toplam	52	100,0%
Kadın	Hayır	70	87,5%
	Evet	10	12,5%
	Toplam	80	100,0%
Toplam	Toplam	132	100,0%

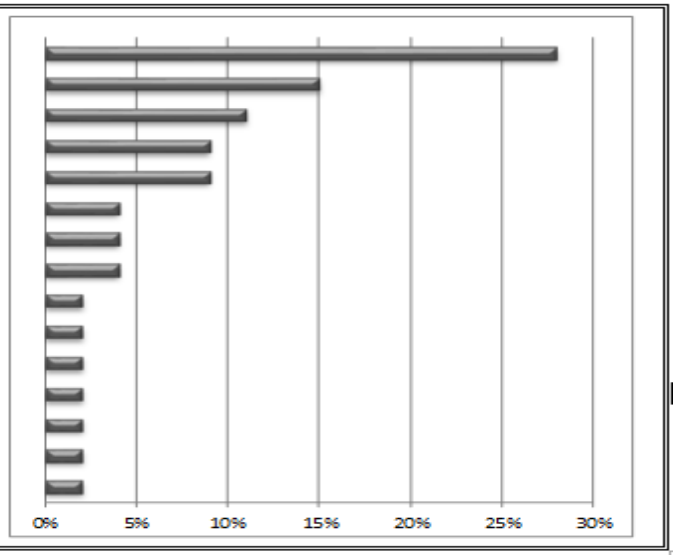

Çalışma kapsamında katılımcılara hangi sokaklarda korku duyduklarına dair yöneltilen soruya göre en çok alınan %28 oranıyla cevap Beşiktaş çarşı bölgesidir. Bununla beraber %15 oranla Beşiktaş meydanı, %11 oranla Ihlamurdere caddesi, % 9 oranıyla Sinanpaşa camii çevresi ve yine %9 oranıyla Mumcu Bakkal Sokak da birden fazla kullanıcı tarafından korku duyulan bölgeler olarak belirtilmiştir. Bunların dışında korku duyulduğu belirtilen sokaklar ise Mısırlı Bahçe Sokak, Dolamabahçe Caddesi, Beşiktaş Caddesi, Salihefendi Sokak, Şair Veysi Sokak, Tuzcubaba çevresi, Hasfırın Sokak, Şair Nedim Caddesi, Afacan Sokak ve Barbaros bulvarıdır (Çizelge 4.24, Şekil B.1, Şekil B.2).

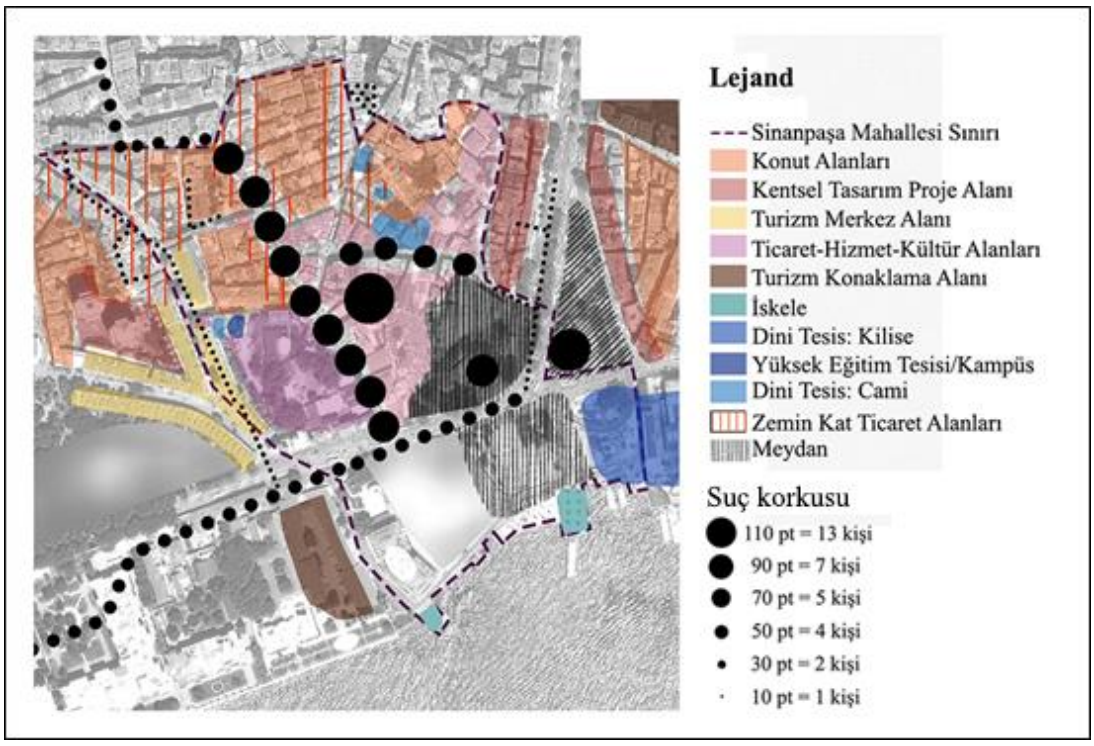
Çalışma kapsamında Sinanpaşa Mahallesi'nin arazi kullanım haritası ile ankette kullanıcıların korku yaşadıkları sokakların çakıştırıldığı bir harita oluşturulmuştur. Buna göre, anket katılımcılarının korku duyduklarını belirttikleri alanlar olan Beşiktaş çarşı bölgesi, Beşiktaş Meydanı, Ihlamurdere caddesi bölgelerindeki alan kullanımlarına bakılacak olursa, katılımcılarının en fazla korku yaşadıkları bölgelerin ticaret-hizmet kültür alanları ve meydanlar çevresinde yoğunlaştığı görülmektedir (Şekil 4.5).

Çizelge 4.24 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının Beşiktaş'ta güvensiz olarak nitelediği sokaklar

	Sıklık	Yüzde
Beşiktaş Çarşı Bölgesi	13	28,0%
Beşiktaş Meydan	7	15,0%
Ihlamurdere Caddesi	5	11,0%
Mumcu Bakkal Sokak	4	9,0%
Sinanpaşa Çevresi	4	9,0%
Mısırlı Bahçe Sokak	2	4,0%
Dolmabahçe Caddesi	2	4,0%
Beşiktaş Caddesi	2	4,0%
Salihefendi Sokak	1	2,0%
Şair Veysi Sokak	1	2,0%
Tuzcu Baba Çevresi	1	2,0%
Hasfırın Caddesi	1	2,0%
Şair Nedim Caddesi	1	2,0%
Afacan Sokak	1	2,0%
Barbaros Bulvarı	1	2,0%
Toplam	46	100,0%

Anket %53'ü son dönemde ülke genelinde yaşanan terör olaylarının bölgeyi kullanımlarına herhangi bir etkisi olmadığını ifade etmekteyken, %47'si ise terör olaylarından etkilendiğini belirtmektedir. Anket %53'ü son dönemde ülke genelinde yaşanan terör olaylarının bölgeyi kullanımlarına herhangi bir etkisi olmadığını ifade etmekteyken, %47'si ise terör olaylarından etkilendiğini belirtmektedir.

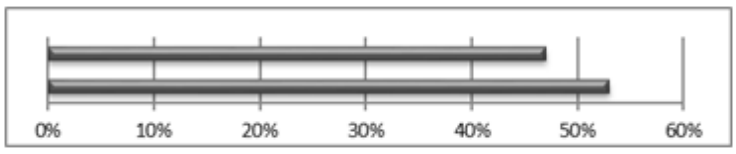

Şekil 4.5 : Sinanpaşa Mahallesi'nde alan kullanım ve korku yaşanılan mekanlar (Url-2)

Terör olaylarından etkilenen kullanıcılar ise bölgeye gelirken endişe duyduklarını, önceden kullandıkları bazı alanları mecbur kalmadıkça kullanmamayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir (Çizelge 4.25).

Çizelge 4.25 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının terör olaylarına bağlı olarak Beşiktaş'ı kullanım durumlarındaki değişiklik

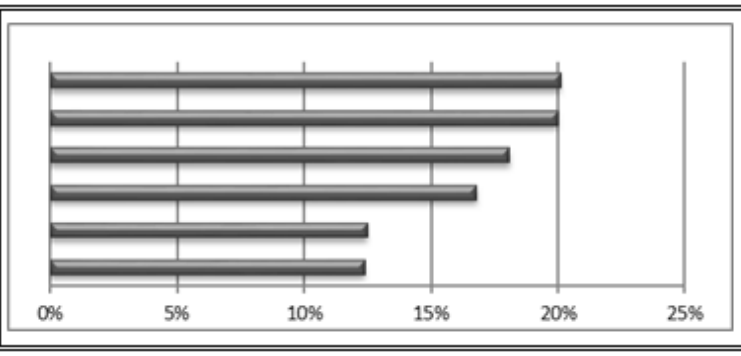
	Sıklık	Yüzde
Evet	62	47,0%
Hayır	70	53,0%
Toplam	132	100,0%

Anket çalışması kapsamında kullanıcılardan çevrede güvensizlik yaratan unsurları 1'den 6'ya kadar, 1 en güvensiz olacak şekilde derecelendirmeleri talep edilmiştir. Buna göre katılımcıların en fazla güvensizlik yaratan unsur olarak terör olaylarını, sonrasında ise sırasıyla çevredeki insanları, çevredeki kullanımları, çevredeki köhnemeyi, çevrenin ıssız olmasını ve aydınlatma yetersizliğini göstermişlerdir (Çizelge 4.26). Bununla beraber kadın katılımcılar güvensizlik unsuru olarak genel olarak en çok aydınlatma yetersizliği, çevredeki kullanımlar, ıssızlık ve köhnemeyi gösterirken (Çizelge A.7, Çizelge A.8, Çizelge A.10), erkek katılımcılar en belirgin olarak aydınlatma yetersizliğini belirtmişlerdir (Çizelge A.9).

Çizelge 4.26 : Çalışma kapsamında yapılan anket çalışmasına göre çevrede güvensizlik yaratan unsurların kullanıcı tarafından değerlendirilmesi

	Sıklık	Yüzde
Aydınlatma	557	20,1%
Issızlık	554	20,0%
Köhneme	502	18,1%
Kullanım	466	16,8%
İnsan	347	12,5%
Terör	343	12,4%
Toplam	2769	100,0%

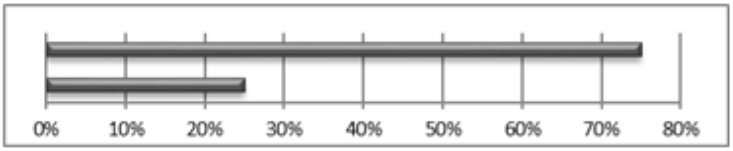

Anket çalışmasının yürütüldüğü bölgelerde yenileme çalışması yapılıp yapılmadığını ve yenileme yapılan bölgelerde bu durumun güvenlik algısıyla etkileşimini anlayabilmek için sorular yöneltilmiştir. Bu sorulara alınan cevaplara göre anket çalışmasının %25'inin yenileme yapılan bölgede, %75'inin ise yenileme yapılmayan bölgede yürütüldüğü bilgisi edinilmiştir (Çizelge 4.27). Bununla beraber güvenlik algısının yenilemeyle ilişkisini çözümlemek adına sorulan soruya alınan cevaplar etkinin %75 oranında nötr, %16,7 oranında pozitif ve %8,3 oranında negatif olduğu

yönündedir (Çizelge 4.28). Yenileme sonrasında bölgenin daha güvenli olduğunu belirten katılımcılar buna gerekçe olarak alanın daha düzenli bir hale gelmiş olmasını, daha konforlu ve aydınlık bir mekana dönüşmüş olmasını göstermişlerdir. Yenileme sonrasında alanı yine güvensiz olarak niteleyen katılımcılar ise güvenlik durumunu yenilemeyle bağlantılı görmediklerini belirtmişlerdir.

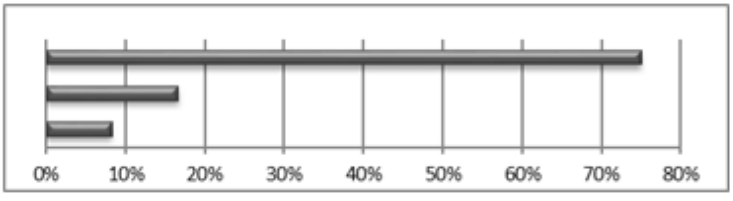
Çizelge 4.27 : Çalışma kapsamında yapılan anket çalışmasının yürütüldüğü bölgede yenileme yapılmış olma durumu

	Sıklık	Yüzde
Evet	33	25,0%
Hayır	99	75,0%
Toplam	132	100,0%

Çizelge 4.28 : Çalışma kapsamında yapılan anket çalışmasının yürütüldüğü yenileme yapılmış bölgelerde katılımcıların güvenlik algısındaki değişiklik durumu

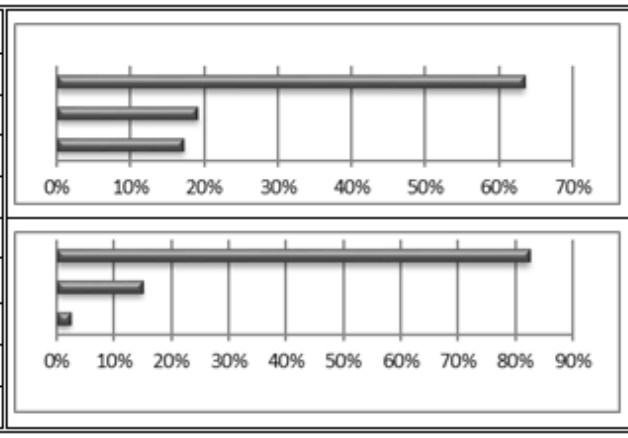
	Sıklık	Yüzde
Nötr	99	75,0%
Pozitif	22	16,7%
Negatif	11	8,3%
Toplam	132	100,0%

Yenileme yapılmış bölgelerde yürütülen anket çalışması verilerine cinsiyete bağlı olarak bakıldığında erkeklerin %63'ü nötr, %19,2'si pozitif, %17,3'ü negatif cevap verirken kadınların ise %82,5'i nötr, %15'i pozitif, %2,5'i negatif olarak belirtitği görülmüştür (Çizelge 4.29).

Çizelge 4.29 : Çalışma kapsamında yapılan anket çalışmasının yürütüldüğü yenileme yapılmış bölgelerde cinsiyete göre katılımcıların güvenlik algısındaki değişiklik durumu

		Sıklık	Yüzde
Erkek	Nötr	33	63,5%
	Pozitif	10	19,2%
	Negatif	9	17,3%
	Toplam	52	100,0%
Kadın	Nötr	66	82,5%
	Pozitif	12	15,0%
	Negatif	2	2,5%
	Toplam	80	100,0%
Toplam	Toplam	132	100,0%

Korelasyon analizleri bir değişkenin diğer değişkenle ilişki yönünün ve ilişkilerinin şiddetinin belirlenmesini sağlamaktadır. Buna göre bir değişkenin değeri değişiyorken diğer değişkenin değeri de değişiyorsa aralarında bir korelasyon olduğu anlamına gelmektedir. Bu ilişki neden-sonuç ilişkisine bağlı olmak zorunda değildir. Bir değişken yükseliyorken diğer değişken de yükseliyorsa aralarındaki ilişki pozitif, bir değişken yükselirken diğeri düşüyorsa aralarındaki ilişki negatif olarak tanımlanmaktadır. Çalışma kapsamında yapılan anket uygulamasının verilerine göre çıkarılan korelasyon analizinde cinsiyet ile ilişkili olarak görülmektedir ki;

- Cinsiyet faktörü ile anket çalışması uygulanan alan içerisinde korku yaşanmasına sebep olarak belirtilen çevresel unsurlardan "çevredeki kullanımlar" faktörü ile pozitif bir ilişki içerisindedir,
- Cinsiyet faktörü ile anket çalışması uygulanan alanlardan yenilenen bölgeleri içeren kısımlarda "bölgede yenileme yapılma durumu" ile pozitif bir ilişki içerisindedir
- Cinsiyet faktörü ile anket çalışması uygulanan alanlardan yenilenen bölgeleri içeren kısımlarda "yenilemeden sonraki güvenlik durumu" ile negatif bir ilişki içerisindedir (Çizelge 4.30).

Çizelge 4.30 : Cinsiyete Göre Korelasyon Analizi

Yalnız Yürüme Korkusu, Çevresel Güvenlik, Beşiktaş'a Geliş Amacı , Beşiktaş'a Geliş Sıklığı, Güvensizlik Unsurları, Yenileme Sonrası Güvenlik	**CİNSİYET**	
	Pearson Korelasyon	**Sig. (2-tailed)**
Yalnız Yürüme Korkusu	0,75	,394
Gündüz Güvenliği	,043	,622
Gece Güvenliği	-,042	,635
Beşiktaş'a Geliş Amacı	-0,83	,346
Beşiktaş'a Geliş Sıklığı	-,098	,263
Çevredeki İnsanlar	,054	,540
Çevredeki Kullanımlar	,178*	,041
Çevredeki Köhneme	-,027	,758

Çizelge 4.30 (devam): Cinsiyete göre korelasyon analizi

Issızlık	-,118	,179
Terör	-,038	,662
Yenilenmiş Bölge	,215*	,013
Yenileme Sonrası Güvenlik	-,265**	-,002

***Korelasyon 0.01 derecede belirgin (2-tailed). *Korelasyon 0.05 derecede belirgin (2-tailed).*

Regresyon analizi değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkisini bulmayı sağlamaktadır. İkili regresyonda bir bağımsız değişken hakkında sahip olunan bilgiden yola çıkılarak bağımlı değişken tahmil edilmeye çalışılmaktadır. Çoklu regresyon, bağımlı değişkenin üzerinde birden fazla bağısız değişkenin toplu etkisini araştırmaya yaramaktadır. Çalışmaya kapsamında incelenecek ilişkiler kapsamında ikili regresyon ile bağımlı değişken olarak yenilemeden sonraki güvenlik durumu ve bağımsız değişken olarak da cinsiyet faktörü ele alınırken (Çizelge 4.31); çoklu regresyon ile bağımlı değişken olarak yenilemeden sonraki güvenlik durumu, bağımsız değişkenler olarak ise cinsiyet, yaş grupları, doğum yeri, eğitim durumu, ikamet yeri, ikamet süresi, eğitim seviyesi belirlenmiştir (Çizelge 4.32).

Çizelge 4.31 : Yenilemeden Sonra Güvenlik ve Cinsiyet İkili Regresyon Analizi

Regresyon Analizi	**Standardize Olmamış Katsayılar**		**Standardize Olmuş Katsayılar**	**T**	**Sig.**
	B	**Std.Error**	**Beta**		
Bağımlı değişken: Yenilemeden Sonra Güvenlik					
(Sabit)	1,444	0,127		11,333	0,000
Cinsiyet	0,190	0,076	0,215	2,508	0,013

$R = 0.215$; $R^2 = 0.46$; $F = 6.290$; $p = 0.000$.

Cinsiyetin yenilemeden sonraki güvenlik durumu üzerindeki etkisini incelemek için, elde edilen veriler ikili regresyonda, "Y=bx+a" formülünde yerine yerleştirilmiştir. Buna göre, Y=0,190x+1,444 denklemi elde edilmektedir. Bölgeden sonraki yenileme durumunun demografik verilerle ilişkisini incelemek için elde edilen bulgular $Y=b_1x+ b_2x+\ldots+ b_nx +a$ formülünde yerine koyulduğunda Y=0,188 Cinsiyet + (0,188) Yaş Grupları + 0,007 Doğum Yeri + 0,023 Eğitim Durumu + 0,005 Meslek + 0,044 İkamet Süresi + 0,016 İkamet Yılı + 1,167 denklemi elde edilmektedir.

Çizelge 4.32 : Yenilemeden Sonra Güvenlik ve Demografik Veriler Çoklu Regresyon Analizi

Regresyon Analizi	Standardize Olmamış Katsayılar		Standardize Olmuş Katsayılar	T	Sig.
	B	Std.Error	Beta		
Bağımlı değişken: Yenilemeden Sonra Güvenlik					
(Sabit)	1,167	0,327		3,563	0,001
Cinsiyet	0,188	0,078	0,212	2,411	0,017
Yaş Grupları	-0,018	0,039	-0,059	-0,467	0,641
Doğum Yeri	0,007	0,017	0,044	0,410	0,683
Eğitim Durumu	0,023	0,035	0,077	0,677	0,499
Meslek	0,005	0,011	0,045	0,441	0,660
İkamet Süresi	0,044	0,033	0,169	1,327	0,187
İkamet Yeri	0,016	0,032	0,044	0,487	0,627

$R = 0.251$; $R^2 = 0.63$; $F = 1.192$; $p = 0.000$.

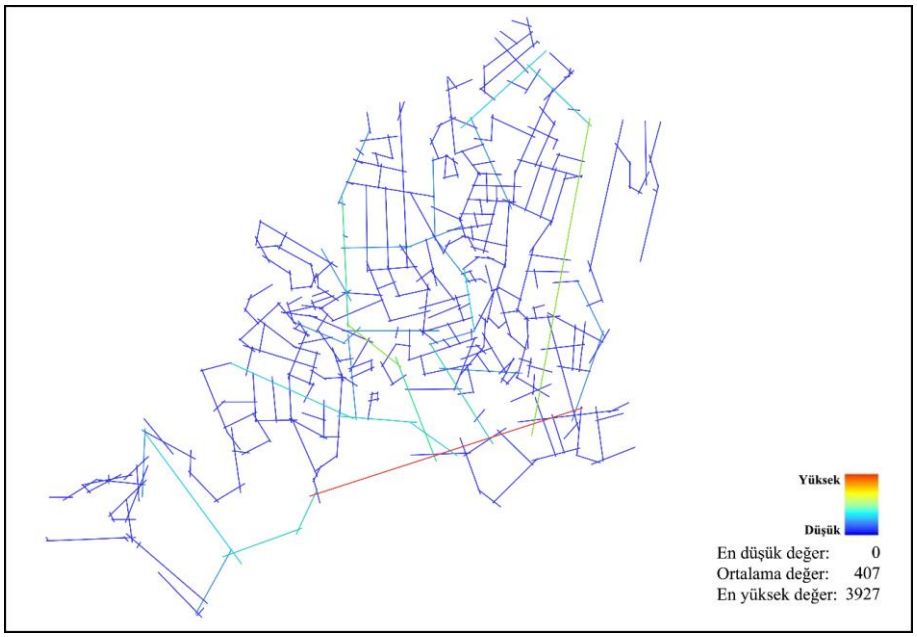
Buna göre yenilemeden sonraki güvenlik durumunu değerlendirme ile demografik veriler arasında %63'lük bir etkileşim söz konusu iken, bu faktörlerden en fazla etkiye sahip olanı cisiyet olup, yenilemeden sonraki güvenlik durumunu değerlendirmede etkisi %46'dır.

4.2.3 Mekan dizim yöntemi uygulaması

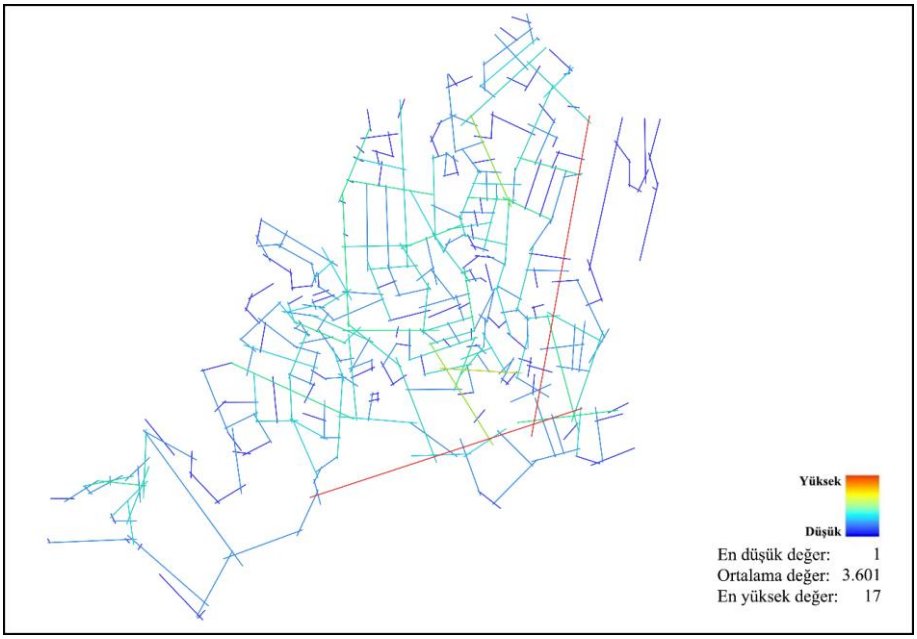
Suç korkusunun mekanın biçimlenişi ve mekânsal öğelerle olan bağlantısını kavramak için, çalışma kapsamında uygulanmış anket verilerinden yola çıkılarak kullanıcıların Sinanpaşa Mahallesi ve yakın çevresinde kendilerini güvensiz hissettikleri sokaklar belirlenmiş ve harita üzerine işlenmiştir. İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü'nden suç oranlarına ve yerlerine dair veriler alınamadığından suç olayları üzerine haritalama çalışması yapılamamış, yalnızca korku yaşandığı belirtilen alanlar üzerine çalışılmıştır. Daha sonra mekan dizimi yöntemi kullanılarak bu bölgelerin seçim, bütünleşme ve bağlanabilirlik haritaları çıkartılmıştır.

Mekan dizimi yöntemi ile edilen ve çalışma alanının seçim değerini gösteren haritada, Beşiktaş'ın ana akslarını oluşturan ve diğer ilçelerle olan bağlantısını sağlayan sokakların seçim kriteri açısından en fazla değere sahip olduğu tespit edilmiştir. Çarşının etrafında yer alan ve belirli bir sürekliliği koruyan sokaklar ise, bölge içerisinde fazla değere sahip olan sokaklardır. Öte yandan, alan içi ve bu sokaklar arası ulaşımı sağlayan ve belli bir forma sahip olmayan sokak dokusu seçim değeri açısından en düşük değere sahip olan eksenlerdir (Şekil 4.6).

Bağlantı değeri hesaplamasından elde edilen veriler, seçim değerleri ile ilişkilendirildiği zaman iki verinin arasında doğru orantıda bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Bölgeyi çevreleyen ve dışarı ile bağlantı sağlayan caddeler bağlantı değeri olarak en yüksek değere sahip iken, bölge içerisinde kalan sokaklar en düşük değere sahiptir. Bu da bağlantı değeri yüksek olan sokakların, seçim değerini belirlemede en fazla etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Şekil 4.7).

Şekil 4.6 : Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi ve Yakın Çevresi Seçim Haritası

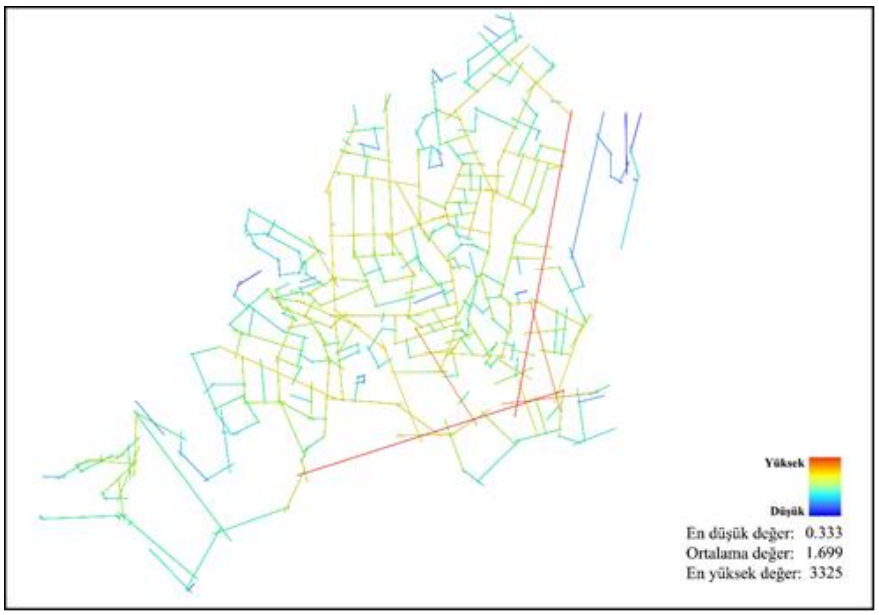

Şekil 4.7 : Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi ve Yakın Çevresi Bağlantı Haritası

Bölgesel ve yerel ölçekte bütünleşme değerlerinin elde edildiği hesaplama sonucu, Çarşı bölgesi her iki ölçekte de bütünleşme değeri yüksek bir bölge olarak tespit edilmiştir. Sokaklar yapısal olarak bütünleşmiş bir yapıya sahipken, seçim ve bağlantı değerleri düşük olan iç sokaklar da bütünleşme değeri az olarak tespit edilmiş ve parçalı yapıdadırlar (Şekil 4.8, Şekil 4.9).

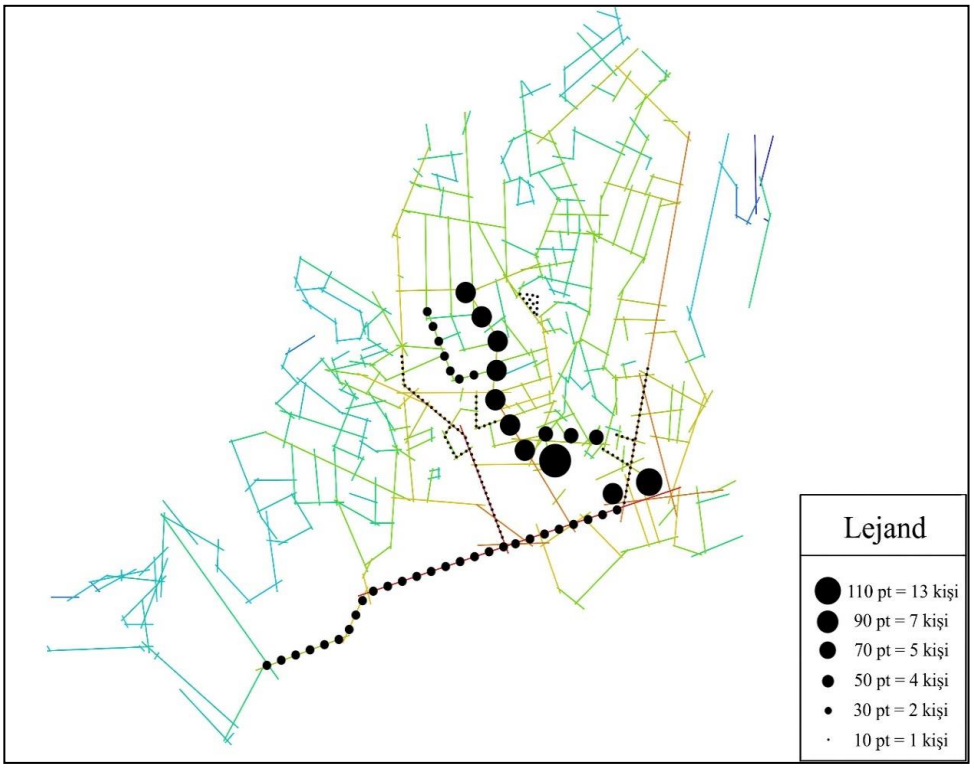

Şekil 4.8 : Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi ve Yakın Çevresi Genel Bütünleşme Haritası

Şekil 4.9 : Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi ve Yakın Çevresi R3 bütünleşme haritası.

Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi, yani Beşiktaş'ın eski çekirdek kısmı olan merkes bölgesi genel olarak bütünleşik bir yapıya sahip olmasına rağmen, anketlere verilen cevaplara göre kullanıcıların kendilerini en güvensiz hissettikleri noktalar, bu alan çevresinde yoğunlaşmaktadır (Şekil 4.10).

Şekil 4.10 : Anket verilerine göre Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi ve Yakın çevresi Güvensizlik haritası ve entegrasyon değerleri

4.3 Bölüm Sonu Özeti

Tez çalışmasının bu bölümünde suç korkusunun kentsel mekanda cinsiyete bağlı olarak incelenmesi kapsamında Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesinde yürütülen örneklem çalışması açıklanmıştır. Öncelikli olarak seçilmiş olan alanın konumu, fiziksel yapısı, tarihsel gelişim süreci ve demografik yapısı ile ilgi açıklamalar yapıldıktan sonra çalışma alanı seçim nedeni belirtilmektedir. Daha sonra çalışma alanında yürütülen anket çalışması ve mekan dizim yöntemi uygulamaları ve bulguları açıklanmaktadır. Tez çalışması kapsamında Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi ve yakın çevresinde 132 adet anket çalışması uygulanmıştır. Anket sonuçlarına göre genel olarak katılımcılar bölgede kendilerini güvende hissetmekte ve yok denecek kadar az miktarda korku yaşamaktadırlar. Buna göre;

- Ankete katılan kişilerin , %60,6'sı kadın, %39,4'ü Erkektir.
- Ankete katılan kişiler ağırlıklı olarak %47'lik bir oranla 21-30 yaş grubu aralığında yer almaktadır. En düşük katılımcı bulunan yaş aralığı ise %4,5'luk oranla 51-60 yaş arasıdır.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu %47'lik bir oranla İstanbul'da ikamet etmektedir, en az ikamet edilen yer ise %3,8 oranla ege bölgesi ve %3,8 oranla doğu Anadolu bölgesidir.
- Anketi yanıtlayanların eğitim durumuna bakıldığında katılımcıların eğitim durumuna göre gruplandırıldığında görülmüştür ki en çok olarak %56,1'lik bir oranla üniversite düzeyinde oldukları görülmektedir.
- Anket katılımcılarının çalıştığı meslek grupları ağırlıklı olarak %36,4'lük bir oranla öğrencilerden oluşmakla beraber, bunu izleyen meslek grupları %29,5 ilmi teknik serbest meslek ve %11,4 ticaret ve satıştır.
- Ankete katılan kişilerin bölgeyi kullanım amaçları belirlemeye yönelik sorulan soruya alınan cevaplara göre en fazla oran olan %43,2'lik bölümde yer alan ikamet eden kullanıcı haricinde, alanda ikamet etmeyen Beşiktaş kullanıcısı en fazla %37,9 oranıyla bölgeyi eğlence ve alışveriş amacı ile, en az olarak da %8,3 oranıyla eğitim amacı ile kullanmaktadır.
- Ankete katılan kişilerin bölgeyi kullanım sıklıklarının dağılıma bakıldığımızda en yüksek oranla %50'lik dilimde her gün kullananların yer aldığı, en düşük oranda ise kullanım sıklığının %7,6 ile haftada üç-dört gün kullanan grubun yer aldığı belirlenmiştir.
- Katılımcıların %82,6'sı gündüz Beşiktaş'ı güvenli bulurken, %17,4'ü ise güvensiz bulmaktadır.
- Anket katılımcılarının %62,1'i Beşiktaş'ı gece güvenli olarak nitelerken, %37,9'u bölgeyi gece güvensiz olarak nitelemektedir.
- Katılımcıların cinsiyete bağlı olarak gece ve gündüz güvenlik durumları incelendiğinde erkeklerin %84,6'sı Beşiktaş'ı gündüz güvenli bulurken, kadınların da %81,3'ü güvenli bulmaktadır. Bununla beraber anket katılımcılarından erkeklerin %59,6'sı Beşiktaş'ı gece güvenli olarak nitelerken, kadınların %63,8'i bölgeyi gece güvensiz olarak nitelemektedir.
- Kullanıcıların %93,9'u Beşiktaş'ta yalnız gezmekten korku duymadıklarını, %6,1'i ise bölgede yalnız gezmekten korku duyduklarını belirtmektedir.

- Katılımcıların cinsiyete göre Beşiktaş'ta yalnız gezmekten korku duydukları korku durumları incelendiğinde erkeklerin %96.2 'si kadınların da %92,5'inin korku duymadığı tespit edilmiştir.
- Katılımcılardan Beşiktaş'ı gündüz güvensiz olarak niteleyenler buna gerekçe olarak ağırlıklı olarak %32 oranında terör olayları yaşama risklerini, %17 oranıyla kalabalık, %13 oranla kapkaç gibi suçlara maruz kalma risklerini göstermişlerdir.
- Beşiktaş'ı gece güvensiz bulan kullanıcılar ise bu duruma gerekçe olarak en fazla %18 oranıyla alkollü insanların varlığını, %15 oranla ıssızlığı, %13 oranla madde bağımlısı kişilerin varlığını göstermişlerdir.
- Katılımcıların %87,1'inin suç olayına maruz kalmadığı, %12,9'unun ise suç mağduriyeti yaşadığı tespit edilmiştir. Suç mağduriyeti yaşayan katılımcılar toplamda 10 adet cana yönelik, 12 adet mala yönelik suç olayına maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.
- Anket katılımcılarından erkeklerin % 13,5'i, kadınların ise % 12,5'i suç mağduriyeti yaşadıklarını belirtmişlerdir.
- Katılımcıların %15,3'ünün yakınlarının Beşiktaş'ta suç olayına maruz kaldığını belirtirken, %84,7'si yakınlarının herhangi bir suça maruz kalmadığını belirtmiştir. Kullanıcıların yakınlarının yaşadıkları suç olayları toplamda 11 adet cana yönelik, 20 adet mala yönelik olarak belirtilmiştir.
- Çalışma kapsamında katılımcılara hangi sokaklarda korku duyduklarına dair yöneltilen soruya göre en çok alınan %28 oranıyla cevap Beşiktaş çarşı bölgesidir. Bununla beraber %15 oranla Beşiktaş meydanı, %11 oranla Ihlamurdere caddesi, % 9 oranıyla Sinanpaşa camii çevresi ve yine %9 oranıyla Mumcu Bakkal Sokak da birden fazla kullanıcı tarafından korku duyulan bölgeler olarak belirtilmiştir.
- Çalışma kapsamında Sinanpaşa Mahallesi'nin arazi kullanım haritası ile ankette kullanıcıların korku yaşadıkları sokakların çakıştırılarak oluşturulan haritaya anket katılımcılarının en fazla korku duyduklarını belirttikleri alanlar ticaret-hizmet kültür alanları, meydanlar çevresinde yoğunlaştığı belirlenmiştir.
- Anket katılımcılarının son dönemde özel bir durum olan ülke genelinde yaşanan terör olaylarını en yüksek oranda korku duydukları faktör olarak

göstermekle beraber, mekan kullanım alışkanlıklarına etkisini anlamak amacıyla verdikleri yanıtlara göre katılımcıların %53'ü bu olaylardan mekan kullanım alışkanlığı bağlamında etkilenmemekte ve alanı kullanmaya devam etmekteyken, %47'si ise terör olaylarından etkilendiğini belirtmektedir.

- Katılımcıların en fazla güvensizlik yaratan çevresel unsur sırasıyla çevredeki insanları, çevredeki kullanımları, çevredeki köhnemeyi, çevrenin ıssız olmasını ve aydınlatma yetersizliğini göstermişlerdir.
- Anket çalışmasının %25'inin yenileme yapılan bölgede, %75'inin ise yenileme yapılmayan bölgede yürütülmüştür. Bununla beraber güvenlik algısının yenilemeyle ilişkisini çözümlemek adına sorulan soruya alınan cevaplar etkinin %75 oranında nötr, %16,7 oranında pozitif ve %8,3 oranında negatif olduğu yönündedir.
- Yenileme yapılmış bölgelerde yürütülen anket çalışması verilerine cinsiyete bağlı olarak bakıldığında erkeklerin %63'ü nötr, %19,2'si pozitif, %17,3'ü negatif cevap verirken kadınların ise %82,5'i nötr, %15'i pozitif, %2,5'i negatif olarak belirtitği görülmüştür.
- Korelasyon analizine göre, cinsiyet faktörü ile anket çalışması uygulanan alan içerisinde korku yaşanmasına sebep olarak belirtilen çevresel unsurlardan "çevredeki kullanımlar" faktörü ile pozitif bir ilişki içerisinde, anket çalışması uygulanan alanlardan yenilenen bölgeleri içeren kısımlarda "bölgede yenileme yapılma durumu" ile pozitif bir ilişki içerisinde ve anket çalışması uygulanan alanlardan yenilenen bölgeleri içeren kısımlarda "yenilemeden sonraki güvenlik durumu" ile negatif bir ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, kadınlar erkeklere oranla yenileme yapılan bölgeleri daha güvenli olarak yorumlamaktadırlar. Ayrıca çevredeki kullanımlar kadınların güvenlik algısını daha fazla etkilemektedir.
- Regresyon analizlerinden elde edilen verilere göre, yenilemeden sonraki güvenlik durumunu değerlendirme ile demografik veriler arasında %63'lük bir etkileşim söz konusu iken, bu faktörlerden en fazla etkiye sahip olanı cisiyet olup, yenilemeden sonraki güvenlik durumunu değerlendirmede etkisi %46'dır. Ayrıca yenilemeden sonraki güvenlik durumu ile cinsiyet, eğitim seviyesi ve İstanbul'da ikamet etme süresi ile anlamlı bir ilişki içerisindedir.
- Mekan dizimi yöntemi ile edilen ve çalışma alanının seçim değerini gösteren

haritada, Beşiktaş'ın ana akslarını oluşturan ve diğer ilçelerle olan bağlantısını sağlayan sokakların seçim kriteri açısından en fazla değere sahip olduğu tespit edilmiştir. Çarşının etrafında yer alan ve belirli bir sürekliliği koruyan sokaklar ise, bölge içerisinde fazla değere sahip olan sokaklardır.

- Mekan dizin yöntemiyle elde edilen bağlantı haritasına göre, bölgeyi çevreleyen ve dışarı ile bağlantı sağlayan caddeler bağlantı değeri olarak en yüksek değere sahip iken, bölge içerisinde kalan sokaklar en düşük değere sahiptir.
- Bölgesel ve yerel ölçekte bütünleşme değerlerinin elde edildiği hesaplama sonucu, Çarşı bölgesi her iki ölçekte de bütünleşme değeri yüksek bir bölge olarak tespit edilmiştir. Seçim ve bağlantı değerleri düşük olan iç sokaklar ise bütünleşme değeri az olarak tespit edilmiş ve parçalı yapıdadırlar.
- Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi, yani Beşiktaş'ın eski çekirdek kısmı olan merkez bölgesi genel olarak bütünleşik bir yapıya sahip olmasına rağmen, anketlere verilen cevaplara göre kullanıcıların kendilerini en güvensiz hissettikleri bölgeler bu alan çevresinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kentleşme süreciyle beraber, göç, kentleşme, modernizm ve küreselleşme gibi faktörler ve bunların beraberinde getirdiği işsizlik, yoksunluk, ayrışma, etnik-sınıfsal farklılar, sosyal kontrolün azalması, kentsel çevrede bozulmalarla meydana gelen suça fırsat sunabilecek mekanların ortaya çıkması gibi nedenler, kentlerin suç mekanlarına dönüşmelerine sebep olmuştur. Suç alanlarına dönüşen kentsel mekanın mümkün olduğunca güvenli bir çevreye dönüştürülmesi ihtiyacı kentliler için oldukça önem arz etmektedir. Suç konusu ve suç oranlarına dair hem devlet içerisinde hem de akademik anlamda oldukça fazla çalışma mevcut olmakla beraber suç korkusu konusu özellikle Türkiye'de önemi yeterince kavranmamış ve dolayısıyla üzerine yeterince çalışılmamış bir konudur. Suç korkusu, en az suç olaylarının kendisi kadar bireylerin hayat kaliteleri üzerinde azımsanamayacak bir etkiye sahiptir. Kentsel mekânda saldırıya uğrama, gasp edilme ya da bir başkasına karşı işlenen herhangi bir suça tanık olma gibi suç korkuları nedeniyle bireylerde güvensizlik hissi oluşmaktadır. Güvensizlik algısı ve suç korkusu giderilmediği takdirde toplumdaki bireylerde uzaklaşmaya yol açar, bu da toplumdaki sosyal ilişkilerin zedelenmesi, mekan kullanımlarının ve kentlilerin rutin faaliyetlerinin etkilenmesi, kişilerde psikolojik bir takım rahatsızlıklara yol açabilmesi gibi pek çok olumsuz sonucu da beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla bireylerin kentlerde sağlıklı bir yaşam sürebilmeleri ve güvenilir bir toplum düzeni sağlamak için suç korkusunun önlenmesi gerekmektedir. Bununla beraber, cinsiyet farklılıkları ve cinsiyete bağlı roller başlı başına farklı oldukları gibi aynı zamanda sosyal aktivite söz konusu olduğunda da farklılık göstermektedir. Dolayısıyla mekanın işleyişini sağlıklı olarak kavrayabilmek için cinsiyet farklılıklarını ve sosyal ilişkileri de göz önünde bulundurmak ve kavramak gerekmektedir.

Tez çalışması kapsamında suç kavramı, suç korkusu, kentsel mekanda korkunun değerlendirilmesi ve kent mekanında suç korkusunun cinsiyet ile ilişkisini açıklamaya dair literatür çalışması yapıldıktan sonra örneklem çalışması yürütülmüştür. Örneklem çalışması Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi'nde yürütülmüş,

on iki sorudan oluşan 132 adet anket çalışması uygulanmış ve mekan dizim yöntemiyle alanın fiziksel yapısı incelenmiştir.

İstanbul'da suç korkusu kapsamında yürütülen çalışmalara göre tarihi kent merkezlerine yakın, karma kullanımın çok olduğu ve nüfus yoğunluğunun düşük olduğu bir alt merkez olan Beşiktaş'ta, aynı zamanda suç korkusunun yine tarihi merkezler olan Eminönü ve Beyoğlu ile aynı yoğunlukta yaşandığı görülmektedir (Bilen ve dig., 2013). Fakat çalışma kapsamında yürütülen anket uygulaması sonucunda görülmektedir ki katılımcıların çoğu Beşiktaş'ta genel olarak kendilerini hem gece hem gündüz güvende hissetmekte ve alanda yalnız yürümekten korkmamaktadırlar. Anket sonuçları göstermektedir ki katılımcıların bölgede yaşadıkları suç korkusu yok denecek kadar azdır ve genel olarak mahalle güvenli olarak algılanmaktadır. Bununla beraber anket bulgularına göre çevrede güven ya da güvensizlik algısı yaratan faktörler, literatür ile paralellik göstermektedir. Güvensizlik durumu ne kadar az belirtilse de, yine de çalışma alanında güvensizliğe yol açan faktörlere bakıldığında katılımcılar tarafından belirtilen unsurlar arasında, fiziksel faktörlerden en yoğun etkiye sahip olan faktör olarak çevredeki insanlar ve çevredeki alan kullanımları gösterilirmektedir. Katılımcıların güvenlik algısını etkileyen bir diğer durum da bölgede yenileme yapılması durumudur. Katılımcılar anket uygulanan bölgelerden yenileme yapılmış olan kısımların daha güvenli olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla beraber güvensiz hissedilen sokaklar, daha önce bu konuda yapılmış çalışmalarda da belirtildiği gibi (Yirmibeşoğlu, 2015; Tulloch, 2000; Keane, 1995; Smolej ve Kivivuari, 2006), kişinin herhangi bir tehlike karşısında kaçışını zorlaştıracak merdivenli sokaklar, duvar yazısı içeren alanlar ve suç işlenme ihtimalini kolaylaştırabilecek çok kalabalık mekanlar olduğu görülmüştür.

Mekan dizimi yöntemi yardımıyla çevrenin fiziksel durumu ve suç ilişkisini inceleyen çalışmalara göre, mekanın bütünleşme ve bağlanabilirlik değerleri ile suç olaylarının meydana gelme ihtimali arasında bir ilişki mevcut olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda, çalışma kapsamında Sinanpaşa Mahallesi'nin aksiyal haritası çıkarılıp, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nden suç oranları alınamadığından, ankette katılımcıların korku duydukları noktalar ile çakıştırıldığında bu yargıyı doğrulayan bulgular elde edilmiştir. Sinanpaşa Mahallesi'nde bağlantı, genel bütünleşme ve seçim değerleri yüksek veya orta seviyede olan sokaklarda ve caddelerde katılımcıların suç korkusunu daha yoğun yaşadıkları tespit edilmiştir.

Bütünleşme ve bağlanabilirlik değerleri yüksek olan sokaklar, erişimin daha kolay olduğu ve daha fazla seçim değerine sahip olan alanlar, daha fazla insan tarafından tercih edildiği için suç olaylarının meydana gelmesine zemin hazırlamaktadır. Dolayısıyla az da olsa belirtilen suç korkusunun yaşandığı bölgeler olarak bu alanların tespit edilmesi anlamlı bir bulgudur.

Çalışma kapsamında elde edilen verilere göre güvenlik algısı ile anlamlı ilişki kuran en önemli demografik faktörün cinsiyet olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyetle beraber eğitim durumu ve katılımcıların İstanbul'da ikamet süreleri arasında da anlamlı bir ilişki söz konusudur. Genel olarak istatistiklere göre, kadınlar erkeklere göre daha yoğun suç korkusu yaşamaktadır; fakat erkekler kadınlara göre daha fazla suça maruz kalma riskine sahiptir (Dolu ve diğ., 2010). Çalışmada da bu duruma paralel veriler elde edilmiştir. Kadın katılımcılardan suç korkusu yaşadıklarını belirtenlerin oranı erkek katılımcılardan suç korkusu yaşadıklarını belirtenlere göre daha yüksektir. Fakat araştırmalar, erkeklerin de kadınlar gibi korku yaşasalar bile bu durumu, yüklendikleri maskülen erkek rolü dolayısıyla, kadınlar kadar açık ifade etmediğini ortaya koymaktadır (Brownlow, 2005). Korku duymayı feminen bir özellik olarak niteleyen erkeklerin korku yaşamıyormuş gibi davranmasından dolayı kadınlara göre daha fazla suç mağduru olma riski taşıdığı ve bu mağduriyeti yaşadığı savunulmaktadır. Anket bulguları da bu durumu destekleyecek şekilde katılımcılar arasında erkeklerin, kadınlara göre daha fazla suça maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak bu çalışmada kentsel mekandaki suç korkusuna etki eden mekânsal faktörler ile bu faktörlerin cinsiyete göre nasıl farklılaştığı ve ne gibi sonuçlar doğurduğu incelenmiş; suç korkusu ile mekânsal faktörlerin ilişkisinin demografik faktörlere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Kent mekanındaki aşırı kalabalık, ıssızlık, aydınlatma yetersizliği, alanda grafiti vb. öğelerin varlığı, çevredeki kullanımlar gibi faktörlerle beraber bunlara ek olarak mekanın kolay erişilebilir olması dolayısıyla daha fazla insan tarafından tercih edilmesinden dolayı oluşan kalabalığın suç olakyarına fırsat verebilecek durumlar oluşturması da suç korkusunun artmasını destekleyici unsurlar olarak belirlenmiştir. Suç korkusuna etki eden en önemli demografik faktörün cinsiyet olduğu ortaya koyulmuştur. Mekandaki güvenlik algısı ve şiddeti cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Kadınlar erkeklere göre daha yoğun suç korkusu yaşamasına rağmen, erkekler daha fazla suç mağduriyeti yaşamaktadır. Fakat alan genelinde suç korkusu oranı hem kadın hem

erkeklerde çok yüksek bir değerde çıkmadığından, belirttikleri korku boyutlarının önceki çalışmalarda savunulduğu gibi hayat kalitelerini etkileyecek boyutlarda olmadığı tespit edilmiştir. Özellikle çalışılan alan genelinde neredeyse hiç korku duyulmamasının sebeplerinden biri de bütün bunlarla beraber gece gündüz aktif bir mekan olmasının da etkili olduğu yorumu yapılabilmektedir. Bununla beraber çalışma alanında karma kullanımın da yaygın olması yine korkuyu azaltan bir faktör olarak tespit edilmiştir.

Türkiye'de suç korkusu ve kentsel tasarım alanında çok az çalışma yapılmıştır. Güvenlik ihtiyacı kişilerin en temel ihtiyaçlarından biridir. Suç korkusunun yoğun yaşandığı durumlarda kişilerin hayat kalitesi olumsuz anlamda etkilenmektedir. Ayrıca mekanın yarattığı güvenlik algısı kadın ve erkeklerin farklı toplumsal rolleri ve mekan kullanım alışkanlıkları doğrultusunda farklılaşmaktadır. Dolayısıyla kentsel mekanda güvensizlik yaratan unsurların azaltılması doğrultusunda,

- karma kullanımın yaygınlaştırılması,
- aydınlatmanın yeterli hale getirilmesi,
- köhnemiş yapıların olduğu alanların dönüştürülmesi ya da restore edilmesi,
- mekan kullanıcısının çevresini rahatlıkla görmesini engelleyen ve genelde suç olaylarının meydana geldiği kör noktaların tasarımının mekana dahil edilmesi,
- aşırı kalabalık yüzünden korku yaratan alanlar için alternatif rotalar geliştirilip ilgi çekiciliğin dağıtılması,

uygulamalarının gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Daha eşitlikçi, daha güvenli kentler tasarlamak ve hayat kalitesini arttırmak adına bu konuda yapılmış çalışmaların sayısının arttırılması ve içeriğinin zenginleştirilmesi gerekmektedir. Yapılan çalışmaların arttırılması ile verilerin güvenilirliği artacağından bu sayede mevcut güvenlik protokolleri geliştirilebilecek ve daha kaliteli bir çevre yaratılması kolaylaşacaktır.

KAYNAKLAR

Apak, S., Ülken, G. ve Ünlü, A. (2002). Yeni bir toplu konut yerleşmesinde güvenlik duygusunun değerlendirilmesi. *İtü Dergisi/a, 1(1),* 65-72.

Ataç, E. (2008). *Kent, güvenlik ve güvenli kent planlaması; Bursa örneği*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akers, R.L. (1999). *Criminological Theories: Introduction and Evaluation* (2nd ed.). Chicago: Fitzroy Dearborn Publishers.

Başıbüyük O. ve Karakuş, Ö. (2010). Sosyal düzensizlik ve toplum destekli güvenlik politikaları. *Türkiye Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(2), 65-97.

Beavon D.J.K., Brantingham, P.J., Brantingham, P.L. (1994). The influence of street networks on the patterning of property offenses. *Crime prevention studies*, 2, 115-149. NY: Criminal Justice Press.

Beşe, E. (2006). Kırık pencereler teorisi bağlamında kentsel yaşamda suç ve güvenlik. *Polis Bilimleri Dergisi*, *8*(1), 1–24.

Beşiktaş Belediyesi, http://www.besiktas.bel.tr/

Boers, K. (2003). Crime, Fear of Crime and the Operation of Crime Control in the Light of Victim Surveys and Other Empirical Studies. *22nd Criminological Research Conference*. Germany: Munster University, 24-26. Retrieved July 22, 2016 from http://s3.amazonaws.com/zanran_storage/www.coe.int/ContentPages/93610282.pdf/

Brantingham, Patricia L.; Brantingham, Paul, J. (1981). Notes on the geometry of crime. Paul, J. Brantingham ve Patricia L Brantingham (eds.), *Environmental Criminology*, 27-54. Beverly Hills: Sage Publications.

Cahill, M.E. (2004). *Geographies of urban crime: an intraurban study of crime in Nashville, TN; Portland, or; and Tucson, AZ* (Phd thesis). Retrieved September 16, 2016 from http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/209263.pdf

Campbell, A. (2005). Keeping the "lady" safe: the regulation of femininity through crime prevention literature. *Critical Criminology*, 13, 119-40.

Chadee, D./Ditton, J. (2003). Are older people most afraid of crime? *British Journal of Criminology*, 43/2: 417-433.

Clarke, Ronald V. (1997). *Situational Crime Prevention: Successful Case Studies*, Guilderland, NY: Harrow and Heston Publishers.

Cohen, Lawrence E. & Felson M. (1979). Social change and crime rate trends: a routine activity approach. *American Sociological Review*, 44-04.

Conklin, J, E. (2006). *Criminology*. Pearson: Boston Ninth Edition.

Crewe, D. (2005). Fear of crime ın a small comminity. *Internet Journal of Criminology*, 1-60.

Crowe, T.D. & Fennelly, L.J. (2013). *Crime prevention through environmental design* (3rd ed.). Amsterdam: Elsevier.

Çardak, B. (2011). *Ankara'da yaşayan kadınlarda suç mağduru olma korkusu üzerine nitel bir çalışma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). T.C. Kara Harp Okulu, Ankara.

Doğan, H. İ. & Sevinç, B. (2011). Suç teorileri ve şehir güvenliği: Bitlis iliyle ilgili genel bir değerlendirme. *Polis Bilimleri Dergisi*, 13(4), 7–8.

Dolu, O., Uludağ, Ş. & Doğutaş, C. (2010). Suç korkusu: nedenleri, sonuçları ve güvenlik politikaları. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, *65*(1), 57–81.

Dönmezer, S. (1994). *Kriminoloji*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Durkheim, E. & In Simpson, G. (1933). *The division of labor in society*. New York: Macmillan.

Düzgün, Ş. (2007). Suç olgusuna teorik yaklaşımlar ve disiplinlerarasılık. *TMMOB Ankara Şubesi Bülteni,* vol.6 (1), 4-10.

Einstadter, W. & Henay, S. (1995). *Criminological theory: an analysis of ıts underlying assumptions.* Texas: Harcourt Brace College Publishers.

Ergun, N. & Yirmibeşoğlu, F. (2007). Distribution of crime rates in different districts in Istanbul. *Turkish studies*, 8(3), 435–455.

Fattah, Ezzat A. (1993). *Victimisation and fear of crime among the elderly: a possible link?* Australian Institute of Criminology, Canberra. Retrieved August 7, 2016 from http://www.aic.gov.au/media_library/conferences/olderpeople/fattah.pdf

Ferguson K.M., Mindel C.H. (2007). Modeling fear of crime in Dallas neighborhoods: A test of social capital theory. *Crime & Deliquency*, 53(2), 322-349.

Ferraro, K.F. (1995). *Fear of crime, interpreting victimization risk*. NewYork: Suny Research & Forecast Inc.

Friedberg, A. (1983). *America afraid: How fear of crime changes the way we live-based on the widely publicized figgie report.* New York: New American Library.

Frevel, B. (2006). Urban safety. *German Policy Studies*, 3 (1), 1-18.

Crime Prevention Unit SA Attorney - General's Department (2005). Module I: An introduction to CPTED. *CPTED Essential Training Course* [CD], 5-22.

Gökulu, G. (2010). Kent güvenliği, kentleşme ve suç ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-226.

Gölbaşı, S. (2008). *Kentleşme ve suç*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

Gürbüz, D. (2015). Türkiye'de kentleşme sürecinde çöküntü bölgesi ve suç ilişkisi: Hacıbayram Mahallesi örneği. *Akademik Bakış Dergisi*, 47, 1-15.

Güzey, Ö. ve Özcan, Z. (2010). Gated communities in Ankara, Turkey: Park Renaissance Residences as a reaction to fear of crime. *Gazi University Journal of Science*, 23(3), 363-374.

Hancı, İ. (1999). Çocuk suçluluğuna yol açan sosyal bir yara; İç göçler ve çarpık kentleşme. *Hekim ve Yaşam İzmir Tabip Odası Bülteni*, 6, 24-28.

Hillier, B. & Shu, S. (2000). *Crime and urban layout: The need for evidence*. In: Ballintyne, S., Pease, K. and McLaren, V. (eds.). London: IPPR.

Hogan, J. (1985). *Understanding crime-I: The theories of undercontrol*. Modern Criminology Publishes, 23-58.

Hollway, W. & Jefferson, T. (1997). The risk society in an age of anxiety: Situating fear of crime, *The British Journal of Sociology*, 48(2), 255-66.

Hope, T. & Hough, M. (1998). Community approaches to reducing crime. Hope, T., Shaw, M. (eds). 1–29. London: Communities and Crime Reduction (Her Majesty's Stationary Office)

Jacobs., J. (1961). The death and life of great american cities. New York: Random House, New York, 39-122.

Karakuş, Ö. (2013). Suç korkusunun sosyolojik belirleyenleri: sosyal sermaye mi? Sosyal kontrol mü? *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 1-19.

Karasu, M.A. (2012). Kent ve suç üzerine kavramsal bir çerçeve. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 13(2), 61-76.

Keleş, R. (2002), Kentleşme Politikası, İmge Kitabeci, 7. Baskı, Ankara.

Killias, M. (1990). Vulnerability: Towards a better understanding of a key variable in the genesis of fear of crime. *Violence and Victims*, 5(2), 97-108.

Korku (n.d.). TDK (Türk Dil Kurumu Resmi İnternet Sitesi). 20 Mayıs 2016, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=KORKU

Kubat, A.S., Güney, I.Y. ve Özer, O. (2007). *Space syntax üzerine*. Erişim 7 Kasım 2016 http://v3.arkitera.com/news.php?action=displayNewsItem&ID=15866

Leones, S.V.C. (2006). The Current Situation of Crime Associated with Urbanization: Problems Experienced and Countermeasures Initiated in the Philippines. Tokyo Japan: *UNAFEI Research Material Series*, 68, 133-150.

Lewis, D.A. & Salem, G. (1986). *Fear of Crime: Incivility and the Production of a Social Problem*. NJ: Transaction Publishers.

Lilly, J.R. Culen, F.T. & Ball, R.A. (2002). *Criminological theory: Context and consequences*. Thousand Oaks, London & New Delhi: Sage.

Liska, A. E. , Lawrance J. & Sanchirico A. (1982). Fear of crime as a social fact. *Social Forces*, 60(3), 760-770.

Listerborn, C. (1999). Women's fear and space configurations. *Proceedings of the 2nd International Symposium on Space Syntax*, Brasilia. 14 Mayıs 2016 from http://www.spacesyntax.net/symposia-archive/SSS2/SpSx%202nd%20Symposium%2099%20-

2003%20pdf/2nd%20Symposium%20Vol%202%20pdf/51%20Listerborn%20300.pdf

Little, J., Panelli, R. & Kraack A. (2005). Women's fear of crime: A rural perspective. *Journal of Rural Studies*, 151-163.

Maslow, Abraham H. (1942). The dynamics of psychological security-insecurity. *Journal of Personality*, 10(4), 331-344.

Melde, E.C. (2007). *Peer-Group composition and the percieved risk of victimization: Modeling fear of crime in a school-based sample*. (Unpublished phd thesis). University of Missouri Criminology and Criminal Justice, St. Louis.

Miceli, R., Roccato, M., Rosato, R. (2004). Fear of crime in Italy: Spread and determinants. *Environment and Behavior*, 36(6), 776-789.

Moser, C.O.N. (2004). Urban violence and insecurity: An introductory road map. *Environment & Urbanization*, 16 (2), 1-6.

Moyer, I. (2001). *Criminological theories: Traditional and non-traditional voices and themes*. Thousand Oaks, Calif: Sage Publications.

Nes, A. Van & Nguyen, T. M. (2009). Gender Differences in the Urban Environment The flâneur and flâneuse of the 21st Century, *7th International Space Syntax Symposium, Stockholm.*

Newman, O. (1996). Creating Defensible Space. *Institute for Community Design Analysis; U.S Department of Housing and Urban Development Office of Policy Development and Research*, U.S, 9-81.

Norberg Shulz, C. (1985). The concept of dwelling: On the way to figurative architecture Rizzoli, 7-89. New York: Rizzoli International Publications.

Nubani, L. & Wineman, J. (2013). The role of space syntax in ıdentifying the relationship between space and crime. *Journal of Chemical Information and Modeling*, 53, 1689–1699. Retrieved June 8, 2016 from http://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004

Özek, Ç. (1973). Türkiye'de şehirleşmenin ana nitelikleri ve ceza adaleti yönünden yol açabileceği sorunlar. *Şehirleşmenin Doğurduğu Ceza Adaleti Sempozyumu*, İstanbul: İ.Ü.H.F.C.H.K.E. Yayını. 15-87.

Özer, Ö. (2006). Yaya hareketleri ve mekân ilişkisi: İstanbul-Galata örneği (Yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Öztürk, M. (2015). Medya ve suç korkusu arasındaki ilişki. *International Journal Of Social Science*, 36, 251–263.

Pain, R. (2000). Place, social relations and the fear of crime: A review. *Progres in Human Geography*, 24(3), 365-388.

Pain, R. (2001). Gender, age and fear in the city. *Urban Studies*, 38(5-6), 899-913.

Rader, N. E., Cossman, J.S. & Porter, J. R (2012). Fear of crime and vulnerability: Using a national sample of americans to examine two competing paradigms. *Journal of Criminal Justice*, 40, 134-141.

Robert, P., Pottier, M. (2002). Crime et securite; l'etat des savoirs. La Découverte (ed.), Çeviren: Veysel Er, *Polis Dergisi*, 39, 13-24.

Sandstig, G. (2010). Media influences and effects on experiences of uncertainty and fear in urban spaces. *Journal of US-China Public Administration*, 7(12), 66-84.

Schafer, J.A., Huebner, B.M., & Bynum, T.S. (2006). Fear of crime and criminal victimization: Gender-based contrasts. *Journal of Criminal Justice*, 34(3), 285–301. Retrieved September 8, 2016 from http://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2006.03.003

Shaw, C.R. & McKay, H.D. (1942). *Juvenile delinquency in urban areas*. Chicago: University of Chicago Press.

Shelley, L.I. (1984). Crime and modernization: The impact of industrialization and urbanization on crime. *Social Forces*, 62(4), 1117-1119.

Shu, S. (2000). Housing layout and crime vulnerability. *Urban Design International*, 5(3-4), 177-188.

Shu, S. & Huang, J. (2003). Spatial configuration and vulnerability of residential burglary: A case study of a city in Taiwan. *Proceedings of the 4th International Space Syntax Symposium*, London.

Skogan, W.G. & Maxfield, M.G. (1981). *Coping with crime: Individual and neighbourhood reactions*. Beverly Hills, CA: Sage.

Snedker, A.K. (2011). Neighborhood conditions and fear of crime: A reconsideration of sex differences. *Crime & Delinquency*, 61(1), 1-26.

Sokullu, F. (2004). *Kriminoloji*. İstanbul: Beta Basım Yayın, 90-180.

Stanko, E.A. (1992). The case of fearful women: Gender, personal safety and fear of crime. *Women and Criminal Justice*, 4(1), 117-135.

Stanko, E.A. (1997). Safety talk: Conceptualising women's risk assessment as a technology of the soul. *Theoretical Criminology*, 1, 53-76.

Sutton, R.M. & Farrall, S. (2005). Gender, socially desirable responding and the fear of crime: Are women really more anxious about crime? *British Journal of Criminology*, 45(2), 212-224.

Tulloch, M. (2000). The meaning of age differences in the fear of crime. *British Journal Criminol*, 40, 451-467.

Uludağ, Ş. (2010). Vatandaşların suç korkusuna etki eden faktörler: Malatya örneği. *Polis Bilimleri Dergisi*, *12*(1), 1-28.

Warr, M. & Ellison C.G. (2000). Rethinking social reactions to crime: Personal and altrustic fear in family. *American Journal of Sociology*, 106(3), 551-578.

Wekerle, G.R., Whitzman, C. (1995). *Safe cities: Guidelines for planning, design and management*, 5-25. U.S.A.: A Division of International Thomson Publishing.

Winkel, F.W. (1998). Fear of crime and criminal victimization: Testing a theory of psychological ıncapacitation of the 'stressor' based on downward comparison processes. *British Journal of Criminology*, 38(3), 473-

484.

Yenen, Z., Akın, O., Yakar, H., 2000. Eyüp DönüĞüm Sürecinde Sosyal-Ekonomik-Mekansal Yapı, Eyüp Belediyesi Yayını, İstanbul.

Yılmaz, A., Günayergün, S. (2006). Türkiye'de şehir asayiş suçları: Dağılış ve başlıca özellikleri. *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 170(35), 230-250.

Yılmaz, G. (2006). *Türkiye'de suç ve suçluluk olgusunun kentleşme bağlamında irdelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yirmibeşoglu, F. (2015). *Fear of crime among women in the old city center of İstanbul*. Current Urban Studies, Scientific Research Publishing, 161–174. Retrieved August 30, 2016 from http://doi.org/10.4236/cus.2015.32014

Url_1<*https://tr.wikipedia.org/wiki/Be%C5%9Fikta%C5%9F,_%C4%B0stanbul#/media/File:Istanbul_location_Be%C5%9Fikta%C5%9F.svg*, alındığı tarih: 10.09.2016

Url_2<*https://tr.wikipedia.org/wiki/Be%C5%9Fikta%C5%9F,_%C4%B0stanbul#/media/File:Besiktas_mahalleler.png*, alındığı tarih: 10.09.2016

EKLER

EK A: Çizelgeler
EK B: Şekiller

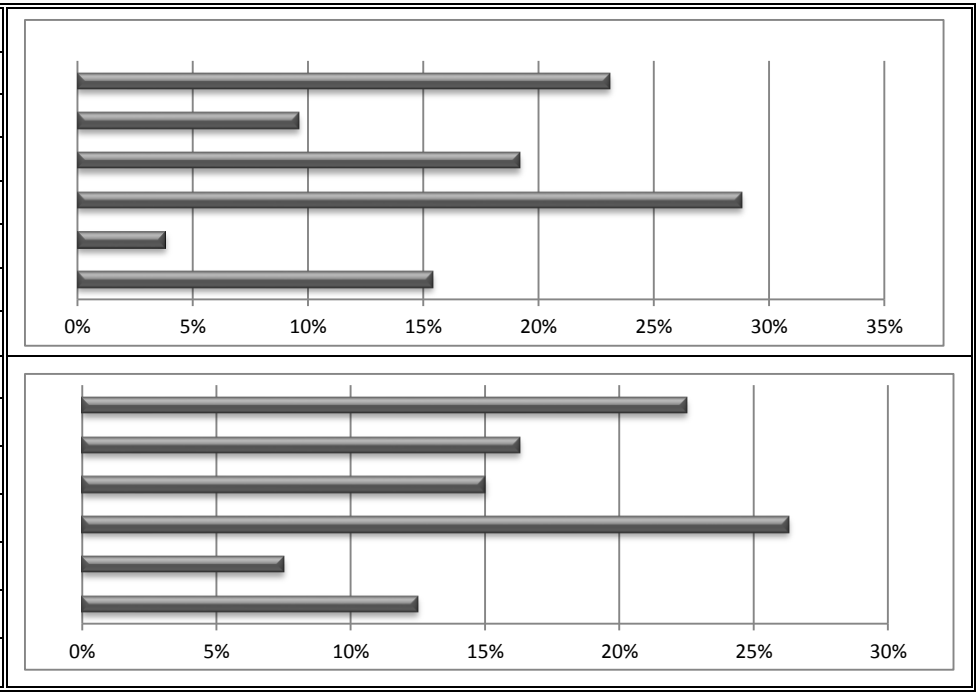
EK A

Çizelge A.1 : Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi'nde Suç Korkusu Konusunda kullanıcı anketi soruları

BEŞİKTAŞ'TA SUÇ KORKUSU KONUSUNDA KULLANICI ANKETİ SORULARI
1.Beşiktaş'a geliş amacınız nedir? 2.Beşiktaş'a geliş sıklığınız nedir? 3.Sizce bu çevre gündüz güvenli mi? Güvensiz ise neden? 4.Sizce bu çevre gece güveni mi? Güvensiz ise neden? 5. Beşiktaş'ta yalnız gezmekten korkuyor musunuz? Evet ise neden? 6. Beşiktaş'ta suça yönelik bir problem yaşadınız mı? Evet ise, • Mala mı cana mı yönelik? • Kaç kere yaşadınız? 7. Beşiktaş'ta bir yakınınız suça yönelik bir problem yaşadı mı? Evet ise, • Mala mı cana mı yönelik? • Kaç kere yaşadı? 8. Son zamanlarda ülke genelinde önemli kent merkezlerinde yaşanan terör olayları bölgeyi kullanımınızı etkiledi mi? Evet ise ne şekilde? 9.Güvensizlik yaratan unsurlar hangileridir? Derecelendiriniz (1'den 6'ya, 1 en güvensiz olacak şekilde) • Unsurlar: Çevredeki insanlar, çevredeki kullanımlar, çevredeki köhneme, sokak aydınlatması, ıssız olması, terör olayları, diğer. 10.Bölge yenilendi mi? 11.Bölge yenilenmiş ise yenilemeden sonra kendinizi daha güvende hissettiniz mi? • Evet ise neden?/Hayır ise neden?

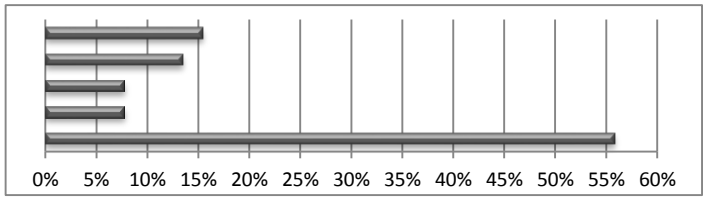
Çizelge A.2 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete göre İstanbul'da oturma süresi

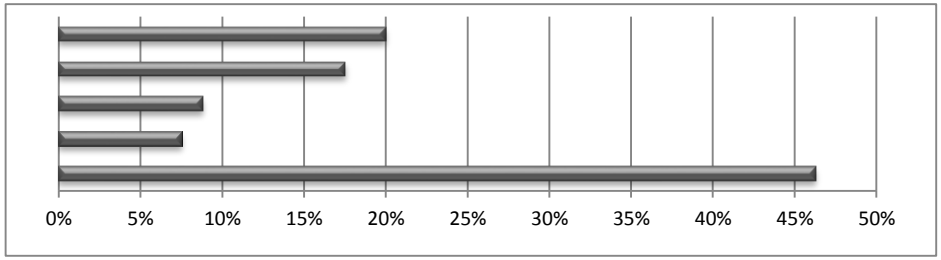
		Sıklık	Yüzde
Erkek	0-5 Yıl	12	23,1%
	5-10 Yıl	5	9,6%
	10-20 Yıl	10	19,2%
	20-30 Yıl	15	28,8%
	30-40 Yıl	2	3,8%
	40 üstü	8	15,4%
	Toplam	52	100,0%
Kadın	0-5 Yıl	18	22,5%
	5-10 Yıl	13	16,3%
	10-20 Yıl	12	15,0%
	20-30 Yıl	21	26,3%
	30-40 Yıl	6	7,5%
	40 üstü	10	12,5%
	Toplam	80	100,0%

Çizelge A.3 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete göre Beşiktaş'a geliş sıklığı

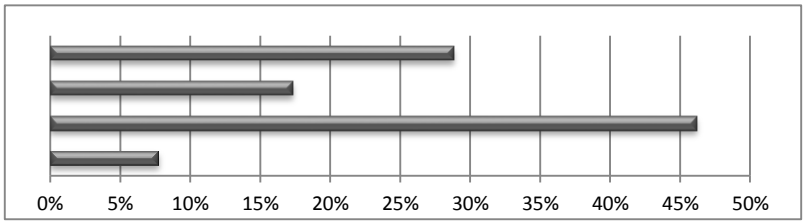
		Sıklık	**Yüzde**
Erkek	Nadiren	8	15,4%
	01.Şub	7	13,5%
	03.Nis	4	7,7%
	05.Haz	4	7,7%
	Her gün	29	55,8%
	Toplam	52	100,0%
Kadın	Nadiren	16	20,0%
	01.Şub	14	17,5%
	03.Nis	7	8,8%
	05.Haz	6	7,5%
	Her gün	37	46,3%
	Toplam	80	100,0%
Toplam	Toplam	132	100,0%

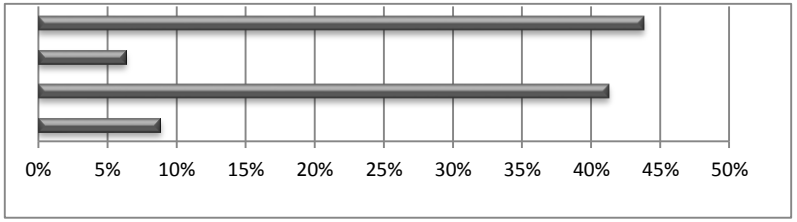

Çizelge A.4 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete göre Beşiktaş'a geliş amacı

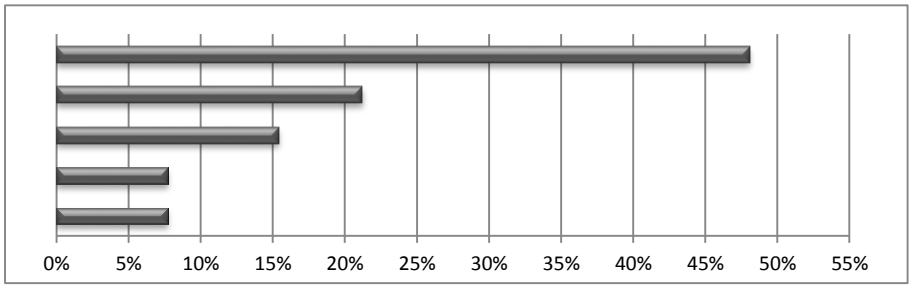
		Sıklık	Yüzde
Erkek	Eğlence, alışveriş	15	28,8%
	İş	9	17,3%
	İkamet	24	46,2%
	Eğitim	4	7,7%
	Toplam	52	100,0%
Kadın	Eğlence, alışveriş	35	43,8%
	İş	5	6,3%
	İkamet	33	41,3%
	Eğitim	7	8,8%
	Toplam	80	100,0%
Toplam	Toplam	132	100,0%

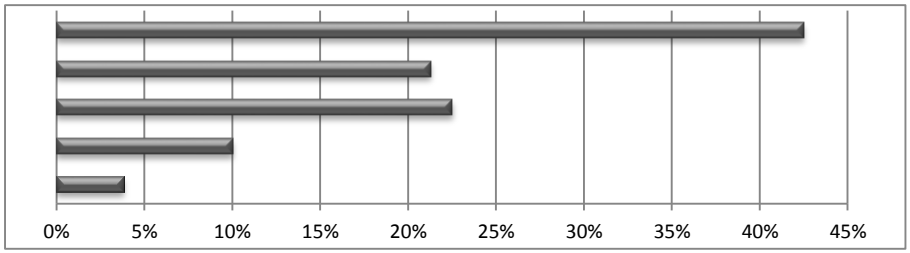

Çizelge A.5 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete göre ikamet ettikleri bölgelerin dağılımı

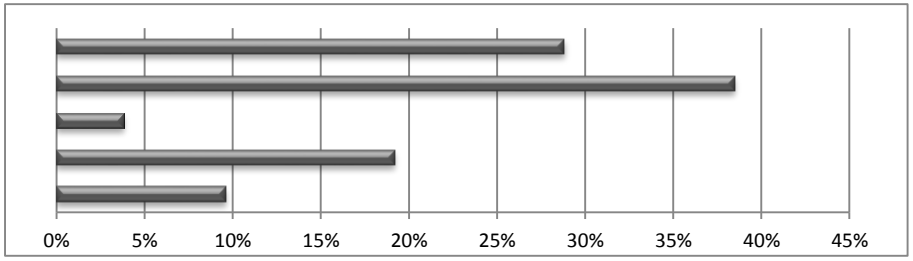
		Sıklık	Yüzde
Erkek	Merkez	25	48,1%
	10 km içi	11	21,2%
	10-20 km	8	15,4%
	20-30 km	4	7,7%
	30 ve üstü	4	7,7%
	Toplam	52	100,0%
Kadın	Merkez	34	42,5%
	10 km İçi	17	21,3%
	10-20 km	18	22,5%
	20-30 km	8	10,0%
	30 ve üstü	3	3,8%
	Toplam	80	100,0%

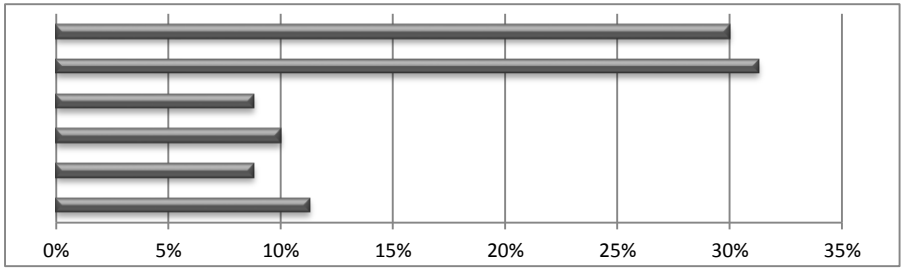

Çizelge A.6 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete göre güvensizlik unsurlarından insan faktörünü değerlendirme dağılımı

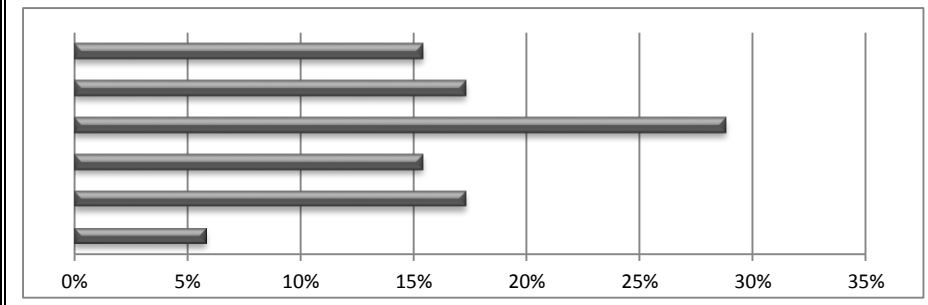
		Sıklık	**Yüzde**
Erkek	En çok	15	28,8%
	Çok	20	38,5%
	Orta	2	3,8%
	Az	10	19,2%
	En az	5	9,6%
	Toplam	52	100,0%
Kadın	En çok	24	30,0%
	Çok	25	31,3%
	Orta	7	8,8%
	Az	8	10,0%
	Daha az	7	8,8%
	En az	9	11,3%
	Toplam	80	100,0%

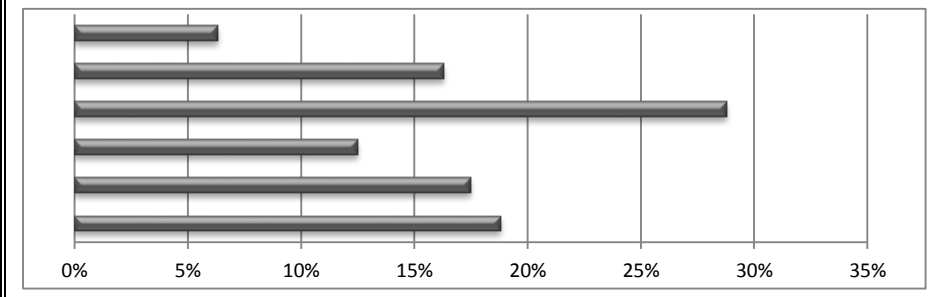

Çizelge A.7 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete göre güvensizlik unsurlarından çevredeki kullanımlar faktörünü değerlendirme dağılımı

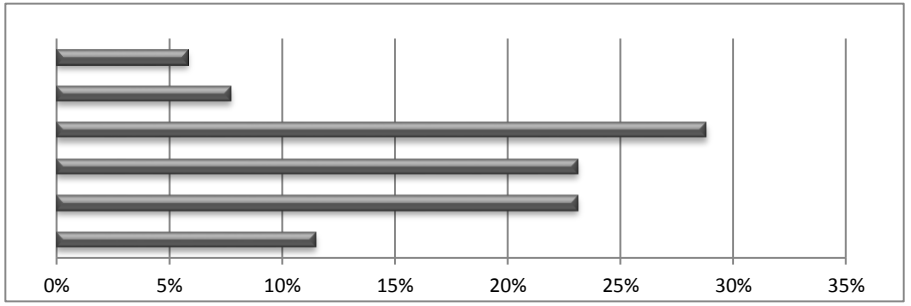
		Sıklık	Yüzde
Erkek	En çok	8	15,4%
	Çok	9	17,3%
	Orta	15	28,8%
	Az	8	15,4%
	Daha az	9	17,3%
	En az	3	5,8%
	Toplam	52	100,0%
Kadın	En çok	5	6,3%
	Çok	13	16,3%
	Orta	23	28,8%
	Az	10	12,5%
	Daha az	14	17,5%
	En az	15	18,8%
	Toplam	80	100,0%

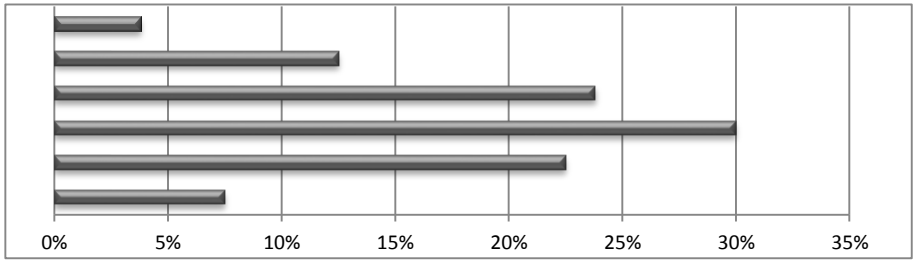

Çizelge A.8 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete göre güvensizlik unsurlarından köhneme faktörünü değerlendirme dağılımı

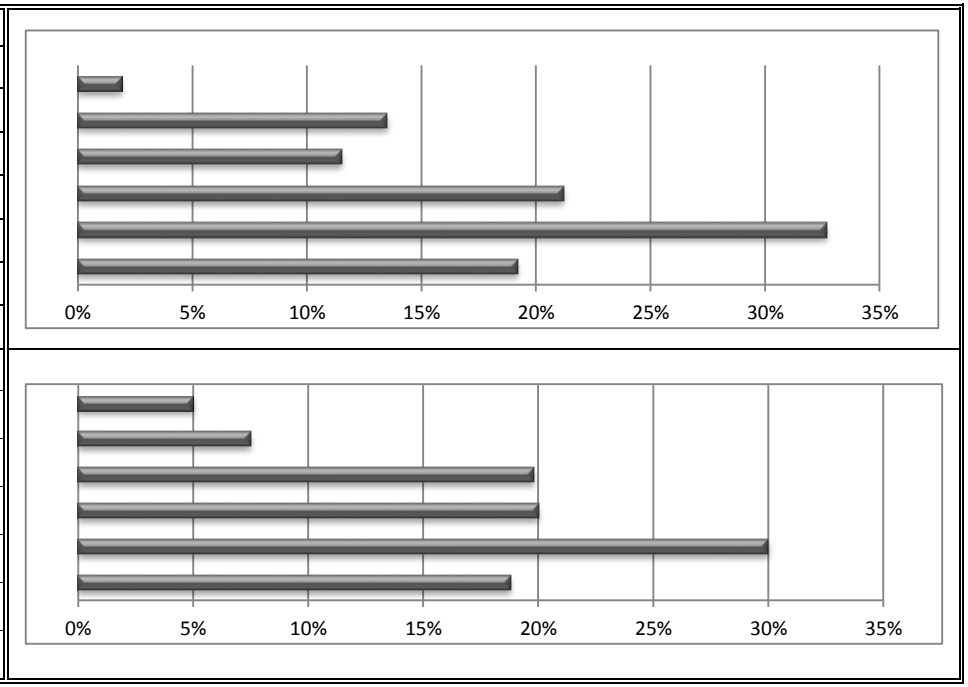
		Sıklık	**Yüzde**
Erkek	En çok	3	5,8%
	Çok	4	7,7%
	Orta	15	28,8%
	Az	12	23,1%
	Daha az	12	23,1%
	En az	6	11,5%
	Toplam	52	100,0%
Kadın	En çok	3	3,8%
	Çok	10	12,5%
	Orta	19	23,8%
	Az	24	30,0%
	Daha az	18	22,5%
	En az	6	7,5%
	Toplam	80	100,0%

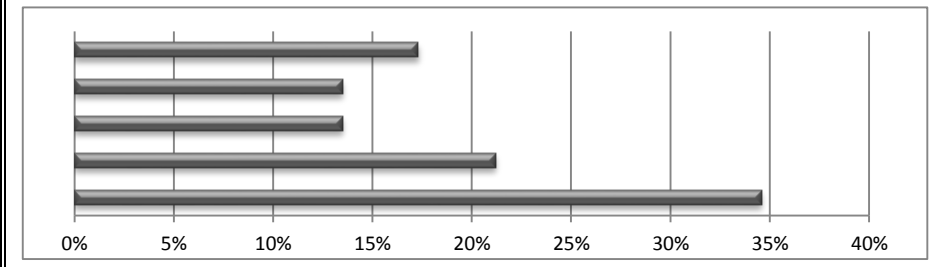
Çizelge A.9: Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete göre güvensizlik unsurlarından aydınlatma faktörünün dağılımı

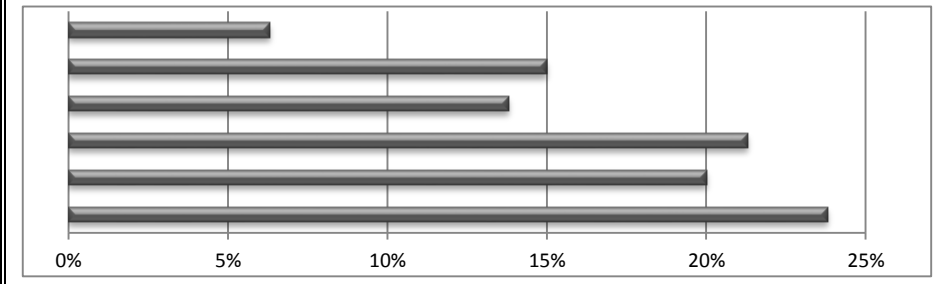
		Sıklık	Yüzde
Erkek	En çok	1	1,9%
	Çok	7	13,5%
	Orta	6	11,5%
	Az	11	21,2%
	Daha az	17	32,7%
	En az	10	19,2%
	Toplam	52	100,0%
Kadın	En çok	4	5,0%
	Çok	6	7,5%
	Orta	15	18,8%
	Az	16	20,0%
	Daha az	24	30,0%
	En az	15	18,8%
	Toplam	80	100,0%

Çizelge A.10 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete göre güvensizlik unsurlarından ıssızlık faktörünün dağılımı

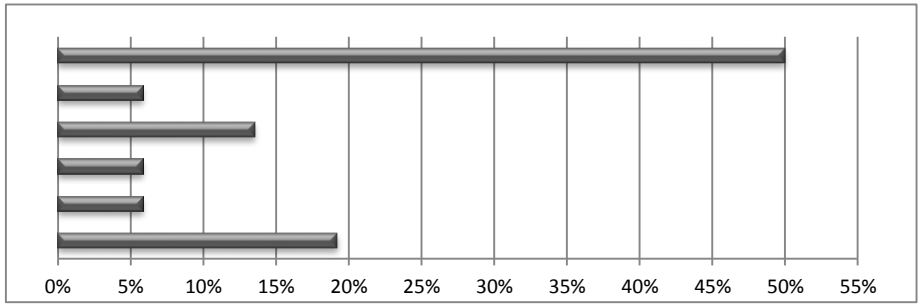
		Sıklık	Yüzde
Erkek	Çok	9	17,3%
	Orta	7	13,5%
	Az	7	13,5%
	Daha az	11	21,2%
	En az	18	34,6%
	Toplam	52	100,0%
Kadın	En çok	5	6,3%
	Çok	12	15,0%
	Orta	11	13,8%
	Az	17	21,3%
	Daha az	16	20,0%
	En az	19	23,8%
	Toplam	80	100,0%

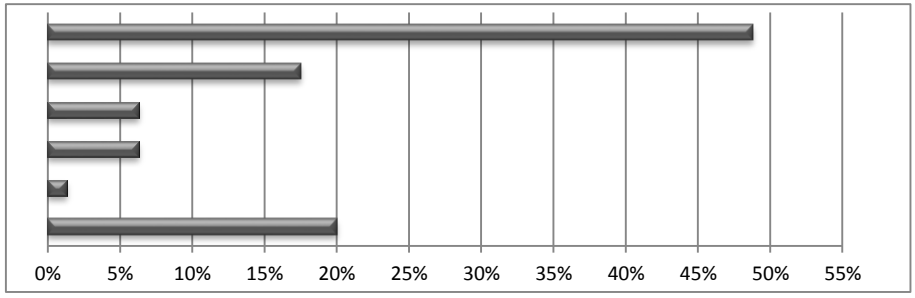

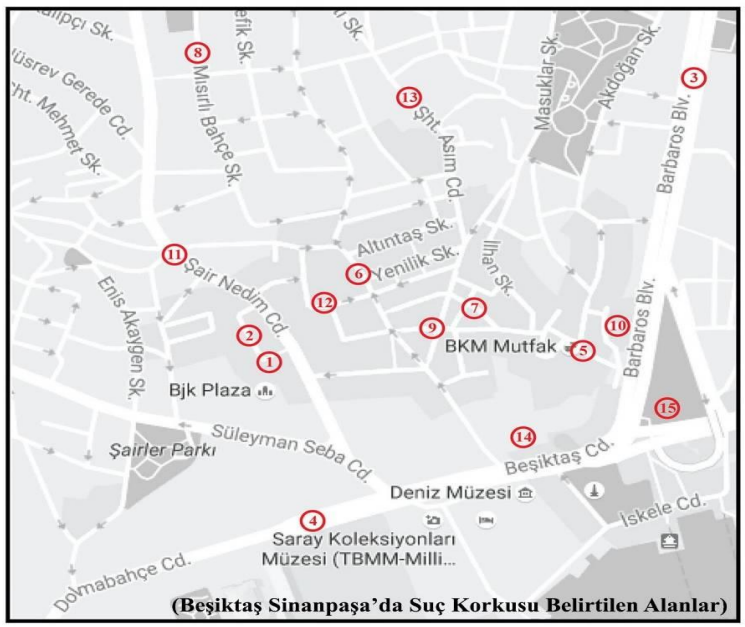
Çizelge A.11 : Çalışma kapsamında yapılan anket katılımcılarının cinsiyete göre güvensizlik unsurlarından terör olaylarının etkisinin dağılımı

		Sıklık	Yüzde
Erkek	En çok	26	50,0%
	Çok	3	5,8%
	Orta	7	13,5%
	Az	3	5,8%
	Daha az	3	5,8%
	En az	10	19,2%
	Toplam	52	100,0%
Kadın	En çok	39	48,8%
	Çok	14	17,5%
	Orta	5	6,3%
	Az	5	6,3%
	Daha az	1	1,3%
	En az	16	20,0%
	Toplam	80	100,0%

EK B

1 Afacan Sokak

3 Barbaros Bulvarı

2 Afacan Sokak

4 Dolmabahçe Caddesi

5 Hasfırın Caddesi

6 Ihlamurdere Caddesi

7 Köyiçi Meydan

8 Mısırlı Bahçe Sokak

ŞekilB.1: AnketÇalışmasına Göre Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi'nde Suç Korkusu Yaşandığı Belirtilen Sokaların Fotoğrafları

Şekil B.2 : Anket Çalışmasına Göre Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi'nde Suç Korkusu Yaşandığı Belirtilen Sokaların Fotoğrafları

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad **: Elif KÖKLÜ**
Doğum Tarihi ve Yeri **: 27/07/1990 - İstanbul**
E-posta **:** koklue@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** **:** 2013, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü
- **Yükseklisans** **:** 2016, İstanbul Teknik Üniversitesi, Kentsel Tasarım Anabilim Dalı, Kentsel Tasarım Programı